

واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت – گروه مدیریت دولتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش "سیستمهای اطلاعاتی"

عنوان:

**بررسی تاثیر تدوین و پیاده سازی فرایند بکارگیری قبض انبار الکترونیکی
قابل معامله و تضمین سپاری بمنظور معامله یا تامین مالی در ارتقا فعالیت
(شاخص های عملیاتی و مالی) شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی**

ایران

استاد راهنما:

دکتر سید محمد علی خاتمی فیروزآبادی

پژوهشگر:

مهدی حکاری

زمستان ۱۳۹۳

تقدیم به

پدرم بهترین الگوی صداقت و استقامت

مادرم بهترین الگوی پاکی و صبر

همسر و فرزندم

برادر و خواهرم

که در تمامی مراحل زندگی رفیق و همراهم بودند.

چکیده

امروزه حرکت جامعه جهانی بر مبنای پدیده دیجیتالی و از طریق ابزارهای رایانه محور و با مفاهیم الکترونیک، دانش، حقوق مالکیت معنوی و... شکل گرفته است. در واقع فرهنگ جهانی، استفاده از الگویی مشترک که دارای ارزش ها، سبک و تکنولوژی های یکسان و در تعامل با یکدیگر باشند را الزامی نموده است. بنابر این بمنظور پاسخگویی به نیازهای جامعه کنونی و درآمیخته با تکنولوژی های به روز خصوصا در حوزه های رایانه ای می بایست تغییر و تحول بنیادی از طریق شناخت و ارائه خدمات نوین در سطح قابل قبول با هدف به حداقل رسانیدن چالشها رافراهم ساخت. هدف از تدوین و پیاده سازی فرایند بکارگیری قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری شناساندن شیوه ای روز آمد از مدل مغفول مانده درزنجیره تجارت به سازمان وبنگاه های اقتصادی و مشتریان وپیکره اقتصادی است که به بیان ایجاد راه کارهای مناسب برای استفاده از فرصتهای موجود در اقتصاد کشور وصنعت لجستیک و بهره مندی از نقاط قوت درون شرکت می پردازد. لذا در این پژوهش بر آن هستیم تا با پیاده سازی فرایند قبض انبار الکترونیکی آمادگی برای تحول در شیوه فعالیت شرکت انبارهای عمومی وخدمات گمرکی ایران (سهامی عام) را مورد مطالعه و بررسی قرار دهیم. بسیاری از محققان بر این اعتقاد می باشند که تحول در هر سازمانی نمی تواند بدون همکاری و همراهی افراد و سازمان صورت گیرد لذا امید آنست که آمادگی برای پیاده سازی فرایند یادشده در تمامی سطوح و متعاملین وجود داشته باشد.

کلید واژه ها:

انبارهای عمومی، شرکت انبارهای عمومی ایران، قبض انبار، قبض رسید، برگ وثیقه، قبض انبارالکترونیکی، مرجع تاییدکننده، مرجع صادرکننده

فهرست

چکیده	۴
فهرست	۵
فصل اول	۱۲
مقدمه	۱۳
بیان مسئله	۱۴
سوابق و پیشینه تحقیق	۱۴
فرضیه‌های تحقیق	۱۵
اهداف تحقیق	۱۶
مروری بر ادبیات تحقیق	۱۷
روش کار	۱۸
خلاصه	۱۹
خلاصه	۱۹
فصل دوم	۲۱
مقدمه	۲۲
لجستیک و زنجیره تامین	۲۳
تعریف انبار و انبارداری	۲۴

۲۵	انواع انبار
۲۶	تعریف قبض انبار
۲۹	سند تجاری
۳۰	جایگاه اسناد تجاری
۳۱	نقش و کارکرد اسناد تجاری
۳۲	اوصاف اسناد تجاری
۳۴	ماهیت سند قبض انبار
۳۵	حقوق انبار
۳۶	تعریف انبار عمومی
۳۶	تاریخچه و روند فعالیت شرکت انبارهای عمومی
۳۹	شورای نظارت و هماهنگی انبار عمومی
۴۰	شیوه مدیریت و ارکان شرکت انبار عمومی
۴۰	ویژگیهای قبض انبار شرکت انبار عمومی (قبض رسید، برگ وثیقه)
۴۱	مزایای برگ وثیقه
۴۳	مرجع صالح صدور قبض انبار
۴۳	تفاوت قبض انبار عمومی با سایر قبوض
۴۴	ظاهر نویسی قبض انبار
۴۷	شرایط انتقال سند
۴۹	مطالبه قبض انبار
۵۰	تادیه و تضمینات برگ وثیقه
۵۱	تعهد صادر کننده سند
۵۵	مسئولیت انبار
۵۷	امنیت سند
۵۸	تبدیل ید استیمانی انبارها به ید امانی
۵۹	بورس کالا
۵۹	انواع قراردادهای قابل معامله در بورس کالا

۶۰	مهلت تسویه
۶۱	زمان تحویل
۶۱	وجوه تضمین
۶۱	سپرده کالایی
۶۴	بانکداری در ایران و نقش اقتصادی آن
۶۴	پیشینه و عقود بانکداری اسلامی
۶۷	تفاوت مبادله الکترونیکی با تجارت الکترونیکی
۶۷	اسناد الکترونیکی
۶۹	حقوق تجارت الکترونیک
۷۲	بانکداری الکترونیکی
۷۲	تاریخچه قبض انبار الکترونیکی و گامهای اجرایی پیاده سازی
۷۲	برخی اظهارنظرها در خصوص قبض انبار الکترونیکی
۷۵	سازمانهای و بنگاههای اقتصادی ذی نفع در قبض انبار الکترونیکی
۷۷	بررسی تطبیقی قبض انبار
۷۹	مقایسه مزیت مدل قبض انبار الکترونیکی
۸۰	مدل مفهومی تحقیق حاضر
۸۱	مدل مفهومی ایالات متحده آمریکا
۸۱	خلاصه فصل دوم
۸۳	فصل سوم
۸۴	مقدمه
۸۵	روش تحقیق
۸۷	فرایند تحقیق
۸۷	جامعه آماری
۸۷	روش نمونه گیری و حجم نمونه
۸۸	روشهای جمع آوری اطلاعات
۸۸	اعتبار یا روایی تحقیق

اعتماد یا پایایی تحقیق.....	۸۹
متغیرهای تحقیق.....	۸۹
خلاصه فصل سوم.....	۹۰
فصل چهارم.....	۹۱
مقدمه.....	۹۲
توصیف داده ها.....	۹۳
الف-ویژگی های جمعیت شناختی.....	۹۳
جدول الف-توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان.....	۹۳
جدول ب- توزیع فراوانی سن پاسخگویان.....	۹۴
جدول ج- توزیع فراوانی میزان تحصیلات پاسخگویان.....	۹۵
جدول د- توزیع فراوانی سابقه خدمت پاسخگویان.....	۹۶
جدول شماره ۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه آشنایی با قبض انبار قابل وثیقه گذاری شرکت انبارهای عمومی وجود دارد.....	۹۷
جدول شماره ۲- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه مخاطبان شرکت انبارهای عمومی از کارکرد های قبض انبار بعنوان ابزار تامین مالی آشنایی دارند.....	۹۸
جدول شماره ۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه کارکرد های قبض انبار شرکت انبارهای عمومی در تامین رضایت مشتریان موثر است.....	۹۹
جدول شماره ۴- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه کارشناسی بانک ها بعنوان تامین کننده اعتبار قبض انبار وثیقه سپاری شده مورد قبول مخاطبان می باشد.....	۱۰۰
جدول شماره ۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه تامین اعتبار و سرمایه در گردش برای صاحبان کالا از طریق وثیقه سپاری کالا در شرکت انبارهای عمومی را چگونه ارزیابی می نمایید.....	۱۰۱
جدول شماره ۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه نقش بیمه ها در تضمین پرداخت اعتبار بانکها و کاهش ریسک خطرات برای کالاها و قبض انبار شرکت انبارهای عمومی موثر است.....	۱۰۲
جدول شماره ۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه تضمین بیمه و تعهدات ان نسبت به کالاهای مورد وثیقه شرکت انبارهای عمومی را موثر می دانید.....	۱۰۳
جدول شماره ۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه شرکتهای استاندارد بعنوان مرجع تشخیص اصالت و هویت کالاها را مناسب ارزیابی می نمایید.....	۱۰۴
جدول شماره ۹- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه ارزیابی کالا توسط شرکتهای بازرسی و ارائه گزارش آنها مورد تایید میباشد.....	۱۰۵

- جدول شماره ۱۰- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه شرایط و تسریع در زمان اعطای تسهیلات در روند اجرایی قبض انبار الکترونیکی موثر می باشد..... ۱۰۶
- جدول شماره ۱۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه تمایل به تامین اعتبار از طریق قبض انبار الکترونیکی شرکت انبارهای عمومی وجود دارد..... ۱۰۷
- جدول شماره ۱۲- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه صاحبان کالا از مکانیزم عرضه کالا در بورس کالا یا انرژی آگاهی دارند... ۱۰۸
- جدول شماره ۱۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه مطلوبیت نگهداری کالا در انبارهای شرکت انبارهای عمومی را چگونه ارزیابی می نمائید..... ۱۰۹
- جدول شماره ۱۴- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه حذف هزینه های تضمین سپاری صاحبان کالا جهت انجام معامله کالا در بورس با اجراء قبض انبار الکترونیکی را چگونه ارزیابی می نمائید..... ۱۱۰
- جدول شماره ۱۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه نگهداری، امنیت و انتقال داده های الکترونیکی توسط معاونت فناوری وزارت بازرگانی را چگونه ارزیابی می نمائید*..... ۱۱۱
- جدول شماره ۱۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه به توانایی بورس در نگهداری و انجام امور کارشناسی کالاها چه امتیازی می دهید..... ۱۱۲
- جدول شماره ۱۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه روش کد گذاری و طبقه بندی کالاها بر اساس رویه یکسان دارای اهمیت است..... ۱۱۳
- جدول شماره ۱۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه نرخ سود و مبلغ تسهیلات پرداختی توسط بانکها مورد قبول مخاطبان می باشد..... ۱۱۴
- جدول شماره ۱۹- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه بکارگیری قبض انبار الکترونیکی و شیوه های تجارت الکترونیک برای شما دارای اهمیت می باشد..... ۱۱۵
- جدول شماره ۲۰- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی در تثبیت نام تجاری شرکت تاثیر دارد..... ۱۱۶
- جدول شماره ۲۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی میتواند در ارتقا و یا تثبیت برند شرکت انبارهای عمومی موثر باشد..... ۱۱۷
- جدول شماره ۲۲- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه تبدیل قبض انبار اوراقی به قبض انبار الکترونیکی را چگونه ارزیابی می نمائید..... ۱۱۸
- جدول شماره ۲۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای شرکت تاثیر دارد..... ۱۱۹
- جدول شماره ۲۴- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی در توسعه فعالیت های عملیاتی شرکت موثر می باشد..... ۱۲۰

جدول شماره ۲۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه مدیریت بر اجرا و نظارت بر بازار بورس و همچنین اموراتجاری انبارها را چگونه ارزیابی می نمایند	۱۲۱
جدول شماره ۲۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه مدیریت در اجرای قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای عملیاتی شرکت موثر است	۱۲۲
جدول شماره ۲۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه توسعه فعالیت های عملیاتی در کاهش هزینه های شرکت تاثیر دارد	۱۲۳
جدول شماره ۲۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی را بعنوان ابزار توسعه کسب و کار مناسب ارزیابی می نمایند	۱۲۴
آزمون فرضیه ها	۱۲۵
جدول شماره ۲۹- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۵
جدول شماره ۳۰- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۵
جدول شماره ۳۱- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه افزایش درآمد با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۶
جدول شماره ۳۲- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه کاهش هزینه با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۶
جدول شماره ۳۳- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ارتقا و تثبیت برند با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۷
جدول شماره ۳۴- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه بستر مناسب توسعه فعالیت با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۷
جدول شماره ۳۵- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ارزش افزوده برای بنگاههای اقتصادی با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری	۱۲۸
جدول شماره ۳۶- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با توجه تحصیلات پاسخگویان	۱۲۸
جدول شماره ۳۷- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با توجه سن پاسخگویان	۱۲۹
جدول شماره ۳۸- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با توجه سابقه فعالیت پاسخگویان	۱۲۹

فصل پنجم.....	۱۳۰
مقدمه.....	۱۳۱
یافته های توصیفی مربوط به پاسخگویان به تفکیک متغیرهای تحقیق:.....	۱۳۱
مقایسه میانگین ها.....	۱۳۲
آزمون فرضیه ها.....	۱۳۴
نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با ارتقا شاخص های عملیاتی و مالی شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.....	۱۳۵
محدودیت های تحقیق.....	۱۳۵
نتیجه گیری.....	۱۳۶
پیشنهادهای.....	۱۳۷
منابع و مآخذ.....	۱۳۹

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

بی شک امروزه و با توجه به مطرح شدن مسائلی چون سازمان های الکترونیکی که مفاهیم الکترونیکی متعددی در همه امور مانند، شهر الکترونیک، دولت الکترونیک، شهروند الکترونیک، تجارت الکترونیک، گمرک الکترونیک ، بانکداری الکترونیک، سلامت الکترونیک و ... را ایجاد کرده اند، وابستگی سازمان ها، کارکنان و مراجعه کنندگان به ابزاری با نام فناوری اطلاعات افزایشی چشم گیر یافته است، چنانچه که اگر به هر ترتیبی از این ابزار استفاده نشده و یا در روند استفاده از این تکنولوژی خللی ایجاد شود، انواع و اقسام تعاملات سازمانی وکلان دستخوش نقصان و خطر خواهند شد.

لذا این امر ضرورت جدی گرفته شدن موضوعی به نام حاکمیت فناوری اطلاعات در سازمان ها را دو چندان کرده است. امروزه فناوری اطلاعات یک عامل تسهیل کننده اصلی در فعالیتهای کسب و کار سازمان ها است. هزینه های فناوری اطلاعات این مدل را تایید می کند که تقریباً ۵۵ درصد از سرمایه های سازمان های امروزی مبتنی بر فناوری اطلاعات است. از این رو به کارگیری فناوری اطلاعات، یک مزیت سازمانی است و به منظور کسب موفقیت، سازمانها لازم است به گونه موثر در استفاده از فرصت ها و تهدیدهای مربوط به آن، مدیریت شوند.

یکی از الگوهای پیاده سازی راهبری فناوری اطلاعات در سازمان ، الگوی سه مرحله ای است. هدف در این الگوی سه مرحله ای پیاده سازی حاکمیت سازمانی است . حاکمیت فناوری اطلاعات به معنای ایجاد یک ساز و کار اجرایی و با پشتوانه است که ابعاد مختلف کسب و کار و اداره سازمان را با توجه به رویه های سازمانی مناسب و مستدل حاکم می کند. این الگو در مرحله اول بر رویه ها و فرایندهای عملیاتی متعارف تاکید می کند. مرحله دوم آنها را بسط و توسعه داده و غنی می کند و همان گونه که بر سازمان

به عنوان یک کل تمرکز می کند، بر مشتریان، تامین کنندگان و دیگر شرکا نیز متمرکز می شود و در نهایت در مرحله سوم عملکرد های خوب را به خارج از سازمان توسعه می دهد. (۱۳۹۳) سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات

دنیای رقابت که مبنای آن را حاکمیت فناوری اطلاعات می باشد به تناسب سرعت در ارائه و ظهور فناوری های نوین شکل یافته و در حال تغییر است . سرعت بعنوان ضریب تاثیر گذار بر رقابت ایجاب می کند که سازمان ها خود را در برابر رقبایشان و نیز سازمان های نوآور که دست به خلاقیت، ابتکار عمل یا کارآفرینی می زنند، بصورت کامل تجهیز نمایند. سازمان هایی موفق خواهند بود که بتوانند در صحنه رقابت و در برابر تغییراتی که به سرعت رخ می دهد، واکنش مناسب از خود نشان دهند. این سازمان ها باید بتوانند به سرعت محصولات جدیدی تولید و به بازار عرضه کنند. نیروی کار باید از انعطاف پذیری بالایی برخوردار باشد و بتواند بسرعت خود را با شرایط در حال تغییر سازگار نماید. (پارسائیان و اعرابی، ۱۳۹۱)

بیان مسئله

پدیده حاکمیت فناوری اطلاعات و بکارگیری قابلیت های بیان شده در جامعه کنونی و تعمیم آن بر روندهای عملیاتی و اجرایی در بنگاههای اقتصادی و تاثیر سهولت و تسهیل در انجام فرایندهای اجرایی که بعنوان یکی از شاخصهای جلب رضایت و تکریم اربابان رجوع و مشتریان از ابزار های موثر در حفظ و توسعه فعالیت و الزام آور می باشد .

در این تحقیق در خصوص رابطه میان تدوین و پیاده سازی فرایند بکارگیری قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری بمنظور معامله یا تامین مالی ، تاثیر نتایج آن بر ارتقا فعالیت (شاخص های عملیاتی و مالی) فرض شده است شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران آمادگی برای انجام چنین پروژه ای را بعنوان تحول بنیادی دارد که این تحقیق بدنبال پاسخ به این سوال است که آیا بکارگیری قبض انبار الکترونیکی در ارتقا فعالیت برای شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران تاثیر دارد.

سوابق و پیشینه تحقیق

قبض انبار در فرانسه از سال ۱۸۴۸ بوجود آمد . دولت وقت فرانسه به دنبال ابزار اعتباری جدیدی برای مقابله با بحران اقتصادی بود . در آن زمان برای کالاهای در انبار صرفا قبض رسید صادر می گردید. در

قانون ۲۸ ماه مه ۱۸۵۸ انبار عمومی ملزم به تسلیم دو سند گردید : قبض رسید و برگ وثیقه (صفری، ۱۳۸۷)

بر اساس الزامات اقتصادی و بازرگانی و فرایندهای مبادلاتی در کشورمان ، قانون گذاران اقدام به تصویب قوانینی در خصوص قابلیت انجام معامله اوراق بهادار و چگونگی شرایط انجام آن نمودند . با توجه به اینکه قبوض انبار از اوراق و اسناد اصلی بمنظور تعیین ماهیت و اصالت کالا می باشد بنابراین قبض انبار نیز قانونا بعنوان اوراق بهادار و قابل معامله تعیین گردید. مکانیزم این مبادله از طریق انجام ظهر نویسی در پشت قبض انبار و یا انجام تشریفات صدور سند صلح در دفترخانه های رسمی به انجام می رسد. قبض انبار در قانون تجارت پیش بینی نشده ولی در تصویب نامه قانونی تأسیس انبارهای عمومی مصوب ۱۳۴۰ و اساسنامه شرکت ملی انبارهای عمومی و گمرکی ایران مصوب ۱۳۵۹، این سند تجاری در حقوق ایران پیش بینی شد.(صفری، ۱۳۸۷)

با توجه به اینکه شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران با تصویب لایحه قانونی ملی کردن سهام شرکت انبارهای عمومی نام این موسسه را به شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی تغییر نام داد مطالعاتی در خصوص کارکردهای آن منجمله مقررات تودیع کالا تحت عنوان مقررات تودیع کالا در انبارهای عمومی صورت پذیرفت و طی آن روند های سابق مورد مطالعه و تدقیق قرار گرفت و در آن عموماً به ابعاد حقوقی و بعضاً به فرایندهای موجود اشاره گردیده است.(احمدی، ۱۳۷۷)

با نگاهی اجمالی به روند رو به رشد تکنولوژی ، پیشرفت های اقتصادی خصوصاً پس از سال ۲۰۰۰ و شکوفایی و حاکمیت فناوری اطلاعات در این عصر به این نتیجه می رسیم که سازمان ها به ناچار برای حفظ بقاء و رقابت در دهه پیش رو می بایست با سرعت تغییرات محیطی را درک و واکنش های مناسبی از طریق بکارگیری ابزار روزآمد و کار آمد مطابق با استانداردهای جامعه جهانی و مطلوب نظر مخاطبان خور طراحی و استفاده کرده و خود را با آن سازگار نمایند.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی : تدوین و پیاده سازی فرایند بکارگیری قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری بمنظور معامله یا تامین مالی با ارتقا فعالیت (شاخص های عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

فرضیه های فرعی :

- ۱- ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری در کشور با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۲- ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا، تجار و معامله گران در بازار بورس با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۳- افزایش درآمدها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۴- کاهش هزینه ها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۵- ارتقا و تثبیت برند با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۶- بستر مناسب توسعه فعالیت با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.
- ۷- ایجاد تعامل و ارزش افزوده برای سایر بنگاههای اقتصادی و مشارکت با آنها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

اهداف تحقیق

هدف کلی: تدوین و پیاده سازی فرایند بکارگیری قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری بمنظور معامله یا تامین مالی با ارتقا فعالیت (شاخص های عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.

اهداف جزئی:

- ۱- بررسی رابطه ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری در کشور با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.

- ۲- بررسی رابطه ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا ، تجار و معامله گران در بازار بورس با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.
- ۳- بررسی رابطه افزایش درآمدها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.
- ۴- بررسی رابطه کاهش هزینه ها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.
- ۵- بررسی رابطه ارتقا و تثبیت برند با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.
- ۶- بررسی رابطه بستر مناسب توسعه فعالیت با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.
- ۷- بررسی رابطه ایجاد تعامل و ارزش افزوده برای سایر بنگاههای اقتصادی و مشارکت با آنها با پیاده سازی و اجرا مدل قبض انبار الکترونیکی در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران.

مروری بر ادبیات تحقیق

سازمان های متعددی با ضرورت تغییر مواجه اند. سازمان های دولتی، غیردولتی ، انتفاعی و غیر انتفاعی، همگی با تغییرات شگرفی مواجه اند که ذی نفعان گوناگون آنها، انتظار آن را دارند. گاهی برای توسعه شایستگی های سازمانی به دنبال تغییر هستیم. برخی مواقع، تغییر برای بقای سازمان است. در اغلب سازمان ها هر سه موضوع مطرح است. اکثر الگوها و روش های نوین مدیریتی، نیاز به فراهم شدن فضای تغییر در سازمان و مدیریت کردن فرآیند تغییر و تغییر فرایند دارد. آمار بالای شکست این طرح ها، بیش از هر چیز به دلیل عدم درک و آگاهی مدیران این طرح ها از ضرورت های فرآیند تغییر و پویایی های سازمانی می باشد. واژه تغییر در سازمان ها شامل مهندسی مجدد، مدیریت کیفیت جامع، کوچک سازی، ادغام، تغییرات فرهنگی، تجدید ساختار، پیشرفت های تکنولوژیکی و نرم افزاری و موارد متعدد دیگر می باشد. بسیاری از مطالعات انجام شده، دامنه موفقیت مدیریت تغییر را بین ۲۰ تا ۵۰ درصد ارزیابی می کنند. اگر چه محققین تلاش های مداومی برای شناخت عوامل بازدارنده یا منجر به

شکست مقوله تغییر انجام داده اند. محققین، مقاومت را به طور طبیعی واکنش نسبت به تغییر می دانند. زالتمن (Zaltman) و دانکن (Duncan, 1977)، مقاومت را چنین تعریف می کنند: «هر رفتاری که علی رغم فشار برای تغییر رفتار موجود، منجر به ادامه رفتار موجود گردد». وادل (Waddell) و سوهال (Sohal, 1998)، مقاومت را غالباً با گرایش ای مشارکتی منفی یا با رفتارهای زیان بخش، مرتبط دانسته اند. از اصطلاح آمادگی (Readiness)، هم در برابر رفتارهای مقاوم نسبت به تغییر و هم در برابر رفتارهای حمایت کننده از آن استفاده می شود. بدیهی است پاسخ افراد به تغییر، متفاوت است. برخی تغییر را عامل سودمندی دانسته، برای آن ارزش قائل اند و از آن حمایت می کنند، در حالی که برخی دیگر، تغییر را به عنوان تهدید تلقی کرده و در مقابل آن با واکنش های منفی مقاومت می کنند.

با این پیش گفت تغییر در فرایند یا بازنگری در فرایندی که در گذشته به صورت اوراق و بطور سنتی به انجام می رسیده است با پیاده سازی شیوه جدید همان فرایند و یا فرایند بازنگری شده بصورت الکترونیکی که از هزینه پایین و سهولت و سرعت در انجام باشد احتمال مقاومت در مقابل این تغییر چه از طریق پیکره سازمان و یا سازمانهای ذی نفع در زنجیره فعالیت فرایند قابل پیش بینی است. بنابراین با توجه به منافع حاصل از اجرای فرایند مکانیزه به تناسب مقدار مقاومت عوامل درونی و بیرونی و همچنین ایرادات محتمل در پیاده سازی، ریسک تغییر و هزینه پیاده سازی مدل الکترونیکی قبض انبار را محاسبه و برای گامهای اجرایی آن برنامه ریزی نمود. قطعاً می توان دلایل مطروحه را بعنوان دلایل اساسی برای صورت نپذیرفتن کار مطالعاتی مناسب و جامع در خصوص موضوع مورد اشاره دانست.

روش کار

الف: نوع روش تحقیق:

معمولاً روش های تحقیق بر اساس دو ملاک (۱) روش تحقیق با توجه به هدف و (۲) روش تحقیق بر حسب روش اجرا، طبقه بندی می شود. روش تحقیق حاضر بر حسب هدف کاربردی و بر حسب روش اجرا توصیفی، همبستگی و پیمایشی است. در این تحقیق روابط بین متغیرها با استفاده از روش همبستگی و با بکارگیری روش معادلات ساختاری بررسی و مسیر تاثیر متغیرها بر یکدیگر با مدل یابی علی مشخص می شود. بنابر این روش و طرح اجرای پژوهش از نوع همبستگی است.

ب: روش گردآوری اطلاعات (میدانی، کتابخانه‌ای و غیره):

برای گردآوری اطلاعات در مورد ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق از مطالعه کتابخانه ای و برای گردآوری داده‌های تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده می شود. در نتیجه در فرایند انجام پژوهش از هر دو روش میدانی و کتابخانه ای استفاده شده است.

پ: ابزار گردآوری اطلاعات :

به منظور گردآوری داده های تحقیق از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است. پاسخگویان در این تحقیق دو دسته بوده اند، یک دسته ذی نفعان شامل: صاحبان کالا، تجار و معامله گران در بازار بورس و سایر بنگاههای اقتصادی و دسته دیگر را مجریان و متولیان مدل قبض انبار الکترونیکی تشکیل می دهند.

خلاصه

در ابتدا مقدمه ای در خصوص ضرورت مسائلی چون سازمان های الکترونیکی که مفاهیم الکترونیکی متعددی در همه امور مانند، شهر الکترونیک، دولت الکترونیک، شهروند الکترونیک، تجارت الکترونیک، گمرک الکترونیک، بانکداری الکترونیک، سلامت الکترونیک و... را ایجاد کرده اند، وابستگی سازمان ها، کارکنان و مراجعه کنندگان به ابزاری با نام فناوری اطلاعات و حاکمیت فناوری اطلاعات بحث به میان آمده است. سپس مروری بر ادبیات تحقیق و نقطه نظر محققین مبنی بر مقاومت در مقابل تغییر و حاکمیت فناوری اطلاعات بیان شده است. در ادامه به بیان مسئله تحقیق اشاره شده و اینکه در جامعه کنونی حاکمیت فناوری اطلاعات و تعمیم کارکردهای آن بر روندهای عملیاتی و اجرایی در بنگاه های اقتصادی بر فرایندهای اجرایی و سایر شاخص ها همانند جلب رضایت، تکریم اربابان رجوع و مشتریان، سهولت و تسهیل در حفظ و توسعه فعالیت تاثیر گذار می باشد و مورد توجه محققان مختلف بوده است. پس از آن سوابق و پیشینه تحقیق در خصوص کارکرد ابزار قبض انبار الکترونیکی و ابعاد حقوقی آن را نشان داده است. سپس فرضیه های تحقیق و اهداف آن بر اساس ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری در کشور، ارزش افزوده برای صاحبان کالا، تجار و معامله گران در بازار بورس، افزایش درآمدها، کاهش هزینه ها، ارتقا و تثبیت برند، بستر مناسب توسعه فعالیت، تعامل و ارزش افزوده برای سایر بنگاههای اقتصادی آورده شده است. چاقوب نظری تحقیق و مدل مفهومی چاقوب نظری تحقیق و تعریف مفاهیم و متغیرهای مستقل و وابسته و روش تحقیق که توصیفی پیمایشی می باشد، و جامعه آماری نیز صاحبان کالا، تجار و معامله گران در بازار بورس و سایر بنگاه های اقتصادی و

همچنین مجریان و متولیان مدل ذکر شده است. در پایان روش گردآوری، ابزار گردآوری و روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، که برای تحلیل آماری داده ها، از فنون آمار توصیفی، (تنظیم جداول و نمودارهای توصیفی) واستنباطی (آزمون کروسکال والیس) استفاده شده است، ارائه گردیده است.

فصل دوم

پیشینه و مبانی نظری

پژوهش

مقدمه

انبار در اقتصاد کشور ما اهمیت فراوانی دارد، زیرا درصد قابل توجهی از دارائی های سازمان ها در موجودی های انبار آنها انباشته شده است، همچنین اداره انبارها سخت و گران است و سازمان ها درصدد هستند تا بهترین عمل بهینه ای را که متضمن حداقل هزینه باشد را معین نمایند و در این راستا از فنون و علم مدیریت انبارها، بهره ای شایان می برند چرا که زمان و هزینه و دقت از عناصر اصلی تصمیم گیری بشمار می آید. جهت تصحیح سیستم های انبارداری و طراحی متناسب آنها تکیه بر دانش و تکنیک های متنوع حاصل از رشته های مختلف، جهت حذف اتلاف ها (اتلاف ناشی از تولید بیش از حد نیاز، اتلاف ناشی از خرید بیش از حد کالا، اتلاف ناشی از دوباره کاری یا ضایعات نمودن کالا، اتلاف ناشی از حرکت های اضافی در محیط کار، اتلاف ناشی از فرآیندهای ناقص، اتلاف ناشی از انتظار تامین کالا، اتلاف ناشی از نقل و انتقالات، اتلاف ناشی از زمان، اتلاف ناشی از اختصاص فضای اضافه برای کالا) ضروری است.

شیرازه کار تجارت بر سه پایه سرعت در تصمیم گیری، سهولت در گردش سرمایه و امنیت سرمایه گذاری استوار است. سه اصل که جمع بین آنها تا حدی متعارض به نظر می رسد چراکه اطمینان از برگشت سرمایه مستلزم طی تشریفات خاص از قبیل تنظیم اسناد حقوقی معتبر و در اختیار گرفتن تضمینات کافی است که این امر با سرعت در تصمیم گیری و سهولت در گردش سرمایه ناسازگار است. از سوی دیگر به جریان انداختن فوری سرمایه بدون اخذ اسناد معتبر ممکن است به از دست دادن همه دارایی منجر شود. به همین سبب دولت ها در اداره کشور (اقتصاد، بازرگانی) قواعد خاصی را وضع نموده تا بعنوان پشتوانه حقوقی، بازرگانان با اطمینان خاطر بیشتری به تجارت بپردازند.

لجستیک و زنجیره تامین

مدیریت زنجیره تامین (Supply Chain Management): عبارتست از فرایند برنامه ریزی، اجرا و کنترل عملیات مرتبط با زنجیره تامین در بهینه‌ترین حالت ممکن. مدیریت زنجیره تامین در برگیرنده تمامی جابجایی‌ها و ذخیره مواد اولیه، موجودی در حین کار و محصول تمام شده از نقطه شروع اولیه تا نقطه پایان مصرف می‌باشد.

مدیریت زنجیره تامین یک رویکرد یکپارچه سازی برای برنامه ریزی و کنترل مواد و اطلاعات می‌باشد که از تامین کنندگان تا مشتریان جریان دارد همانگونه که در وظایف مختلف در یک سازمان جریان دارد. مدیریت زنجیره تامین، مدیریت موجودی با تمرکز بر مدیریت عملیات را با آنالیز ارتباطات در سازمانهای صنعتی ارتباط می‌دهد. وظیفه مدیریت زنجیره تامین، مدیریت و هماهنگ سازی جریانهای مختلف درون آن می‌باشد. یکی از چالش‌های مهم مدیریتی در این زمینه، در رابطه با هماهنگ‌سازی جریان مواد بین چندین سازمان و در درون هر سازمان است. به منظور نیل به این مهم، نیازمند استفاده از تکنولوژی‌ها و ابزارهایی جهت ردگیری مواد در مسیر طی شده از مبداء به مقصد و ثبت اطلاعات در هر مرحله می‌باشد.

لجستیک: در واژه‌نامه آکسفورد لجستیک به این صورت تعریف شده "قسمتی از علوم نظامی که وظیفه تهیه و تحویل آماد و جابجایی مواد و افراد و تجهیزات را دارد این لغت ریشه‌ای یونانی دارد." لجستیک به کلیه فعالیت‌های هماهنگی اطلاق می‌شود که جهت بررسی، تحقیق، مطالعه و برآورد نیازها و احتیاجات اولیه در زمینه وسایل و تجهیزات، ماشین‌ها و ابزارآلات، تاسیسات و قطعات از هر نوع و کلیه امور مربوط به تهیه، تولید، بیمه، نگهداری، انبارداری، توزیع، حمل و نقل، تنظیم و تهیه روش انجام کار، طراحی سیستم و دستور العمل و نظارت بر موارد فوق انجام می‌گیرد.

مدیریت لجستیک بعنوان نقشی در زنجیره تامین است که وظیفه‌دار طراحی، نحوه اجرا، کنترل و افزایش بهره‌وری کلیه فرایندهای مرتبط با ذخیره‌سازی کالا و جریان‌های جلو برنده و یا عقب رونده موثر، ارائه سرویس‌ها و یا اطلاعات مرتبط از محل تولید تا نقطه مصرف به طوری که نیازهای مشتریان را بر آورده سازد، می‌باشد.

تعریف انبار و انبارداری

انبار به معنای جای انباشت غله و یا چیز دیگر است / جای نگهداری کالا است (لغت نامه دهخدا)

انبار اسم پهلوی بوده و به معنای جای انباشت غله، ابزار، کالاهای تجاری و امثال آن (فرهنگ لغت عمید)

انبار به محل و فضایی که یک یا چند نوع کالا از هر قبیل (تجاری، صنعتی، مواد اولیه، یا فرآورده های مختلف) نگهداری می شود انبار اطلاق می شود. به عبارت دیگر انبار محل تجمع و ذخیره سازی اقلامی است که موجودی های درون آن برای ارضای نیازها و تقاضاهای آتی مصرف می گردند.

در تعریف دیگر آمده است انبار ساختمان یا محوطه ای است که با بهره برداری از یک سیستم صحیح طبقه بندی و تنظیم، برای نگهداری یک یا چند نوع کالای بازرگانی، صنعتی، مواد اولیه و یا فرآورده های مختلف، استفاده می گردد. علاوه بر آن انبارها به عنوان نقاط و تاسیساتی برای نگهداری موقت به منظور توزیع و تجمع کالاها در سیستم های توزیع نیز استفاده می شوند. در تعریف مختصر انبار را به محلی اطلاق نموده است که کالا، اجناس، مواد اولیه و یا محصول در آن قرار دارد.

انبار به عنوان حلقه ارتباطی بین تولید، مصرف و توزیع و همچنین حلقه ارتباطی بین زنجیره خرید و فروش مواد و کالا و خدمات محسوب می شود. برنامه ریزی فروش و توزیع و همچنین خرید مقادیر موجودی های انبار به فضاها، امکانات و تجهیزات انبار تعداد و محل های استقرار انبار و نظایر آن متکی است. که عدم دسترسی به موقع به هر یک از آنها به از دست دادن بازار، مشتریان، کاهش درآمد و افزایش هزینه می گردد به همین دلیل وجود انبار ضرورت اصلی فعالیت هر سازمان به شمار می آید.

انبارداری به عملیات تخلیه، بارگیری، و نگهداری کالاهای مورد نیاز افراد و بنگاه ها در انبارهایی با شرایط مناسب تا زمان استفاده گفته می شود.

تعریف انبارداری در یک بنگاه تولید می تواند به این صورت باشد " انبارداری عبارت است از دریافت مواد و اقلام، نگهداری صحیح و تحویل به موقع آنها به مصرف کننده با رعایت مقررات و دستورالعمل های سازمان به نحوی که با اعمال کنترل دقیق از میزان موجودی کالا در انبار و مقدار مصرف آن و نیز از انباشته شدن بیش از حد موجودی ها جلوگیری شود."

در تعریف دیگر انبارداری بطور خلاصه عبارت است از کلیه فعالیتهای مربوط به تهیه کردن، نگهداری کردن و تحویل گرفتن و توزیع نمودن مواد و کالاهای مورد نیاز در زمان مناسب، قیمت و شرایط مناسب.

مدیریت انبارداری عبارت است از برنامه ریزی، سازماندهی، کاربرد و کنترل مواد، کالاها و خدمات سازمان یا شرکت.

برخی از دلایلی که برای انبار کردن منطقی موجودی ها و نگهداری آنها در انبار می توان برشمرد عبارتند از :

- استفاده از تخفیف های کلی و یا افزایش خرید انواع مواد و کالا .
- جلوگیری از هزینه های کمبود و فقدان موجودی ها در انبار.
- جلوگیری از توقف عملیات و زیان های ناشی از آن.
- جلوگیری از زیان ناشی از روند افزایش قیمت مواد و کالا.
- عدم اطمینان از تحویل به موقع مواد و کالای سفارش داده شده.
- عدم امکانات مالی و سرمایه گذاری با حجم بسیار برای زمان های متفاوت در امر تهیه و خرید کالا.
- جلوگیری از افزایش دفعات و مراحل خرید مواد و کالا و هزینه های سفارش آن .
- هماهنگی با برنامه ریزی های تولید و فروش به منظور جلوگیری از ایجاد وقفه یا اختلال در کار آنها.
- افزایش انعطاف پذیری در برنامه ریزی تولید و فروش در مواقعی که تغییراتی در برنامه ها بوجود آید.

انواع انبار

انبارها را می توان از لحاظ فرم ساختمانی شامل موارد ذیل دانست:

- انبارهای کاملاً پوشیده: مکانی که از اطراف بسته باشد و دارای سقف، درب و ایمنی کامل می باشد.
- انبارهای سرپوشیده یا هانگارد: این انبار دارای سقف بوده ولی چهار طرف آن باز یا با فنس محصور است، این نوع انبارها کالاها را از باران و آفتاب حفظ می کند.
- انبار در محوطه های باز: این انبار به صورت محوطه ای بوده و با سیم خاردار یا فنس و بلوک حفاظت می شود و جهت نگهداری ماشین آلات و لوازم سنگین مورد استفاده قرار می گیرد.
- در تعریف دیگری انبارها را از لحاظ ساختار به چهار گروه زیر تقسیم نموده اند:

- انبارهای پوشیده یا مسقف Shelter Warehouse

- انبارها سر پوشیده یا هانگارد Hungars

- انبارهای باز یا محوطه Unshelter Warehouse

- انبارهای متحرک Mobile Warehouse

در مطالعه دیگری انبارها را بر اساس گروه کالاها تقسیم بندی نموده اند:

گروه اول « انبارداری کالاهای معمولی »

منظور از انبارداری کالاهای معمولی، انبارداری است که خصوصیات مواد و اقلام، ما را به استفاده از وسایل و تجهیزات مخصوص جهت کنترل شرایط آن مجبور نمی سازد.

گروه دوم « انبار مواد آتش زا و انفجاری »

در این گونه انبارها باید نوع ساختمان، محل انبار و موقعیت محلی و سیستم های ایمنی و اطفاء حریق به طور کامل رعایت شود. در واقع سخت افزار انبارها از اهمیت برخوردار است.

گروه سوم « انبار مواد شیمیائی »

مواد شیمیائی مثل اسیدها و روغن ها و الکل ها و تینرها و غیره، موادی می باشند که در درجه حرارت کم شعله ور می شوند. انبار مواد شیمیائی باید خشک و خنک و دارای تهویه کامل باشد و وجود کپسولهای آتش نشانی مخصوص به تعداد لازم در این گونه انبارها ضروری است.

گروه چهارم « انبار کالاهای فاسد شونده » این گروه از انبارها شامل مواد غذایی و سبزیجات، دارو و سایر کالاهای فاسد شدنی که دارای مدت زمان مصرف خاص می باشد و عمدتاً در کنار رعایت موارد ایمنی از سردخانه و یخچال برخوردار است.

تعریف قبض انبار: (ware house bill)

واژه قبض معانی متفاوتی دارد از قبیل : با دست گرفتن چیزی ، جمع کردن، رسید.(بندریگی محمد، ۱۳۷۲، فرهنگ جدید عربی) در لغت انگلیسی کلمه ware به معنای جنس و کالا است و کلمه ware house به معنای انبار کالا می باشد

و کلمه warrant نیز به معنای قرار جلب ، سند عندالمطالبه ، گواهی، حکم و تضمین کردن آمده است. (عالیادی، احمدی ، ۱۴)

قبض انبار یا قبض رسید و تحویل کالا به انبار عبارت است از سندی که تحویل گیرنده کالا (انباردار) به موجب آن تحویل یا رسید کالایی را با مشخصات خاصی از تحویل گیرنده در تاریخ ورود معینی گواهی می نماید.

قبض انبار را چنین نیز تعریف نموده اند که قبض رسمی انبار یا warrant سند قابل معامله ای است که به وسیله آن تاجری به عنوان ضمانت تعهد خود اجناسی که در انبار عمومی یا نزد خود دارد را به گرو طلبکار می دهد. (ستوده تهرانی، ۱۳۸۸، حقوق تجارت)،

در تعریف دیگری آمده است قبض انبار سندی است مشابه سفته که با امضای آن بازرگان تعهد می کند مبلغی را در سررسید معین به دانه بپردازد. (اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۲، حقوق تجارت) با توجه به کارکردهای مختلف، قبض انبار را میتوان به قبض انبار کالاهای تجاری گمرکی و قبض انبار کالاهای غیر گمرکی دسته بندی نمود .

طبق مفاد قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن هر کالایی که به اماکن گمرکی یا انبارهای گمرکی تحویل می گردد باید بلافاصله در دفاتر مربوطه انبار ثبت و برای هر ردیف (آرتیکل) فهرست کل بار (مانیفست) یا اظهارنامه یا پروانه یا صورت مجلس ضبط یا بارنامه، قبض انبار جداگانه صادر و به تحویل دهنده کالا تسلیم گردد.

در خصوص کالاهای تجاری که طی رویه های گمرکی به مرزهای کشور (وارد ، خارج و یا عبور) می گردد سازمان بنادر و دریانوردی و گمرک ایران در برخی موارد نیز که این سازمانها وظایف خدمات انبارداری خود را حسب قانون امور گمرکی و در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، با عقد قرارداد لازم به شرکتهای دیگر واجد شرایط واگذار نموده اند قبوض انبار در فرمت های خاص آنها صادر می گردد و اگرچه از لحاظ شکلی و بعضاً محتوایی دارای فرم استاندارد و یکنواختی نبوده لیکن در کلیه موارد مشخصات عمومی ذیل می بایست در آنها لحاظ گردد :

- شماره انبار
- شماره کارنه تیر
- شماره ترانزیت داخلی
- شرکت حمل کننده کالا
- شماره بارنامه
- مرز ورودی
- تاریخ ورود به مرز
- نماینده شرکت

- شماره تالی
- شماره قبض انبار
- نام صاحب کالا
- شماره کامیون
- علامت کالا
- نوع کالا
- نوع بسته
- تعداد
- وزن کالا باظرف
- تاریخ تحویل کالا به انبار
- نام انباردار و امضا آن
- تعیین تعداد نسخ قبض انبار و تخصیص هر کدام از آنها

قبض انبار برای کالاهای گمرکی پس از ورود کالا به انبار و صورت برداری و کنترل و تطبیق کالا با اسناد حمل و تحویل و بالاخره صدور برگ بارشماری (تالی) و تنظیم و تکمیل صورت مجلس اضافه یا کسر تخلیه (ماده ۲۸ قانون امور گمرکی) صادر می گردد. قبض انبار پس از صدور به شرکت مسئول حمل و نقل تحویل تا از آن طریق به صاحب کالا (گیرنده کالا) تحویل گردد.

قبض انبار کالاهای غیر گمرکی را می توان شامل کلیه کالاهایی که در داخل تولید یا از خارج وارد شده و یا موارد اولیه به اشکال و ابعاد گوناگون دانست.

بنابراین در قبض انبار این قبیل کالاها اطلاعات ذیل را می توان ملاحظه نمود:

- نام انبار
- شماره اظهار نامه / فرم قرارداد فی مابین
- شماره قبض انبار
- مکان نگهداری کالا
- شماره طاق / قفسه

- نام امانت گذار
- آدرس و مشخصات هویتی مالک
- نوع وسیله حمل کننده
- شماره وسیله حمل کننده
- علامت کالا
- نوع کالا
- تعداد
- نوع بسته بندی
- وزن
- در صورت موردی وجود داشته باشد توضیحات یا ملاحظات
- تاریخ تحویل به انبار
- نام انباردار و امضا آن
- تعیین تعداد نسخ قبض انبار و تخصیص هر کدام از آنها

سند تجاری

سند در لغت عبارت از چیزی است که به آن اعتماد کنند، نوشته‌ای که وام یا طلب کسی را معین سازد یا مطلبی را ثابت کند. در اصطلاح حقوقی اسناد تجاری اسنادی هستند که برای پرداخت وجه در رأس موعد نزدیک یا در مدت معین محدود و کوتاه به کار می‌روند که مهم‌ترین اقسام آن ها برات، سفته و چک می باشد و از همین قبیل است اسناد در وجه حامل و قبض انبار. [Warrant]

سند تجاری در قانون ایران تعریف نشده است ، اما در تئوری می‌توان برای سند تجاری دو مفهوم عام و خاص قائل شد . در مفهوم عام و وسیع ، هر سند یا نوشته ای که در امر تجارت ، کاربرد داشته باشد می‌تواند سند تجاری قلمداد گردد. از این منظر، اسنادی از قبیل سفته ، چک ، برات ، اوراق سهام ، اوراق قرضه ، اعتبارات اسنادی ، ضمانت نامه بانکی ، انواع بارنامه شامل بارنامه هوایی، دریایی، ریلی، زمینی، رسید پستی و اسناد حمل مرکب فیاتا سیاهه تجاری (فاکتور) ، بیمه نامه، قبض انبار و امثال اینها که در تجارت کاربرد دارند اسناد تجاری محسوب می شوند. در مفهوم خاص ، اسنادی که مورد حمایت و توجه خاص قانون گذار قرار گرفته و علاوه بر کارکرد تجاری دارای ویژگی خاص تجاری نیز باشند ،

اسناد تجاری نامیده می‌شوند. سه اصل در امر تجارت حائز اهمیت است: ۱) سرعت، ۲) سهولت و ۳) امنیت. تحقق این سه اصل در دنیای تجارت، از طریق اسناد مدنی امکان پذیر نیست. لذا نیازهای تجاری سبب رواج اسنادی بین تجار شده است که با منصف شدن به یک سری ویژگی‌های خاص و حمایت‌های قانون‌گذار، اجرای سریع و آسان و اطمینان بخش روابط تجاری را محقق می‌سازد. در این مفهوم فقط سه سند سفته، چک و برات به عنوان سند تجاری شناخته می‌شود.

جایگاه اسناد تجاری

به موجب ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی «سند عبارت از هر نوشته‌ای که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد» و به موجب مواد ۱۲۸۶ و ۱۲۸۷ قانون مدنی سند بر دو نوع است: رسمی و عادی. تنها اسنادی که در اداره ثبت اسناد و املاک و یا دفاتر اسناد رسمی یا در نزد سایر مأمورین رسمی در حدود صلاحیت آن‌ها و بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشند، اسناد رسمی محسوب می‌شوند و به تصریح ماده ۱۲۸۹ قانون مدنی غیر از اسنادی که ویژگی‌های آن‌ها در ماده ۱۲۸۷ قانون مدنی ذکر شد، بقیه اسناد عادی هستند.

بنابراین چون اسناد تجاری ویژگی‌های مذکور برای اسناد رسمی را ندارند جزء اسناد عادی محسوب می‌شوند پس طبیعتاً از فواید اسناد رسمی که در مواد ۱۲۸۴ و به بعد قانون مدنی مقرر شده است بی‌بهره خواهند ماند.

علی‌رغم آن که گفتمان اسناد تجاری جزء اسناد عادی هستند اما مزایایی نسبت به اسناد عادی دارند که به خاطر این خصائص خاص اسناد تجاری از اسناد عادی دیگر متمایز می‌شوند بنابراین اشخاص اعتبار بیشتری برای آن‌ها قائل می‌شوند، ضمناً برای آن که اسناد تجاری از اسناد عادی دیگر مشخص گردند قانون‌گذار تشریفات برای تنظیم و صدور آن‌ها پیش‌بینی کرده است و چنانچه سندی دارای شرایط مزبور نباشد سند تجاری تلقی نشده و از مزایای مربوط به این اسناد استفاده نخواهد کرد. قانون تجارت ایران تعریفی از اسناد تجاری ارائه نکرده است ولی برای هر یک از انواع آن مواردی در قانون تجارت و قوانین مخصوص تعیین شده است.

مهمترین انواع اسناد تجاری عبارتند از: برات، سفته، چک، قبض رسمی انبار، سهام و برگ‌های قرضه برخی از اساتید حقوق در تعریف اسناد تجاری گفته‌اند؛ اسناد تجاری در معنای عام به کلیه اسنادی که بین تجار رد و بدل می‌شود گفته می‌شود. اما در معنای خاص به اسنادی اطلاق می‌شود که قابل نقل و

انتقال بوده، متضمن دستور پرداخت مبلغ معینی به رؤیت یا به سررسید کوتاه مدت باشند و به جای پول، وسیله پرداخت قرار می‌گیرند و از امتیازات و مقررات ویژه قانونی تبعیت می‌کنند.

مهم‌ترین مزایای اسناد تجارتي بر اسناد عادی عبارت است از:

- (۱) مسئولیت تضامنی کلیه کسانی که به نحوی از انحاء در روی سفته، برات یا چک امضایی گذارده اند اعم از صادر کننده، قبول کننده یا ظهرنویس یا ضامن که برای پرداخت مبلغ سند، مسئولیت تضامنی دارد.
- (۲) امکان رسیدگی سریع به دعاوی مربوط به اسناد تجارتي.
- (۳) امکان تقاضای تأمین از دادگاه به محض تقدیم دادخواست جهت مطالبه وجوه موضوع اسناد تجارتي.
- (۴) اسناد تجارتي به خودی خود معرف طلب آن می‌باشند و به اصطلاح تعهد ناشی از اسناد تجارتي از تعهد منشأ و اولیه‌ای که در طی آن سند تجارتي صادر شده است، مستقل هست.

نقش و کارکرد اسناد تجاری

اسناد تجاری کارکردهای متفاوتی دارند. چک، سفته و برات و اعتبار اسنادی نقش پرداخت پول و مبادلات پولی را برعهده دارند. فاکتور یا سیاهه تجاری بیان گر بیع تجاری است. انواع بارنامه و اسناد حمل و قبض انبار علاوه بر اینکه حاکی از وجود نوعی قرارداد حمل و نقل و انبارداری (امانت) است، دلیل مالکیت کالا نیز می‌باشد. ضمانت نامه بانکی، سند تعهد پرداخت بی قید و شرط و اوراق قرضه و سهام معرف میزان مشارکت اشخاص در سرمایه گذاری ها و شرکت های تجاری است. (مسعودی بابک، اصول حاکم بر اسناد تجاری شماره ۱۷۱ مجله کانون وکلا ۶).

اسناد تجاری خاص (چک، سفته و برات) به لحاظ اهمیتی که کارکرد مبادله پولی و گردش سرمایه دارند علاوه بر قابلیت استناد در دعوا (ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی) از اوصاف دیگری نیز برخوردارند که این اوصاف برجستگی و اهمیت خاصی به آنها بخشیده است. اوصاف تجریدی، تنجیزی، جایگزینی، شکلی، تبعی و قابلیت انتقال از مهم ترین ویژگی های اسناد تجاری خاص است که آن را از دیگر اسناد تجاری و مدنی متمایز ساخته است. (مسعودی بابک، اصول حاکم بر اسناد تجاری شماره ۱۷۱ مجله کانون وکلا. ص ۶)

هدف در حقوق مدنی حمایت از مالکیت اشخاص و حفظ سرمایه می باشد و اهداف در حقوق تجارت به تسهیل گردش ثروت همراه با اطمینان بازرگانان معطوف گردیده است. بمنظور بررسی اسناد تجاری، اوصاف اسناد تجاری و این اسناد مورد مطالعه قرار گرفته است.

اوصاف اسناد تجاری

وصف تجریدی : بدلیل سه اصل یاد شده و اینکه این سند جانشین پول است و ضرورت جانشینی این مسئله را ایجاب می کند و قانون ژنو این مزیت را برای آن قرارداده است لذا در مقایسه قبض انبار عمومی بعنوان یک سند تجاری در معنای خاص واجد وصف تجریدی بوده و از لحاظ این ویژگی تفاوت عمده با سایر اسناد تجاری به معنای عام دارد.

وصف تنجیزی : در حالی که مطابق ماده ۱۸۴ قانون مدنی ، عقد ممکن است مشروط یا معلق باشد، لیکن در قلمرو حقوق تجارت شرط و قید با طبیعت اسناد تجاری و تسریع و تسهیل گردش این اسناد سازگاری ندارد. طبیعت سند تجاری اقتضا میکند که متضمن هیچ گونه قید و شرطی نباشد چرا که هر قید و شرطی مانع از ایفای نقش صحیح و اصولی سند تجاری خواهد بود.

در بررسی وصف تنجیزی در سند قبض انبار عمومی با توجه به مقدمات فوق از جمله عدم هماهنگی شرط با تسریع و تسهیل گردش این اسناد و با توجه به ماده ۲۳۳ قانون تجارت وصف تنجیزی در خصوص این سند نیز رعایت میشود و انبار علی الصول به شرط قید شده در روی سند ارزشی نمی نهد به شرط آنکه از سوی فردی غیر از صادر کننده وارد شده باشد . این نکته در دستور العمل قبض انبار مناطق آزاد یا ویژه اقتصادی نیز میتوان مشاهده نمود. لذا شروط که در ظهر سند نوشته شده به هیچ وجه در قبض انبار نمی آید ولی چنانچه شرطی ذکر شود همین تاثیر را دارد.

وصف جایگزینی : بدلیل برخی از دلایل از قبیل سیاست خروج پول فیزیکی از گردش و سیستم بانکی ، امکان برنامه ریزی جامع، کاهش نقدینگی و... دولتها با وضع مقررات خاص و حمایتهای قانونی اسناد تجاری را در مبادلات تجاری رواج دادند و اسناد تجاری نقشی نظیر پول پیدا کردند. تفاوت در آن بود که پول از پشتوانه دولتی برخوردار بوده و قابلیت گردش نا محدود داشته ولی اعتبار اسناد تجاری متکی به اعتبار متعهد یا متعهدین آن و قابلیت گردش محدود و مقید داشت. (بهرامی، ۱۳۷۸، وصف جایگزینی در اسناد تجاری)

اگر سند تجاری در مقام تعهد پولی و مدنی موجب برائت مدیون و سقوط تعهد مدنی شود سند تجاری از وصف جایگزینی برخوردار است مگر اینکه طرفین به ضمیمه شدن تعهد جدید به تعهد سابق تصریح کرده باشند یا با دلایل و مدارک متضمن چنین توافقی احرار شود.

وصف شکلی : لزوم احترام به شکل و صورت سند بدین سبب است که به امضا کنندگان سند تفهیم نماید تعهد ایشان جنبه تجربیدی دارد. (مسعودی بابک، اصول حاکم بر اسناد تجاری، مجله کانون وکلا) لذا با توجه به این وصف شرکت اقدام به طراحی فرم ها نموده است و با استناد به روح حاکم بر اسناد تجاری چه در معنای عام و چه در معنای خاص این سند دارای شکل مشخص است و نیز طبق قوانین بین المللی و به نحو اولی طبق قانون (UCC) سند قبض انبار قطعاً دارای وصف شکلی می باشد.

وصف تبعی: اسناد تجاری نه تنها از نظر شکل ، بلکه از جهت چگونگی مطالبه وجه آن، نحوه طرح دعوا، مقررات حاکم بر نحوه رسیدگی و مسئولیت امضا کنندگان، تابع احکام و مقررات خاصی است که از آن به عنوان وصف تبعی یا تجاری بودن تعهدات برواتی یاد شده است.

مسئولیت تضامنی امضا کنندگان سند تجاری (ماده ۲۴۹ قانون تجارت) و اخذ گواهی عدم پرداخت برای اثبات امتناع مدیون (ماده ۲۹۳ تا ۲۹۷ و ۳۰۹ و ۳۱۴ قانون تجارت) صدور قرار تامین خواسته بدون تودیع خسارت احتمالی (ماده ۲۹۲ قانون تجارت و بند ج ماده ۱۰۸ قانون آئین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی) و ممنوعیت خوانده دعوی مستند به اسناد تجاری برای درخواست تامین خسارات احتمالی (ماده ۱۱۰ قانون آئین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی) محدودیت های زمانی برای قبول یا نکول یا وخواست و اقاله دعوا (ماده ۲۳۵ و ۲۶۵ و ۲۷۴ و ۲۸۵ تا ۲۹۰ و ۳۱۵ قانون تجارت) و همچنین عدم امکان تقسیط بدهی ناشی از سند تجاری (ماده ۲۶۹ قانون تجارت) از مهم ترین قوانین خاص اسناد تجاری است.

وصف قابلیت انتقال : در این وصف هر بار ظهر نویسی و انتقال موجب افزایش اعتبار سند تجاری می شود زیرا افراد بیشتری در قبال پرداخت وجه سند مسئولیت تضامنی پیدا می کنند. بموجب مواد ۲۴۵ و ۳۰۹ و ۳۱۳ قانون تجارت ، اسناد تجاری از این قابلیت برخوردارند . سند تجاری ذاتاً قابلیت نقل و انتقال را دارد.

وصف قابلیت نقل و انتقال اسناد تجاری در قبض انبار هم موجود است. منتهی این ظهر نویسی حدود و شرایطی دارد از جمله اینکه طبق ماده ۱۳ آئین نامه در مواردی که قبض انبار با هم به دیگری منتقل می شود، ذکر تاریخ انتقال در ظهر نویسی اجباری است. به این ترتیب، هنگام امضای پشت قبوض باید زمان دقیق انتقال مشخص باشد. در حقوق فرانسه ظهر نویسی قبض رسید کفایت می کند و لزومی در امضای قبض وثیقه نیست. در ایران نیز از مواد ۶ و ۱۳ آئین نامه مذکور چنین استفاده نمی گردد که ظهر نویس

می باید هر دو قبض را امضا نماید. طبعاً ترجیح بر این است که برگ وثیقه سفید بماند تا انتقال دهنده کالا از مسئولیت تضامنی وارانیت، موضوع ماده ۸ قانون اجتناب ورزد. البته این پشت نویسی که باید دارای شکل ظاهری مقید در ماده ۱۳ مذکور باشد، شرط لازم برای صدور برگ وثیقه به عنوان سند تجاری است. اولین پشت نویس اقدام به تسلیم نوعی سفته با تضمین کالا در انبار عمومی می نماید که این اولین ظهر نویس باید جهت امکان مراجعه دارنده سند در دفاتر انبار ثبت شود. (صفری، محمد، ۱۳۸۷، حقوق بازرگانی اسناد)

لذا به دلیل وجود این اوصاف تجاری و به دلیل وجود این مقدار از وثائق شخصی و عینی قطعاً سند قبض انبار از مهم ترین و محکم ترین اسناد تجاری محسوب می شود. بررسی موارد فوق همگی به دلیل بیان ارزش این سند است.

ماهیت سند قبض انبار

با توجه به اوصاف ذکر شده ابتدا باید تعیین شود که سند قبض انبار جز اسناد خاص تجاری است یا اسناد عام و پس از آن به شناخت ماهیت آن پرداخته شود و لذا باید معیار تقسیم را بدست آورد. استاد عبد الحمید اعظمی زنگنه در تعریف اسناد تجاری با تکیه بر مسئولیت تضامنی مسئولان آن می گوید " به معنای اخص مقصود از اسناد تجاری اسنادی است که قانون تجارت برای آنها مزایای مخصوصی قائل شده است که مهم ترین آنها ضمانت تمامی اشخاصی است که آنها را امضا می نمایند و فوائد اسناد تجاری را وسیله نقل وجوه، وسیله کسب اعتبار و جایگزینی پول بیان می دارد" حسن ستوده تهرانی در کتاب خود تعریفی از اسناد تجاری مبتنی بر وصف قابلیت انتقال و جایگزینی را بیشتر مورد توجه قرار می دهد " اسناد تجاری صرف نظر از معنای کلی به تمامی اسنادی که بین تجار رد و بدل می شوند تعمیم داده می شود و معمولاً اسناد و اوراقی هستند که قابل معامله بوده و معرف طلبی به سر رسید مدت کم می باشند"

کوروش کاویانی نیز بدون آنکه تعریفی از اسناد تجاری به معنای خاص ارائه کند هدف از ایجاد اسناد تجاری را شباهت داشتن به پول بیان می نماید.

بهرام بهرامی هم اسناد تجاری به معنای خاص را " سند عادی تجاری به معنای خاص عبارت است از اسناد تجاری قابل تعامل که نقش جانشینی پول و وسیله پرداخت دیون را دارند " تعریف نموده است.

با تدقیق در تعاریف ارائه شده مشخص می گردد که اکثریت قریب به اتفاق آنها وصف جایگزینی اسناد تجاری از حیث شباهت به پول و قابلیت نقل و انتقال و مورد معامله قرارگرفتن همانند اموال منقول را ذکر کرده اند. و بقیه اوصافی از قبیل وصف تجریدی، وصف تضامنی، تبعیت از قواعد و مقررات ویژه قانون و وصف تنجیزی را کم و بیش مورد استفاده قرار داده اند. قانون گذار برای اینکه از بار تورم بکاهد و از تزریق بی رویه اسکناس به جامعه اجتناب نماید و هزینه را بر خود تحمیل نکند و از سوی دیگر اعتماد و اطمینان دارندگان اسناد را دو چندان سازد، ناگزیر از وضع و ایجاد سندی است که بسیاری از خصایص پول را دارا بوده و همانند اسکناس قابل نقل و انتقال باشد، از تمامی ایرادهایی که بین طرفین اولیه صدور سند ممکن است وجود داشته باشد آزاد و مبرا بوده و هیچ شرطی نتواند جلوی پرداخت آن را بگیرد.

البته اکثر دانشمندان در تعریف اسناد تجاری خاص و عام اتفاق نظر دارند که سه سند چک ، سفته و برات قطعاً از اسناد تجاری خاص می باشند ولی در خصوص قبض انبار برخی آن را سند تجاری خاص و برخی آن را سند تجاری عام می دانند. به جهت آنکه قبض انبار دارای اکثر اوصاف تجاری است این سند را جز اسناد تجاری خاص باید دانست. شاید بتوان تعریف دکتر صقری را در تقسیم بندی اسناد بهترین دانست و بدین لحاظ قبض انبار را جز سند تجاری خاص قرارداد.

بنابراین پس از شناخت اوصاف این سند و اینکه جز اسناد تجاری به معنای خاص می باشد و با توجه به تاریخچه آن باید این سند را دارای دو ماهیت جداگانه دانست. قبض رسید که ماهیتاً سند مالکیت می باشد و برگ وثیقه که سند دین و رهن کالا می باشد.

حقوق انبار

در خصوص قبض انبار و انبارهای عمومی قانون متحد الشکل تجاری آمریکا (uniform commercial code) یکی از منابع معتبر است که معمولاً دولت ایالات متحده آمریکا آن را برای تصویب به ایالات خود پیشنهاد می کند. بسیاری از موارد ذکر شده در این قانون در حقوق کشور ما نیامده است ولی می توان از سایر موارد قانونی همین قوانین را برداشت نمود. در ذیل دو مورد کلی و اصلی آن ذکر می شود:

حق رهن انبار: ماده ۲۰۹ قانون (UCC) به شرح ذیل تنظیم یافته است:

a: یک انبار در قبال امانت دهنده و کالایی که برای آن رسید صادر کرده یا قرارداد امضا کرده است حق وام دارد، از جمله هزینه های نگهداری ، حمل شامل کرایه معطلی و هزینه های ترمینال ، بیمه ، کارگر و

هزینه های دیگر در ارتباط با کالا و هزینه های نگهداری از کالا. اگر شخصی که به اعتبار او کالا نگهداری می شود مشمول همان هزینه ها در ارتباط با کالای دیگر باشد و در سر رسید انبار ذکر شده باشد که برای هزینه ها حق رهن درخواست شده است ، انبار هم در قبال کالا حق رهن دارد ، چه انبار بارها را تحویل دهد و چه ندهد . اگر چه در ظاهر بر ضد شخصی است که رسید قابل مذاکره انبار را به صورت قانونی معامله کرده است ولی حق رهن انبار محدود به مقادیری است که در قرارداد ذکر شده است، اگر مقداری تعیین نشده باشد هزینه ای منطقی برای نگهداری از کالا لحاظ می شود.

حق فروش کالا: بخش a ماده ۲۱۰ از مقاله ۷ قانون (ucc) آمده است : انبار مجاز است برای خروج کالا زمان منطقی و کوتاهی را تعیین کند . اگر کالا خارج نشد مجاز است آنها را به فروش عمومی بگذارد که این مدت باید بیشتر از یک هفته طول بکشد و البته می تواند از تبلیغات هم استفاده کند. در بخش (d) این ماده آمده است : انبار موظف است که کالا را در صورت درخواست به شخص محق آن تحویل دهد. (پیش از فروش یا دور ریختن)

تعریف انبارهای عمومی

بموجب ماده یک تصویب نامه درخصوص تاسیس انبارهای عمومی مصوب شهریور ماه ۱۳۴۰ (انبارهای عمومی موسسه ای است بازرگانی که به منظور قبول امانت و نگهداری موارد اولیه و محصولات صنعتی و فلاحی و کالاهای صاحبان صنایع و کشاورزان و بازرگانان با موافقت هیئت نظارت بر انبارهای عمومی و با رعایت مقررات این قانون و آئین نامه های مربوطه به صورت شرکت سهامی تاسیس و بر طبق مقررات قوانین ایران به ثبت رسیده باشد)

تاریخچه و روند فعالیت شرکت انبارهای عمومی

تا قبل از شهریور ۱۳۴۰ به علت فقدان قوانین مخصوص که بتواند وظایف و مسئولیت های صریح انبارداران کالا را در مقابل صاحبان کالا تعیین کند و به علت عدم آشنایی بسیاری از صاحبان کالاها با اصول جدید انبارداری متداول در کشورهای دیگر وضع اغلب انبارهای تجاری ایران فوق العاده اسف بار بود. کالاها در آن زمان در مکان هایی با اسامی مختلف مانند بنگاه ، گاراژ ، تیمچه ، قیصریه ، بارانداز ، سرای تجاری و ... نگهداری می شد و اغلب انبارداران این انبارها افرادی بی سواد بوده و تمامی آمار و موجودی کالاها را با خطی ناخوانا بر روی دفترچه هایی کثیف (بیجک) نگهداری می کردند.

قانون تاسیس انبارهای عمومی ایران مصوب ۱۳۴۰ یک مجوز تاسیس انبار عمومی است و فقط متعلق به شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران نبوده بلکه برای تمامی انبارهای عمومی صادر گردیده است. خواستگاه این قانون و در پی آن سند قبض انبار از آن جایی است که در سال ۱۳۳۹ وقتی که کشورمان دچار رکود اقتصادی می شود و در بازار نقدینگی کاهش می یابد، قدرت خرید مردم کم شده لذا عرضه جنس در بازار صورت می پذیرفته و موجود بوده ولی تقاضایی موجود نبوده است. تجار در آن دوره بمنظور گریز از رکود اقتصادی حاکم بر بازار اقدام به انتقال کالاهای شان به یکدیگر از طریق کشیدن برات می نموده اند. پس از انتقال، این برات به جایی می رسید که آخرین نفر به پول این برات نیاز پیدا می کرد و مراجعه به دست های ما قبل خود و نهایتاً به صادر کننده برات می کرد. از آنجایی که پولی وجود نداشت تا این وجه را تادیه نماید اختلافات بالا می گرفت و نهایتاً منجر به زندانی شدن تجار و سایر متعهدین برات می گردید. دلیل این مشکل فقدان نقدینگی در بازار بود لیکن به مشکل ملی و دارای تبعات حقوقی و اجتماعی شده بود. از یک طرف زندان ها از تجار پر شده بود و از سویی دیگر اقتصاد کشور از ترس گرفتار آمدن در این حلقه بسته از حداقل رونق افتاده بود. دولت وقت پهلوی (امینی) به دنبال یافتن راهکار برای حل این مشکل کارشناسان خود را راهی کشورهای انگلیس، فرانسه و آمریکا کردند. این کارشناسان مشاهده نمودند که در این کشورها زمانی که تاجر نقدینگی ندارد می تواند از ارزش جنسی کالای خود استفاده کند. تاجر کالای خود را آورده و در محلی که برای پذیرش کالا رسمیت پیدا کرده مانند بانک کارگشایی که جواهرات را می پذیرد و به صاحب آن رسید یا تسهیلات می دهد، بسپارد. در کشورهای مورد نظر چنین مکان رسمی وجود داشت. لذا این شیوه را مناسب ارزیابی نموده و آن را به دولت گزارش نموده که پس از تایید دولت آن را بعنوان لایحه تقدیم مجلس کرده و مجلس شورای ملی آن را تصویب کرد. قانون تاسیس انبارهای عمومی که در شهریور ماه ۱۳۴۰ تصویب شد قانونی عام می باشد بدین معنا که هر شرکتی که بر اساس مشخصات معین شده توسط این قانون تاسیس شود می تواند قبض انبار صادر کند. بنابراین تعریف، شرکت انبارهای عمومی اصفهان و شرکت انبارهای عمومی قزوین تاسیس گردیدند. اولین شرکتی که در راستای اجرای قانون تاسیس انبارهای عمومی تشکیل شده شرکت انبارهای عمومی ایران بوده است. این شرکت در مورخ ۱۳۴۰/۱۰/۱۶ به شماره ثبت ۸۰۲۵ تاسیس شد. در آن زمان شرکت فاقد اماکن مشخص و تحت مالکیت

خود بود. این شرکت برای ارائه خدمات خود تعدادی انبار متروکه در منطقه امین آباد تهران را اجاره می کند.

پیش از پیروزی انقلاب اسلامی ۴۹٪ از سهام شرکت سهامی انبارهای عمومی ایران متعلق به بانک ملی ایران و ۵۱٪ مابقی از آن ۱۳ بانک دیگر و شرکت های بیمه ملی و بیمه ایران بوده است. (عالیدادی، احمدی)

در آن زمان شرکت انبارهای عمومی ایران تا سال ۱۳۵۱ عمدتاً از دو انبار در شهرهای تهران و خرمشهر استفاده می نموده که بازرگانان به انبار اولی فرش و به انبار دوم کالاهای صنعتی می سپرده اند. صاحبان کالا می توانستند کالاهای شان را جهت صادرات و یا عرضه در بازار داخلی باز پس بگیرند لیکن با وفور کالا در بازار امانت آن عمدتاً بمنظور دریافت تسهیلات مالی از موسسات وام دهنده و بانک های سهامدار در شرکت انبارهای عمومی ایران صورت می پذیرفته است.

بعد از سال ۱۳۵۱ شرکت با انعقاد قراردادی با گمرک ایران وارد موضوع فعالیت جدید خود یعنی ارائه خدمات به کالاهای تجاری گمرکی شد. در این دوره و با توجه به شرح فعالیت خود عنوان خدمات گمرکی را به نام شرکت انبارهای عمومی ایران افزود و از آن پس شرکت به ، شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران تغییر نام یافت.

با توسعه وظایف مقرر در شرح فعالیت و همچنین الزامات مربوط به قرارداد فی مابین با گمرک ایران شرکت تصمیم به توسعه شعبات و مشارکت با سایر شرکت های انبارهای عمومی در کشور گرفت . بنابراین شرکت در سال ۱۳۵۱ به خرید و سپس ایجاد و تجهیز گمرکات غرب تهران و گمرک آستارا در سال ۱۳۵۳ ، گمرک سهلان تبریز ۱۳۵۴ ، گمرک جلفا در سال ۱۳۵۴ ، گمرک شهریار تهران در سال ۱۳۵۵ گرفت . در ادامه و در سنوات بعد گمرک بازرگان در سال ۱۳۶۵ ، گمرک یزد در سال ۱۳۶۷ ، گمرکات شهرکرد، ارومیه ، مشهد در سال ۱۳۸۱، همدان ، فرودگاه امام (ره) در سال ۱۳۸۷ و گمرک سمنان ، بندر لنگه در سال ۱۳۸۶ اقدام کرده برخی از شعبات را که مالکیت آن در دست گمرک ایران یا راه آهن بود را به اجاره گرفت و همچنین در جنب آنها به خرید و مالکیت زمین و ایجاد پایانه اقدام نمود.

از سال ۱۳۵۲ به بعد با رشد قیمت نفت و بهبود وضعیت اقتصادی، شکوفایی و رونق تجارت افتاد و این امر موجب افزایش تقاضا برای امور تجاری و گمرکی شد . با افزایش تقاضا و همچنین توسعه

مراودات تجاری افراد و بازرگانان بدنبال توسعه تجارت و تامین نیازها و به تبع آن استفاده مطلوب از سرمایه خود بر آمدند. لذا شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران با توسعه تجارت فعالیت و پراکندگی، خود را بنا به نیاز گمرک ایران و شرایط بازرگانی کشور توسعه و ارتقا بخشید. پس از حلول انقلاب اسلامی شورای انقلاب در مصوبه جلسه ۱۳۵۹/۱/۲۰ این شرکت را ملی اعلام و به وزارت امور اقتصادی و دارایی وابسته گردید (صفری، ۱۳۸۰)

با مصوبه مورخ ۱۳۷۸/۲/۲۲ توسط هیات وزیران و معاون اول رئیس جمهور در تاریخ ۱۳۷۸/۱۱/۱۰ صد در صد سهام دولت و سایر حقوق و امتیازات مربوط در شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران به صندوق بازنشستگی کشوری واگذار گردید تا طبق مقررات قانون تجارت و با رعایت قوانین و مقررات مربوطه اداره شود. این تصمیم دولت به جهت پرداخت بخشی از بدهیهای دولت به صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تامین اجتماعی اتخاذ گردید.

از سال ۱۳۷۸ تا کنون این شرکت در یک بندر، دو منطقه آزاد تجاری و صنعتی، ۱۶ گمرک کشور که برخی در مالکیت و برخی استیجاری است حضور داشته و همچنین مدیریت و مالکیت منطقه ویژه سهلان تبریز را نیز برعهده دارد.

شورای نظارت و هماهنگی انبارهای عمومی:

این شرکت علاوه بر ارکان شرکتهای اعلام شده در قانون تجارت و تشکیل بر مبنای اساسنامه با توجه به ساختار وظیفه ای خاص خود و بر اساس بند ب ماده ۷ اساسنامه دارای شورای نظارت و هماهنگی است که اعضای آن بر اساس ماده ۱۳ همین اساسنامه از نمایندگان متخصص و با تجربه و تام الاختیار از طرف سازمان های زیر برای مدت ۲ سال انتخاب و معرفی گردیده و تشکیل می شود.

۱- وزارت بازرگانی

۲- گمرک ایران

۳- سازمان بنادر و کشتیرانی

۴- راه آهن

۵- بانک مرکزی

۶- اتاق بازرگانی و صنایع ایران

۷- وزارت دادگستری

این شورا لااقل هفته ای یک بار تشکیل جلسه داده و به بررسی مشکلات طرح شده از طرف شرکت و اظهار نظر در مورد رفع آن و نظارت بر نحوه اجرای وظایف شرکت از طریق عزیمت به واحدهای اجرایی و ارائه نظرات اصلاحی و ایجاد هماهنگی بین سازمانهای مربوطه در جهت رفع مشکلات اقدام می نماید.

شیوه مدیریت و ارکان شرکت انبارهای عمومی

طبق اساسنامه شرکت ، این شرکت سهامی بوده است و در ابتدا با سرمایه یکصد و پنجاه میلیون ریال برای مدت نا محدود تشکیل گردیده است. با توسعه ظرفیت های عملیاتی و مالی و تغییر ترکیب مدیریتی صاحبان سهام ، شرکت اقدام به افزایش سرمایه خود به مبلغ دو میلیارد و سیصد و هفتاد میلیون و پانصد و چهل و پنج هزار ریال نموده و همچنین شرکت از سهامی خاص به سهامی عام تبدیل گردید. با استمرار روند توسعه فعالیت ها و الزامات پیش رو شرکت سرمایه خود را افزایش داده است که در آخرین مرحله ثبت شده آن سرمایه شرکت در مورخ ۱۳۸۹/۵/۱۲ به مبلغ هفتاد و هشت میلیارد ریال افزایش یافته است.

شرکت بر اساس ماده ۷ اساسنامه دارای ارکان ذیل می باشد

۱- مجمع عمومی

۲- شورای نظارت و هماهنگی

۳- هیات مدیره

۴- مدیر عامل

مجمع عمومی شرکت مرکب از وزرای امور اقتصادی و دارایی ، بازرگانی و راه و ترابری است و ریاست آن با وزیر امور اقتصادی و دارایی خواهد بود که در اواخر خرداد ماه هر سال با دعوت هیات مدیره و با حضور کلیه اعضا تشکیل می شود که البته اعضای هیات مدیره و مدیر عامل و بازرس بدون داشتن حق رای در جلسه مجمع شرکت می کنند.

ویژگیهای قبض انبار شرکت انبارهای عمومی (قبض رسید و برگ وثیقه)

همانگونه که در تاریخچه تاسیس شرکت بیان گردید و همچنین در بطور صریح در ماده ۲ تصویب نامه تاسیس انبارهای عمومی آورده شده است عملاً وظیفه اصلی انبارهای عمومی پیاده سازی متدلوژی اعتبار بخشی به اسناد تجاری از طریق قبض انبار و کمک به سیستم اقتصادی بازرگانی کلان در کشور بوده

است با توجه به ویژگی ها این سند تا قبل از پیاده سازی قبض انبار مناطق آزاد و ویژه صنعتی و تجاری در کشور یگانه و انحصاری بوده و هم اکنون نیز بعنوان مزیت مطلق در سرزمینهای اصلی در بخش های فعالیت گمرکی و غیر گمرکی انبارهای عمومی محسوب می گردد.

قبض رسید: مدرک مالکیت سپردن کالا در انبارهای عمومی است. مالکیت کالای این سند را می توان از طریق ظهرونیسی به دیگری منتقل نمود .

گواهینامه انبار سندی است که بر مبنای آن قبض رسید یا برگ وثیقه صادر می گردد.

ودیه عقدی است که در آن شخصی مال خود را نزد دیگری می سپارد تا او بطور رایگان از آن نگهداری کند. ودیه گذار در اصطلاح مودع و گیرنده ودیه مستودع نامیده می شود.

وثیقه: به معنای اعم خود یعنی تأمین کافی و بطور کلی عبارتست از حصول اطمینان از حسن ایفای به موقع متعهد (مدیون) در اجرای تعهداتش از طریق سپردن وثیقه. بنابر این منظور از وثیقه کالا در انبارها، صرفاً ترهین (به رهن گذاشتن) کالای خاص است در مقابل اخذ وام با استفاده از سندی بنام برگ وثیقه که کالای مورد رهن با تضمین ایفاء دین به موقع بدهکار می باشد. به موجب ماده ۷۷ قانون مدنی: رهن عقدی است که به موجب آن مدیون مالی را برای وثیقه به داین می دهد رهن دهنده را رهن و طرف دیگر را مرتهن می گویند.

عوامل موثر در اخذ وثیقه:

۱- نبودن مانع قانونی

۲- داشتن قبض رسید

۳- معین بودن کالا

۴- رویت کالا

مزایای برگ وثیقه

۱- **در خواست فروش کالا:** دارنده برگ وثیقه می تواند در صورتیکه اولین ظهرونیسی مطابق مقررات قانونی به ثبت رسیده باشد، ده روز پس از انقضای سر رسید در برگ وثیقه برای وصول طلب خود فروش کالای مورد وثیقه را از ثبت محل درخواست نماید. در این مورد مقررات مذکور در ماده ۱۱۳ مکرر آئین نامه اجرائی اسناد رسمی در مورد کلیه دارندگان اوراق وثیقه انبارهای عمومی که تقاضای صدور اجرائیه دارند لازم الرعایه خواهد بود (ماده ۱۰ آئین نامه انبارهای عمومی)

۲- حق تقدم (رجحان): قانون مدنی نیز در ماده ۷۸۰ قانون تجارت ماده ۵۵۲ قانون حسبی مواد ۲۲۶، ۲۲۷ و مواد ۱۴، ۱۵ آئین نامه انبارهای عمومی راجع به حقوق ممتازه (مرتھن) مقرر میدارد مرتھن برای استیفاء طلب خود از قیمت رهن بر هر طلبکار دیگری رجحان خواهد داشت. در صورتی که بدهکار تاجر می باشد که مشمول مقررات ورشکستگی شده باشد و بدین ترتیب توانائی پرداخت بدهی ناشی از وثیقه گذاشتن کالا را نداشته باشد در این صورت مطالبات طلبکار (مرتھن) از محل فروش کالای فرد مطالبات ممتازه (از مفاد ۵۵۲ قانون تجارت) خواهد بود. یعنی پس از فروش کالا ابتداء مطالبات انبارهای عمومی، سپس طلب دارنده برگ وثیقه پرداخت می گردد. در صورت عدم توانائی مدیون به ایفاء دین و یا ورشکستگی او بتواند با استفاده از مزایای حق تقدم که برای وثیقه برقرار شده به طلب خود برسد (قانون مدنی ماده ۷۸۰ قانون تجارت ماده ۵۵۲ قانون امور حسبی ۲۲۶، ۲۲۷ مواد ۱۴، ۱۵ آئین نامه انبارهای عمومی)

۳- مسئولیت تضامنی: تصویب نامه قانونی در خصوص مسئولیت تضامنی مقرر می دارد : ظهرنویسان برگ وثیقه در مقابل دارنده آن مسئولیت تضامنی دارند و هر گاه ماحصل فروش کالا برای پرداخت طلب دارنده وثیقه کافی نباشد، دارنده برگ وثیقه می تواند نسبت به بقیه طلب خود از ظهرنویسان قبلی مراجعه کند (ماده ۸). بطور کلی مسئولیت تضامنی یعنی مسئولیت کل و همه در برابر دائن یا متعهد له، بنابر این در مسئولیت تضامنی متعهدله و یا طلبکار می تواند تمام مورد تعهد و یا کل مبلغ طلب خود را از هر یک از متعهدین و یا مدیونین که بخواهد مطالبه کند.

۴- قابلیت نقل و انتقال از طریق ظهرنویسی : قبض رسید و برگ وثیقه انبارهای عمومی را می توان توأم یا جداگانه از طریق ظهرنویسی منتقل نمود. در صورت ظهرنویسی برگ وثیقه کالای مربوط به آن در گرو شخصی که ظهرنویسی به نفع او شده قرار خواهد گرفت و در صورت ظهرنویسی قبض رسید مالکیت کالا به انتقال گیرنده منتقل خواهد شد (ماده ۶ تصویب نامه قانونی)

۵- برقراری تسهیلات تجاری: سرعت در عملیات تجاری و برقراری تسهیلات از ابزارهای مهمی است که همواره مورد توجه تجار است.

با نگاهی به مفاد قانون تاسیس و تأکیدی که در مفاد آن نسبت به قبض انبار در قالب قبض رسید و برگ وثیقه (۱۴ ماده از ۱۷ ماده) شده است اهمیت موضوع مشخص می گردد.

مرجع صالح صدور قبض انبار بصورت قبض رسید و برگ وثیقه

پس از تصویب نامه قانونی نیاز به بنگاه اقتصادی که بتواند وظایف انبارهای عمومی را برعهده گرفته و با پیاده سازی مدل مورد نظر آن را راهبری نماید وجود داشت. در این راستا شرکت انبارهای عمومی بعنوان مجری طرح تاسیس گردید. به لحاظ عملکرد مناسب این شرکت و عدم تاسیس شرکت دیگری تا سال ۱۳۵۴ در این زمینه، هیات وزیران صدور قبض انبار به عنوان سند تجاری را تنها در صلاحیت شرکت انبارهای عمومی ایران دانسته و به آن واگذار نمود. پس از تاسیس شرکت انبارهای عمومی اصفهان در سال ۱۳۵۶ این شرکت نیز از امکان صدور قبض انبار با شرایط قید شده در قانون تاسیس انبارهای عمومی، برخوردار گردید.

البته به تناسب قوانین مصوب تجارت در سایر کشورها، صدور این اسناد برای انبارهای عمومی فعال در بخش خصوصی امکان پذیر شده است. بعنوان مثال در کشور ایالات متحده آمریکا اتحادیه و سندیکای انبارهای عمومی بعنوان مجموعه ای از بنگاه های اقتصادی بخش خصوصی با همکاری نهاد ها موسسات اعتباری و مالی نسبت به ارائه این خدمت اقدام می نمایند.

تفاوت قبض انبار عمومی با سایر قبوض انبار

۱- قبض انبار شرکت انبارهای عمومی ایران دارای دو قسمت مجزا بوده (قبض رسید و برگ وثیقه) ولی قبوض سایر انبارها واحد است.

۲- قبض انبار شرکت انبارهای عمومی ایران سند تجاری خاص محسوب شده لیکن سایر قبوض انبار سند تجاری نبوده و رسید عادی تلقی می گردد.

۳- قبض انبار شرکت انبارهای عمومی ایران علاوه بر قابلیت انتقال یا ظهر نویسی قابل رهن و وثیقه گذاردن نیز می باشد اما سایر قبوض فاقد قابلیت وثیقه گذاری تجاری و رسمی می باشند.

۴- نحوه ظهر نویسی این قبض با سایر قبوض متفاوت است. اولین ظهر نویسی قبض انبار عمومی نیاز به ثبت در دفتر انبار دارد لیکن سایر قبوض این فرایند را دارا نمی باشند.

۵- قبض انبار صادره از انبارهای عمومی علاوه بر امکان اجرا از طریق مراجع دادگستری قابلیت اجرا از طریق مراجع ثبتی را نیز دارا می باشد که سایر قبوض انبار این امکان را ندارند و نحوه مطالبه و...

ظهر نویسی قبض انبار

ظهر نویسی: نوشتن عبارت یا عباراتی است بر پشت سند که مبین انتقال حق مندرج در سند مزبور و مثبت آن است بنابراین ظهر نویسی مسبوق به یک عمل حقوقی مانند انتقال مال، دین، اعتلار، وثائق، اجاره، طلب و نظائر آنها می باشد عمل حقوقی مورد بحث به موجب ماده ۲۱۹ و با توجه به مواد ۱۰ و ۲۲۳ قانون مدنی قراردادی است لازم، از این رو طرفین معامله یعنی ظهر نویس و منتقل الیه باید دارای شرایط اساسی برای صحت قرارداد، مانند قصد و رضا، اهلیت و دیگر شرایط مذکور در ماده ۱۹۰ قانون مدنی باشند. در هر حال اگر اجرای بعد از توقف، براتی را ظهر نویسی کند این ظهرنویسی به علت فقدان اهلیت ظهرنویس بلا اثر است.

باستناد مواد ۲۴۷ و ۳۰۹ و ۳۱۴ همان قانون، و طبق مندرجات ماده ششم تصویب نامه انبارهای عمومی مصوب شهریور ماه ۱۳۴۰ شمسی مقررات ماده ۲۴۵ فوق الاشعار به ترتیب شامل فته طلب، چک، قبض رسید انبار و برگ وثیقه انبارهای عمومی نیز می شود.

از مندرجات مواد مذکور در فوق ظاهراً استنباط می شود که ظهر نویسی بر خلاف ترتیبی که مادر ابتدای این مقال ذکر کرده ایم عمومیت ندارد و از طرف مقنن به موارد برات - فته طلب - چک - قبض رسید و برگ وثیقه انبارهای عمومی منحصر شده است.

ماده ۱۳۰۱ "امضا ای که در روی نوشته یا سندی باشد بر ضرر امضاء کننده دلیل است" علیهذا بنابر اطلاعات و عمومات مندرجات مواد سابق الذكر قلمرو ظهر نویسی محدود به برات و سفته و چک یا قبض انبارهای عمومی نبوده بلکه شامل اسناد اجاره، طلب، حواله، بیمه نامه، بارنامه کشتی و سهام قرضه که مشعر انتقال حق می باشند نیز می شود. چنانکه ملاحظه می شود مفهوم ظهر نویسی در قانون مدنی و قانون تجارت یکی است ولی ظهر نویسی برات، سفته، چک، قبض رسید و برگ وثیقه انبارهای عمومی دارای آثار و احکامی است که در سایر اسناد دیده نمی شود.

در مواردی که قبض رسید و برگ وثیقه انبار باهم به دیگری منتقل می شود ذکر تاریخ انتقال در ظهر نویسی اجباری است (ماده ۱۳ آئین نامه) بدین ترتیب هنگام امضای پشت قبوض باید زمان دقیق انتقال مشخص باشد.

در حقوق فرانسه ظهر نویسی قبض رسید کفایت می کند و در ایران از مفاد ۶ قانون و ۱۳ آئین نامه چنین برداشت نمی گردد که ظهر نویس می باید هر دو قبض را امضا نماید و ترجیح دارد برگ وثیقه سفید

بماند تا انتقال دهنده کالا از مسئولیت تضامنی وارانته ماده ۸ قانون اجتناب ورزد. در صورتی که برگ وثیقه به تنهایی ظهر نویسی شود مطابق ماده ۱۳ آئین نامه بایستی متضمن اطلاعات ذیل باشد:

الف) مبلغ بدهی: اگر انتقال گیرنده بانک است اصل وام به علاوه کارمزد متعلقه وجه قابل تأدیه خواهد بود.

ب) سررسید بدهی: اصولاً وعده وارانته نباید "به رویت" تعیین شود زیرا به وام دهنده اجازه می دهد هر زمان که اراده کند مبالغ طلب را مطالبه بنماید. در هر صورت اجل تأدیه بدهی، دارندگان پی درپی سند را از مهلت اعتبار اعطایی آگاه می سازد.

ج) نام و نام خانوادگی، شغل و اقامتگاه انتقال گیرنده: با ذکر مشخصات در پشت برگه وثیقه دارنده قبض رسید با توجه به مندرجات مشابه ثبت شده در دفتر انبارهای عمومی ماده ۷ قانون امکان می یابد که با شناسایی بستانکار اصلی از طریق وی و دارندگان بعدی دارنده فعلی وارانته را بیابد. در این حالات امکان دارد مبلغ بدهی به دانه قبض وثیقه پرداخت شده و کالا از قید وثیقه رها گردد و دارنده قبض رسید به ترخیص آن همت گمارد.

د) تاریخ ظهر نویسی: این مورد اجباری است. قید زمان پشت نویسی از لحاظ اهلیت ظهر نویس اهمیت دارد. مثلاً اگر مشار الیه در دوران توقف از تأدیه دیون، برگ وثیقه را به نفع یک طلبکار عادی ظهر نویسی نماید این عمل حقوقی به عنوان توثیق طلب ذمه ای مقدم با حکم مقرر در فراز سوم ماده ۴۲۳ قانون تجارت منطبق بوده و در جهت منافع دیان قابلیت ابطال خواهد داشت.

ه) امضای بدهکار: امضای ناقل وارانته مانند سفته الزامی است بدون امضا ظهر نویسی ناقص بوده و از درجه اعتبار ساقط می گردد.

به موجب مندرجات ماده ۶۹۸ قانون مدنی ضمانت اگر در سند قید شود مفهوم آن نقل ذمه به ذمه است، یعنی بعد از اینکه ضمان بطور صحیح واقع شد مضمون له حق رجوع به بدهکار (مضمون عنه) را نداشته و برای استیفای طلب خود فقط باید به ضامن رجوع کند حال آنکه بصراحت مقررات ماده ۲۴۹ تجارت و با توجه به مواد ۲۰۹ و ۳۱۴ همین قانون دارنده برات - سفته - چک - بشرط رعایت مقررات مباحث نهم و دهم از باب چهارم قانون تجارت راجع به حقوق و وظایف دارنده برات و اعتراض بدون رعایت حفظ ترتیب و تقدم و تاخرو به هر نحو که مایل باشد می تواند به یکایک ظهرنویسان اوراق مزبور مراجعه و وجه مندرج در سند را به انضمام وجوه و سایر خسارات متعلقه قانونی مطالبه کند

مراجعه دارنده برات به هر یک از ظهرنویسان مانع مراجعه او به سایرین نمی شود و همین حق را هر ظهر نویس نسبت به ظهر نویسهای ماقبل خود و صادر کننده اوراق مزبور دارد . در ماده ۸ تصویب نامه تاسیس انبارهای عمومی مسئولیت تضامنی ظهر نویسان برگ وثیقه در مقابل دارنده آن پیش بینی شده است . به موجب است این ماده ظهر نویسان برگ وثیقه در مقابل دارنده آن مسئولیت تضامنی دارند و هر گاه ما حاصل فروش کالا برای پرداخت طلب دارنده وثیقه کافی نباشد دارنده برگ وثیقه می تواند نسبت به بقیه طلب خود به یکایک ظهر نویسان مراجعه کند .

صرف امضای ظهر نویس در پشت برات ، سفته ، چک ، یا قبض وثیقه انبارهای عمومی حاکی از انتقال اسناد مزبور است . در ماده ۱۱۸ قانون تجارت فرانسه و ماده ۱۲ قانون متحدالشکل ژنو ظهرنویسی برات و سفته پیش بینی شده ، با این معنی دارنده برات میتواند پس از امضاء ظهر سفته یا برات بدون ذکر عبارت دیگری و بدون اطلاع مدیون سند را به دیگری منتقل کند . مندرجات ماده ۲۴۶ قانون تجارت که می گوید ((... ممکن است در ظهر نویسی تاریخ و اسم کسی که برات به انتقال داده می شود قید گردد)) مؤید این نظریه است زیرا ذکر عبارت ((ممکن است)) در ماده فوق مجوز امکان عدم درج اسم منتقل الیه در پشت سند است .

در عرف تجارت در ایران و بازارهای بین المللی نیز ظهر نویسی سفید مجاز شمرده شده ، حال آنکه در انتقال طلب یا حقوق دیگر مانند بیمه نامه یا بارنامه انتقال حق وقتی تحقق پیدا می کند که نام منتقل الیه در پشت سید قید گردد به علاوه در این قبیل اسناد چنانچه انتقال به اطلاع مدیون نرسیده و نام برده بدهی خود را بعد از انتقال به این سابق تأدیه نماید منتقل الیه حق رجوع به او نخواهد داشت (ماده ۳۸ قانون اعسار مصوب ۲۰ آذر ماه ۱۳۱۳ شمسی با اصلاحات بعدی)

در مواد ۲۴۵ و ۲۴۷ قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ شمسی ظهر نویسی برای انتقال و ظهر نویسی به عنوان وکالت در وصول پیش بینی شده همچنین در ذیل ماده ۲۴۹ همین قانون ظهر نویسی به منظور ضمانت در برات ذکر گردیده است . به علاوه به موجب ماده ۶ تصویب نامه قانونی تاسیس انبارهای عمومی کالاهای سپرده به انبارهای عمومی را می توان از طریق ظهر نویسی به دیگری منتقل یا مورد وثیقه قرارداد بنابر این چهار نوع ظهر نویسی در قانون تجارت پیش بینی شده است.

یکی از ظهرنویسی های ممنوع ، ظهرنویسی مشروط است که به موجب قوانین ایران ، فرانسه ، آلمان و بعضی از کشورهای دیگر باطل و مبطل ظهرنویسی است . منع ظهرنویسی مشروط در قانون ایران برای

آن است که ظهرنویسی موجب ضمان است و ضمانت به موجب ماده ۶۹۹ قانون مدنی باید منجز بوده و معلق نباشد. قانون متحدالشکل ژنو نیز ظهر نویسی مشروط را منع کرده ولی ضمانت اجرای آن را فقط بطلان شرط قرارداد و بطلان ظهرنویسی در آن پیش بینی نشده است، علیهذا طبق قانون مزبور که از طرف گروه زیادی از کشورهای اروپایی و آسیایی قبول شده است، ظهرنویسی مشروط موجب قطع تسلسل امضای ظهرنویسان نمی شود. می توان نتیجه گرفت که ظهرنویسی به عنوان رهن مانند ظهرنویسی برای انتقال مالکیت تلویحاً در قانون تجارت ایران در نظر گرفته شده و باید به مقررات قانون مدنی راجع به رهن مراجعه کرد.

اگر مال مرهون کالا بوده و مستند آن برگ وثیقه صادره از انبار عمومی باشد و اولین ظهرنویسی در دفتر انبار به ثبت رسیده باشد دارنده برگ وثیقه در صورت عدم تادیه دین می تواند ده روز پس از انقضای موعده مذکور در برگ وثیقه برای وصول طلب خود و خسارات متعلق، فروش کالای مورد وثیقه را از ثبت محل تقاضا کند در این صورت ثبت محل فوراً موضوع را به انبارهای عمومی اطلاع داده و تقاضای مزبور را ضمن صدور اجرائیه به اولین ظهرنویس برگ وثیقه ابلاغ می کند و در صورتی که بدهکار ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ اجرائیه بدهی خود را نپردازد محل اقدام به فروش مورد وثیقه از طریق حراج خواهد نمود و ماحصل فروش پس از وضع حقوق و هزینه انبارداری و حقوق و هزینه های اجرایی به مرتهن داده می شود. در صورتی که ماحصل فروش مال برای پرداخت طلب کافی نباشد دارنده برگ وثیقه می تواند نسبت به بقیه طلب خود به هریک از ظهرنویسان مراجعه کند مشروط برای اینکه در ظرف یک ماه از تاریخ سررسید طلب، تقاضای صدور اجرائیه کرده باشد. (مواد ۸ و ۱۰ تصویب نامه قانون و ماده ۱۴ آئین نامه)

شرایط انتقال سند

در قانون ۲۸ ماه مه ۱۸۵۸ انبار عمومی ملزم به تسلیم دوسند گردید "قبض رسید و برگ وثیقه" که توأم یا بصورت مجزا قابلیت ظهر نویسی داشت. این ترتیب در صدور و ظهر نویسی تا به امروز بدون تغییر حفظ شده و در قوانین پاره ای از کشورها از جمله ما راه یافته است. در حقوق فرانسه، ظهر نویسی قبض رسید کفایت می کند و لزومی در امضای قبض وثیقه نیست.

در ایران در مواردی که قبض رسید و برگ وثیقه انبار با هم به دیگری منتقل می شود ذکر تاریخ انتقال در ظهر نویسی اجباری می شود (ماده ۱۳ آئین نامه داخلی) به این ترتیب هنگام امضای پشت قبوض باید

زمان دقیق انتقال مشخص باشند. همچنین از مواد ۶ قانون و ۱۳ آئین نامه مذکور چنین استفاده نمی گردد که ظهرنویس می باید هر دو قبض را امضا نماید. اما قبض رسید و برگ وثیقه را از طریق ظهر نویسی به صورت جداگانه نیز می توان منتقل کرد. در صورت ظهر نویسی برگ وثیقه، کالای مربوط به آن در گرو شخصی که ظهر نویسی به نفع او شده (وام دهنده) قرار خواهد گرفت و چنانچه قبض رسید ظهر نویسی شود، مالکیت کالا به انتقال گیرنده منتقل می شود. انتقال کالا در هیچ مورد به حقوق کسی که برگ وثیقه به نفع او ظهر نویسی شده است، لطمه ای نخواهد زد و حق وثیقه گیرنده کالا در هر حال محفوظ خواهد بود. (تبصره ذیل ماده ۶ تصویب نامه انبارعمومی)

کسی که قبض رسید یا برگ وثیقه به نفع او ظهر نویسی شده می تواند تقاضا کند که ظهر نویسی با قید نام و نام خانوادگی او و میزان وام با قید تاریخ در دفتر انبار و در ظهر برگ وثیقه ثبت شود. اولین ظهر نویسی برگ وثیقه باید در موقع وثیقه گذاردن کالا در دفتر انبار به ثبت برسد و در غیر این صورت وثیقه مزبور در مقابل شخصی که وثیقه خود را به ثبت رسانده معتبر نخواهد بود. شخص متخلف در مقابل اشخاص ثالث مسئول خسارت وارد شده از تخلف خود خواهد بود. (ماده ۷ تصویب نامه انبارعمومی)

ظهر نویسی های بعدی نیاز به ثبت ندارد ولی کسی که قبض رسید یا برگ وثیقه به نفع او ظهر نویسی شده است می تواند طبق ماده ۷ تصویب نامه تقاضا کند که ظهر نویسی در دفتر انبار ثبت شود. همچنین در این ماده اشاره می نماید " کسی که قبض رسید یا برگ وثیقه به نفع او ظهر نویسی شده می تواند تقاضا کند که ظهر نویسی با قید نام و نام خانوادگی و محل اقامت او و میزان وام با قید تاریخ در دفتر انبار و در ظهر برگ وثیقه ثبت شود ولی اولین ظهر نویسی برگ وثیقه باید در موقع وثیقه گذاردن کالا در دفتر انبار به ثبت برسد و در غیر این صورت وثیقه مزبور در مقابل شخصی که وثیقه خود را به ثبت رسانیده معتبر نخواهد بود و شخص متخلف در مقابل اشخاص ثالث مسئول خسارت وارده از تخلف خود خواهد بود." در خصوص مسئولیت تضامنی ظهر نویسی در ماده ۸ تصویب نامه اشاره دارد " ظهر نویسان برگ وثیقه در مقابل دارنده ی آن مسئولیت تضامنی دارند و هرگاه ماحصل فروش کالا برای پرداخت طلب دارنده وثیقه کافی نباشد دارنده برگ وثیقه می تواند نسبت به بقیه طلب خود به صاحب کالا یا هر یک از ظهر نویسان قبلی مراجعه نماید." برای انتقال قبض انبار کافی است که نام دارنده جدید و تاریخ ظهر نویسی در آن قید شود و ظهر نویس آن را امضا کند (اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۲، حقوق تجارت)

اولین پشت نویسی با شکل ظاهری مقید در ماده ۱۳ شرط لازم برای صدور برگ وثیقه به عنوان سند تجاری بوده و در واقع اولین پشت نویسی اقدام به تنظیم و تسلیم نوعی سفته با تضمین کالا در انبار عمومی می نماید. (صقری، محمد، ۱۳۸۷، حقوق بازرگانی اسناد) برخی از حقوق دانان ظهر نویسی اول را توثیق وام بانکی اعطایی از طریق رهن تصرف کالا قلمداد کرده اند. در خصوص ظهر نویسی های بعدی قانون گذار ساکت بوده لذا بایستی قواعد عمومی ظهر نویسی برات و سفته را به وحدت ملاک بدان تسری دانست. بنابراین هر ظهر نویسی تضمین کننده پرداخت بدهی برگ وثیقه است. دارنده جدید ورقه در مقابل ایرادات در خور پذیرش نسبت به مسئولان قبلی، کسب مصونیت می نماید.

مطالبه قبض انبار

هر دو قسمت از سند قبض انبار با ظهر نویسی قابل انتقال است. ظهر نویسی قبض رسید موجب انتقال مالکیت کالا می شود و مالک جدید هر زمان که بخواهد می تواند به انبارهای عمومی مراجعه نموده و با ارائه سند خود کالای ذکر شده در سند را مطالبه نماید. چنانچه برای خود سند تجاری مشکلی پیش آید از جمله اینکه سند جعلی بوده، به قیمت اعلامی از سوی مالک اولیه ارزش نداشته باشد و یا هر مشکل دیگری که طبق قانون مدنی و قانون تجارت در عین پیش آید مالک نهایی سند را محق می کند تا با توجه به ظهر نویسی ها ضامن یا صادر کننده سند را به عنوان متعهد اصلی پرداخت وجه و یا تحویل عین کالای سالم طرف دعوای حقوقی و یا کیفری قرار دهد.

چنانچه عیب کالا ناشی از تقصیر انباردار بوده و با عیب در مدت نگهداری در انبار حادث شده باشد انبار با توجه به ید ضمانی خود مسئول است و چنانچه مالک قبض رسید با دریافت ناقص کالا و ... مواجه شود می تواند طرح دعوای خود را طبق اصول قانون مدنی و تجارت و با استفاده از اوصاف و مزایای اسناد تجاری از طریق مراجع دادگستری طرح نماید. نکته دیگر اینکه قبض رسید به هیچ وجه قابل مطالبه از طریق اجرای ثبت نمی باشد اما در خصوص برگ وثیقه که سند دین و رهن بودن کالا است ظهر نویسی برگ وثیقه موجب در رهن رفتن عین کالای موضوع قبض رسید برابر دین صاحب کالا می باشد. سند باید دارای دو نکته باشد اول: دین وجود دارد و مبلغ آن چقدر است و دوم: کالای موضوع قبض رسید در رهن صاحب جدید سند می باشد.

دارنده برگ وثیقه چنانچه در سر رسید طلب خود را وصول نکند می تواند با مراجعه به دفاتر اسناد رسمی تقاضای صدور اجرائیه نموده و با طی مراتب اجرایی کالا را به مزایده گذاشته و یا به خود منتقل

نماید. در صورتی که انتقال برگ وثیقه از طریق دفاتر اسناد رسمی به ثبت نرسیده باشد نیز این امکان وجود دارد تا اجرای برگ وثیقه از طریق مراجع دادگستری صورت پذیرد.

تادیه ، تضمینات برگ وثیقه

در قرارداد دین اولین شخص مدیون است لیکن پرداخت دین به وسیله اشخاص دیگر نیز امکان دارد. نظر قانون این است که وفای به عهد صورت گیرد و طلبکار به حق خود برسد. قانون گذار در ماده ۲۶۷ قانون مدنی مقرر می دارد " ایفا دین از جانب غیر مدیون هم جایز است اگر چه از طرف مدیون اجازه نداشته باشد ولیکن کسی که دین دیگری را ادا می کند اگر با اذن باشد حق مراجعه به او دارد و الا حق رجوع ندارد ". در اسناد تجاری این موضوع که پرداخت کننده چه کسی باشد دارای آثار متفاوتی است. البته قانون گذار پرداخت توسط صادر کننده یا کسی که از طرف او پرداخت می کند را بر سایر افراد ارجح تر می داند.

گیرنده وجه: اصولاً پرداخت دین به طلبکار صورت می گیرد. او شخصی است که هنگام وفای به عهد این وصف را دارد. طبق ماده ۲۷۱ قانون مدنی " دین باید به شخصی دائن یا به کسی که از طرف او وکالت دارد تادیه گردد یا به کسی که قانوناً حق قبض دارد " در اینجا قبض گیرنده باید اهلیت داشته باشد در غیر این صورت تادیه وجه در حق او معتبر نخواهد بود برات در وجه حامل پذیرفته نیست که دقیقاً این امر در خصوص قبض انبار چه در قبض رسید و چه در برگ وثیقه اعمال می شود .

زمان تادیه: طبق قانون مدنی ، دین باید در موعد آن پرداخت شود. این موعد پرداخت دین به تراضی معین می شود . گاهی روز معین است و یا یک مدتی را برای آن تعیین می کنند و اگر تعیین نکردند حکایت از حال بودن دین دارد.

در اسناد تجاری تاریخ پرداخت جزء شرایط اساسی برای این اسناد است. چون در اسناد تجاری محاکم بدون رضایت طلبکار نمی توانند مهلت برای پرداخت بدهند دارنده سند تجاری باید در ظرف موعد معین قانونی اقدام نماید و وظایف خود را انجام دهد. اگر به برخی از متعهدین بدون رضایت متعهدین دیگر مهلت داده شود ، حق مراجعه به آنها از دست خواهد رفت. این است که زمان پرداخت در اسناد تجاری دارای اهمیت است. در اسناد تجاری اگر متعهد مبلغ را قبل از سررسید پرداخت کند در مقابل اشخاصی که دارای حق هستند همچنان مسئول باقی خواهند ماند چون اسناد تجاری در وجه حامل

ممکن است گم یا سرقت شود و دارنده واقعی برای جلوگیری از پرداخت این اسناد باید از محکمه صالح دستور بگیرد و این به زمان نیاز دارد. لیکن سررسید برگ وثیقه نمی تواند به وعده از رویت باشد.

اثر تادیه: اثر اصلی پرداخت دین سقوط آن و برائت مدیون است. در صورتی که وفای به عهد کامل صورت پذیرد، تعهد اجرا و بطور طبیعی زوال می پذیرد. پس از پرداخت طلب، بدهکار حق دارد سند خود را مسترد دارد. در اسناد تجاری قانون گذار در ماده ۲۵۰ قانون تجارت به مسئول تادیه حق داده است که پرداخت را به تسلیم نسخه های دیگر برات منوط نماید و مشروط بر اینکه بروی آن نسخ قید شده باشد که پس از پرداخت وجه به موجب این نسخه، نسخ دیگر از اعتبار ساقط است. این موضوع که برای سفته در ماده ۳۰۹ و برای چک در ماده ۳۱۴ آمده است در تمام اسناد تجاری مشترک است.

مکان تادیه: تعیین محل پرداخت دین دارای اهمیت زیادی است. در موضوع تعهدات قراردادی قانون مدنی در ماده ۲۸۰ مقرر داشته که "انجام تعهد باید در محلی که عقد واقع شده است به عمل آید مگر این که بین متعاملین قرارداد مخصوص باشد یا عرف و عادت ترتیب دیگری اقتضاء نماید" و اگر قرارداد یا عرف و عادت نباشد (محل وقوع عقد) مکان تادیه می باشد. در اسناد تجاری تعیین مکان پرداخت دارای اهمیت است زیرا پرداخت با پول رایج محل پرداخت صورت می گیرد. البته الزامی نیست که در سند قبض انبار این محل معادل محل اقامت دارنده برگ وثیقه باشد.

محل پرداخت می تواند باتوافق مکان های دیگری باشد. پس اگر قراردادی در این مورد وجود داشته باشد، نافذ است. در خصوص برگ وثیقه عرف تجاری پرداخت در صندوق تودیع انبارهای عمومی ملاک است و لذا محل پرداخت، محل انبار محسوب می شود.

تعهد صادر کننده سند

در تعریف تعهد آمده است "رابطه حقوقی است که به موجب آن شخص در برابر دیگری مکلف به انتقال و تسلیم مال یا انجام دادن کاری می شود. خواه سبب ایجاد آن رابطه عقد باشد یا ایقاع یا الزام قهری" بنابراین برای هر تعهد دو طرف ضروری است. در هر تعهد ممکن است چند تن در برابر یک شخص مسئول شوند. در قانون تجارت در ماده ۲۴۹ مسئولیت صادر کننده را بیان نموده و آن را در ردیف سایر مسئولان قرارداده است و هر شرطی از جانب وی دایر بر عدم مسئولیت در پرداخت سند باطل است. در اسناد تجاری نمی توان طی شرطی در سند از مسئولیت پرداخت خود را معاف بدانند که این امر در خصوص برگ وثیقه نیز صادق است چراکه درج چنین شرطی با مقضای این سند که به عنوان

یک ابزار پرداخت می باشد مخالف است و صادر کننده اسناد با صدور و به وسیله امضا یا مهر آنها را ایجاد و وقتی آن را تسلیم نمود باعث خلق مسئولیت می شود و خود را جزء مسئولین این اسناد قلمداد می کند. مسئولیت مورد اشاره در ماده ۸ و ۹ تصویب نامه انبارهای عمومی آمده است. در قانون مسئولیت مدنی ماده ۱ تعهد قانونی و در ماده ۵ تصویب نامه قانونی و مفاد ۳۱-۲۶ آئین نامه داخلی در این خصوص اظهاراتی صورت پذیرفته و همچنین در مصوبه ۱۳۳۹/۲/۷ کمیسیون مجلس آمده است " بنابراین می توان مسئولیت را تعهد قانونی مشخص برای رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است خواه این ضرر ناشی از تقصیر خود او و یا افراد تحت سرپرستی او بوده و یا ناشی از فعالیت او باشد تعیین شده است. بنابراین وظیفه انبارهای عمومی بعنوان صادر کننده سند شامل موارد ذیل می گردد :

۱- مسئولیت نگهداری

براساس اظهار امانت گذارانبارهای عمومی در حدود ارزش کالا اظهار شده کالا و در صورت عدم اظهار ارزش در حدود قیمت ارزیابی شده مسئول حفظ و نگهداری و جبران خسارت وارده به کالائی است که به او سپرده می شود و در صورتی که خسارت یا تلف متوجه قسمتی از کالا شود و مسئولیت انبار در حدود خسارت وارده و به نسبت قیمت مذکور خواهد بود. مهمترین مبنای مالی مسئولیت انبار میزان ارزش کالای تودیع شده می باشد در صورتی که امانت گذار قیمت کالا را اظهار نکرده باشد، انبارهای عمومی راساً اقدام به ارزیابی کالا نموده در این صورت مسئولیت انبارها به هیچ وجه از مبلغ ارزیابی شده بیشتر نخواهد بود، در این موقع و نیز هرگاه انبار متوجه عیب و فساد کالا گردد و یا در مواردی که اظهار تودیع کننده را در مورد جنس کالا تصحیح کند باید هر چه زودتر امانت گذار را بوسیله نامه سفارشی از اقدامات خود مطلع سازد. (ماده ۳ و ۴ آئین نامه داخلی) در ماده ۴ آئین نامه داخلی دو اصلاح بکار گرفته شده است یکی با ارزش اظهار شده و دیگری قیمت ارزیابی شده که مبنای جبران خسارت وارده به کالا می باشد.

۲- قیمت ارزیابی شده

اگر امانت گذار هنگام تودیع کالا ارزش کالا را اظهار ننموده باشد انبارهای عمومی اختیار دارد منطقه قیمت کالا را از بازار استعلام نماید و مراتب را به صاحب کالا اطلاع داده و این قیمت را مبنای خسارات احتمالی بعدی و یا تلف مال قرار دهد. در هر صورت می بایستی طرفین به توافق رسیده باشند. لذا

در صورتی که بعداً خسارتی به کالا وارد شود قیمت ارزیابی شده (با رعایت دو موردی که بیان شد) مبنای محاسبه خسارت واقع می شود.

۳- جبران خسارت و یا تلف

در ماده ۴ آئین نامه داخلی از دو عبارات (خسارت یا تلف) نام برده شده که از لحاظ حقوقی معانی آن ها دارای تفاوت هایی می باشند و می بایست برای بیان شیوه محاسبه و شرایط آن ابتدا به تعریف معانی پرداخته شود. در واقع (تلف) در مقابل (اتلاف و تسبیب) قرار دارد.

اتلاف

در اتلاف غیر منشا از بین رفتن مال دیگری (کلاً یا جزءاً) است. فعل خود فاعل است خواه این اثر فعل بطور مستقیم به شیء برخورد و یا غیر مستقیم موجب از بین رفتن آن شود. (بوسیله آلت و یا بدون آلت) بعنوان مثال شخص با پرتاب سنگ (بوسیله آلت) موجب شکستن شیشه اتومبیل غیر شود و یا اینکه با مشت خود (بطور مستقیم) موجب آن گردد. به هر صورت با عنایت به ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی، عمد و عدم عمد، قصد و یا عدم قصد هیچگونه تأثیری در از بین رفتن مال غیر ندارد. خواه عمل و یا اثر آن موجب صدمه زدن به صفات و یا کیفیت کالا شده باشد (ایراد خسارت) زیرا هر کس مال غیر را تلف کند ضامن آن است و باید مثل یا قیمت آن را بدهد اعم از این که از روی عمد تلف کرده باشد یا بدون عمد و اعم از اینکه عین باشد یا منفعت و اگر آنرا ناقص یا معیوب کند ضامن نقص آن مال است. (ماده ۳۲۸ قانون مدنی)

تلف

تلف عبارت است از بین بردن مال دیگری بهر نحوی بدون اینکه منشأ ایجاد تلف مال غیر اثر فعل فاعل (خواه مستقیم خواه غیر مستقیم) باشد.

تسبیب

هر کس سبب تلف مالی شود باید مثل یا قیمت آن را بدهد و اگر سبب نقص یا عیب آن شده باشد باید از عهده نقص قیمت برآید. (ماده ۳۳۱ قانون مدنی) در تسبیب فعلی که منشأ ورود ضرر شده بوسیله خود فاعل (مستقیم یا غیر مستقیم) به مال هدایت شده خسارت حاصله ناشی از بی احتیاطی و یا غفلت او می باشد.

خسارت

خسارت اثر مادی فعل فاعل (مستقیم و یا غیر مستقیم) و یا بی احتیاطی یا بی مبالاتی و یا غفلت او می باشد. به عبارتی خسارت عبارت است از میزان مالی که بایستی از طرف کسی که باعث ایراد ضرر مالی یا (معنوی) به دیگری شده به شخص متضرر (صاحب کالا) پرداخت گردد. (ماده ۳۳۱ قانون مدنی)

با نگرش به جهات کلی و قانونی مسئولیت، موارد عدم مسئولیت را می توان مواردی دانست که در آنها فعل یا بی احتیاطی و یا غفلت شخص منشأ ایراد، خسارت، تلف، تسببت و یا اختلاف نشده باشد بلکه ورود خسارت و یا دیگر جهات مذکور ناشی از وضعیت خود کالا، اقدامات صاحب آن و یا موارد خارج از حیطه وظایف و پیش بینی انبارهای عمومی باشد نظیر آنچه که در ذیل ماده ۴ آئین نامه داخلی آمده است. بنابراین در صورت تحقق موارد فوق اشاره و جبران خسارت یا تلف راههای جبران خسارت بر مبنای نسبت مشخص شده ای و به تناسب ارزش اعلام شده و کارشناسی شده توسط انبارهای معین خواهد شد.

بیمه بر ضد خطرات (حریق)

انبارهای عمومی مکلف می باشند کالاهای سپرده شده در انبار را به حساب صاحب کالا و به موجب بیمه نامه عمومی در ایران بر ضد خطرات (حریق) بیمه نماید. این وظیفه انبارهای عمومی بر اساس قیمتی است که امانت گذار هنگام تودیع کالا اظهار نموده است و در تمام مدت توقف کالا در انبار ثابت می باشد مگر این که امانت گذار یا اشخاص که قبض رسید (مدرک مالکیت کالا) بنام آنان ظهرونی گردیده است دستور کتبی جدید را در این مورد داده باشند. چنانچه صاحب کالا ارزش کالا را اظهار نموده باشد و ارزیابی توسط انبارها صورت گرفته باشد معادل همان مبلغ ارزیابی شده کالا بیمه و در صورت خسارت ذی نفع حق هیچ گونه ادعائی زائد بر آنچه که به موجب مقررات بیمه نامه به او تعلق می گیرد بر انبارها نخواهد داشت. بیمه ای که به این ترتیب صادر می گردد افزایش یا تقلیل نخواهد یافت مگر به موجب دستور کتبی امانت گذار (ماده ۵ تصویب نامه قانونی و مفاد ۳۱-۲ آئین نامه داخلی)

نکات قابل توجه در بیمه نامه

- بیمه نامه بر ضد حریق است.
- مبلغ بیمه لا اقل برابر مبلغ وامی می باشد که در برگ وثیقه قید شده است.

- حق بیمه از تاریخ ورود اولین بسته به انبار برای تمامی کالا و بر اساس دوره های یک ماهه محاسبه و دریافت می گردد و کسر در هر دوره یکماه در حکم یک ماه محسوب می شود.
- در صورت وقوع حریق و یا دیگر حوادث، انبارها به حساب ذی نفع کارشناسی خسارت انجام و به کمک کارشناس بیمه گر و یا یک کارشناس مرضی الطرفین ارزش کالای آسیب دیده را تعیین می نماید.
- انبارهای عمومی کالا را در مقابل خطرات ناشی از انقلابات طبیعی، مثل سیل، طغیان آب، اغتشاشات، مخاصمات، اعتصابات کارگران و یا صاحبان صنایع و غیره بیمه نخواهد کرد مگر با دستور کتبی امانتگذار
- انبارهای عمومی باید عین مالی را که دریافت کرده به صاحب رد نماید.

مسئولیت انبار

با تدقیق در این امر و روح کلی قانون تجارت و اهمیت این سند قطعاً مسئولیت انبارهای عمومی در برابر دارنده سند تجاری قبض انبار یک مسئولیت تضامنی می باشد و ید انباردار را باید ید ضمانی دانست. یکی دیگر از مزایای این شیوه انبارداری مشخص بودن میزان مسئولیت انبار در برابر خسارت است. در ماده ۴ تصویب نامه آمده است " انبارهای عمومی مسئول حفظ و نگهداری کالاهای سپرده و جبران خسارت وارده به آن تا میزان ارزش اظهار شده کالا در موقع تودیع می باشد لیکن در هیچ مورد انبار عمومی مسئول خسارات ناشی از خود کالا و نقص بسته بندی و قوه قاهره نمی باشد." از وظایف و مسئولیت های انبارهای عمومی بیمه کرده کالای سپرده شده به انبار می باشد که در ماده ۵ تصویب نامه آمده است " انبارهای عمومی مکلف هستند کالاهای سپرده شده به انبار را به حساب صاحب کالا به موجب بیمه نامه معتبر در کشور برضد خطرات بیمه نماید" و در تبصره این ماده نیز حق تقدم انبار در خسارات پرداختی بیمه گر را طرح نموده و بیان می دارد " انبارهای عمومی به میزان هزینه انبارداری و دارنده برگ وثیقه به میزان طلب خود نسبت به خسارات پرداختی به ترتیب حق تقدم خواهند داشت" این بدان معنی است که انبار ابتدا حقوق ومطالبات خود را از خسارات پرداختی برداشت می نماید و سپس دارنده برگ وثیقه این امکان را دارد و در صورت باقی ماندن پول سایر صاحبان حقوق امکان بهره مندی از آن را دارند.

بنابراین عدم مسئولیت انبارها را می توان شامل موارد ذیل دانست :

خسارت ناشی از قوه قاهره (فورس ماژور)

قوه قاهره قوه ای است که نه قابل پیش بینی است و نه قابل اجتناب نظیر انقلاب ها ، قدرت طبیعت (سیل، زلزله، آتش)، اغتشاشات ، شورش، اشغال نظامی ، مخاصمات ، جنگهای داخلی ، عملیات تروریستی ، اعتصاب ، قطع جریان برق و مجموعه عواملی که فورس مازور نامیده می شوند.

اقدامات خود امانت گذار

مسئولیت ناشی از اظهار ناقص یا نادرست امانت گذار در خصوص جنس یا ارزش کالای تودیع شده و همچنین عواقب ناشی از اظهار ناقص یا نادرست متوجه خود امانت گذار خواهد بود. (ماده ۳ آئین نامه داخلی) در این صورت انبارهای عمومی می تواند کالای تودیع شده را به هزینه و مسئولیت امانت گذار به هر یک از انبارهای شرکت که برای این منظور مناسب می داند انتقال دهد و یا در صورتی که عملیات وثیقه روی کالا انجام نگرفته باشد آن را به هزینه امانت گذار رسماً مرجوع و پس بفرستد.

در صورت اثبات قسمت اول ، موجبات معافیت انبارها از پرداخت هرگونه وجهی بابت خسارت وارده به کالا فراهم خواهد شد و در صورت اجرای قسمت دوم (پس فرستادن) کالا اگر چه همانند قسمت اول موجبات معافیت انبارها از پرداخت هرگونه وجهی بابت خسارت وارده به کالا فراهم خواهد شد لیکن بابرخی مشکلات مواجه می شود.

بسته بندی نامتناسب یا وضعیت ظاهری نامناسب کالا

بسته بندی کالا از وظایف صاحب آن است، بنابر این هرگونه عیب و نقص در بسته بندی کالا موجب عدم مسئولیت انبارها خواهد شد. از لحاظ تجاری صاحب کالا بایستی به ترتیبی متعارف و متناسب کالای مورد تودیع را بسته بندی و لفاف بندی نماید که بقا و سلامت کالا را در حین تخلیه و حمل و صفافی و نیز مدت نگهداری تأمین نماید با توجه به این که انباردار موظف است مطابق با استاندارد نگهداری کالاها، هر کالائی را در محل مناسبی نگهداری نماید. مع الوصف خسارات حاصله از حرارت و همچنین عیوب حاصله از تغییر حالت اولیه کالا ، متوجه انبار نخواهد بود مگر این که امانت گذار قبلاً دستور صریح کتبی راجع به رعایت احتیاط لازم به انبارهای عمومی داده باشد و متعاقباً موافقت کتبی انبار را در این مورد جلب کرده باشد. به هر صورت "(امین) انباردار باید مال ودیعه را به صورتی که مالک مقرر نموده حفظ کند و اگر ترتیبی تعیین نشده باشد آن را بطوری که نسبت به آن مال متعارف است حفظ کند. و الا ضامن است". (ماده ۶۱۲ قانون مدنی)

خسارات ناشی از خود کالا (خسارات ذاتی)

انبارهای عمومی نسبت به جنس، نوع و وضع محتویات بسته های کالاها که از طرف امانت گذار اظهار گردیده است مسئولیتی ندارد. در مورد وزن کالا در صورتی انبارهای عمومی مسئول است که در موقع ورود کالا به انبار برحسب تقاضای کتبی امانت گذار توزین کامل کالا به عمل آمده باشد.

هرگاه کالا در موقع ورود به انبار وزن نشده باشد انبار عمومی مکلف است در ستون ملاحظات قبض رسید و برگ وثیقه تصریح کند که وزن مندرج در ستون مربوطه، از طرف تودیع کننده کالا اظهار شده است. در این صورت چنانچه هیچگونه تعدی و یا تفریطی صورت نپذیرفته باشد انبارهای عمومی فقط مسئول تعداد بسته ها می باشد. (ماده ۵ آئین نامه داخلی)

وضعیت ذاتی بعضی از کالاها به گونه ای است که حتی با رعایت جهات متعارف حفاظتی در اثر مرور زمان و به تدریج قسمتی از خاصیت ذاتی خود را از دست می دهند. نظیر پارچه، روغن، چای، شکر و... در این موارد مسئولیتی متوجه انباردار نخواهد بود. در عین حال انبارهای عمومی موظف است به استثناء موارد تغییر حالت عادی ظاهری کالا (وضعیت ذاتی آن)، تغییر حالت ظاهری غیر عادی کالاها را که ناشی از توقف کالا در انبار باشد بوسیله نامه سفارشی به اطلاع امانت گذار برساند، زیرا انبارهای عمومی مکلف نیست که برای بررسی وضع داخلی بسته ها آنها را باز نماید.

خسارات ناشی از اقدام خود امانت گذار

چنانچه به کالائی که موجب درخواست و یا موافقت امانت گذار در مکان غیر متعارفی نگهداری شده، خسارتی وارد شود این خسارات متوجه انبارهای عمومی نبوده و انبارها موظف است که کالای سپرده شده را به صورتی که مالک مقرر نموده حفظ کند. (ماده ۶۱۲ قانون مدنی، ماده ۴ آئین نامه داخلی) و یا در موردی که به منظور وثیقه گذاری کالا و یا اطلاع از محتویات بسته ها و با حضور خود صاحب کالا ارزیابی بعمل آید و خسارات وارده ناشی از درخواست و یا بی احتیاطی وی باشد، در این صورت مسئولیتی متوجه انبارهای عمومی نخواهد بود.

امنیت سند

در اسناد تجاری مهم ترین اصل امنیت است چراکه امنیت اسناد تجاری با امنیت اقتصادی کشور مرتبط بوده لذا قانون گذار با توجه به اهمیت این اصل در قانون تجارت شرایط خاصی را پیش بینی نموده و متفاوت با قانون مدنی آن را تقویت کرده است. بعنوان مثال متصدی حمل و نقل طبق قانون مدنی دارای

ید امانی است و در قانون تجارت دارای ید ضمانتی است یا در بحث ضمانت در قانون مدنی نقل ذمه به ذمه داریم ولی در قانون تجارت ضم ذمه به ذمه داریم

بر اساس ماده ۱۱ آئین نامه " چنانچه قبض رسید یا برگ وثیقه مفقود شود ذی حق آن می تواند به دادگاه شهرستان محل تودیع کالا مراجعه نموده و دادگاه مکلف است مراتب را در سه نوبت متوالی هر ده روز یک بار در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار محل منتشر نماید. معترضین می توانند در ظرف ۱۰ روز از تاریخ انتشار آگهی اعتراض خود را به دادگاه مزبور تسلیم نمایند و در صورتی که اعتراض به عمل آید دادگاه بر طبق مقررات به دعوی رسیدگی خواهد کرد و در هر حال دادگاه می تواند صدور حکم را موکول به اخذ تامین کافی از طرف متقاضی بنماید" و به موجب تبصره ذیل ماده ۱۱ " مرور زمان دعاوی مربوط به قبض رسید و برگ وثیقه مفقود دو سال از تاریخ دادن تامین در این ماده بوده و در پایان این مدت تامین آزاد و هیچ گونه دعوایی در این مورد در محاکم مسموع نخواهد بود.

موارد تبدیل ید استیمانی انبارها به ید امانی

استیمانی یعنی کسی را به امانت داری در مالی فراخواندن چنانچه (ودیعہ گذار) مستودع (ودیعہ گیر) را به امانت داری فرا می خواند. استیمان بر دو قسم است:

الف- بعلت خوی امانت داری امین را به امانت فراخوانده باشند. عقد ودیعہ از این قبیل است ، تا مودع مستودع را امین نداند مال خود را بدست او نمی سپارد.

ب- مسأله خوی امانت داری در این قسم مطرح نیست لکن بنا به ضرورت ، شخص را به امانت فرا می خوانند بنابر این و با توجه به مواردی که در خصوص عدم مطابقت سپردن کالا به انبارهای عمومی (رسمی) با عقد ودیعہ بیان شد چنین نتیجه گرفته می شود که شرط ضمان یعنی وجود مسئولیت برای انبارهای عمومی که در موارد خاص صحیح و درست است . این موارد موجب می شود که ید انبارها که امانی است به ضمانتی یعنی احراز مسئولیت و جبران خسارت و یا رد عین مال از بین رفته به صاحب آن تبدیل گردد و آن دو مورد زیر است:

الف) تعدی: تجاوز نمودن از حدود اذن یا متعارف است نسبت به مال یا حق دیگری (ماده ۹۵۱ قانون مدنی) مثال تودیع کننده کالائی اعلام نموده که مال التجاره اش (سیمان پاکتی) در انبار مسقف نگهداری و کیسه ها را به ارتفاع حداکثر پنج کیسه روی هم بچیند ولی انبار سیمان پاکتی را در هانگار قرار و ارتفاع کیسه ها به جای پنج کیسه (دستور صاحب کالا) دوازده کیسه ای انتخاب و اقدام می نماید که

عرف معمول تجارت نگهداری کالا چنین اقدامی را جایز نمی داند در این صورت حتی اگر خسارات وارده ناشی از عوارض طبیعی (برف، باران و ...) ید انبار از امانی به ضمانی مبدل می گردد یعنی مسئولیت به جبران خسارات وارده تبدیل می گردد.

ب) تفریط: عبارت است از ترک عملی که به موجب قرارداد یا بصورت متعارف برای حفظ مال غیر لازم است (ماده ۹۵۲ قانون مدنی) مثلاً برای حفاظت کالا گماردن نگهبان ، وجود حصار ، قراردادن اشیاء قیمتی در جای مخصوص ، نگهداری فرش در انبار خاص و امثالهم لازم و متعارف است که ممکن است با در قرارداد سپردن کالا توسط صاحب کالا مشخص شود (مثلاً برای اشیاء قیمتی) و یا این که برحسب عرف و عادت.

چنانچه انبار در حفاظت و نگهداری کالا از طریق تعدی و یا تفریط مرتکب تقصیر شده لذا بایستی خسارات وارده را جبران نماید.

بورس کالا

بورس های کالا و ابزار های نوین مالی مورد استفاده در آنها را می توان آخرین زنجیره از فرایند گسترش و توسعه بازارها دانست که در پاسخ به نیاز اقتصاد به افزایش شفافیت و اطلاع رسانی ، مدیریت ریسک های ناشی از نوسان قیمت ها ، سازماندهی بازارها در جهت ارتقا کارایی و کاهش هزینه های مبادله ، ظهور یافته اند.

در کشورمان اولین گام برای ایجاد بورس کالایی با فراهم شدن مقدمات لازم در قانون برنامه پنج ساله سوم بر داشته شد و بورس های فلزات و کشاورزی در سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۳ راه اندازی شدند. در فرایند تحول و تکامل بازار سرمایه در کشور و با تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴ با ادغام بورس فلزات و کشاورزی ، بورس کالای ایران تشکیل گردید. هم اکنون در بورس کالای ایران انواع کالاها در بخش فیزیکی شامل محصولات صنعتی و معدنی، شمش طلا، فراورده های نفت و پتروشیمی و محصولات کشاورزی و در بخش مشتقات نیز شامل قرارداد های آتی سکه ی طلا مورد تأیید سازمان بورس اوراق بهادار داد و ستد می شود.

انواع قرارداد های قابل معامله در بورس کالا

۱- **قرارداد نقدی:** قراردادی است که بر اساس آن ، پرداخت بهای کالای مورد معامله و تحویل آن در هنگام معامله و بر اساس دستور العمل تسویه و پایاپای انجام می شود.

۲- **قرارداد نسیه:** قراردادی است که بر اساس آن ، کالا در هنگام معامله تحویل و بهای آن در تاریخ سر رسید و بر اساس دستور العمل تسویه و پایاپای پرداخت می گردد.

۳- **قرارداد سلف:** قراردادی است که بر اساس آن ، کالا با قیمت معین در زمان مشخص در آینده تحویل گردیده و بهای آن در هنگام معامله و اساس دستور العمل تسویه و پایاپای پرداخت می گردد.

۴- **قرارداد آتی:** قراردادی است که فروشنده بر اساس آن متعه می شود در سررسید معین ، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد ، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتاق پایاپای بگذارند و متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی ، وجه تضمین را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات ، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان ، اباحه تصرف و در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سر رسید با هم تسویه کنند.

۵- **قرارداد اختیار خرید:** مطابق این قرارداد ، خریدار اختیار ، با پرداخت مبلغی حق پیدا می کند مقدار معینی کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به قیمت معین در تاریخ معین از فروشنده اختیار خریداری کند و فروشنده اختیار ، متعهد می شود در صورت درخواست خریدار اختیار ، آن مقدار کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را به قیمت مذکور به وی بفروشد.

۶- **قرارداد اختیار فروش:** مطابق این قرارداد ، خریدار اختیار ، با پرداخت مبلغی حق پیدا می کند مقدار معینی کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به قیمت معین در تاریخ معین به فروشنده اختیار بفروشد و فروشنده اختیار ، متعهد می شود در صورت درخواست خریدار اختیار ، آن مقدار کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را به قیمت مذکور از وی خریداری کند. (فصل سوم، ماده ۹، دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار در بورس کالای ایران ، مصوب ۱۳۸۹/۷/۵ شورای عالی بورس)

مهلت تسویه

مهلت تسویه سه روز کاری بعد از انجام معامله به اضافه ی ۷ روز تقویمی با پرداخت جرایم (برای کالاهای داخلی) می باشد. زمان بندی انجام امور تسویه طی مهلت تسویه بر اساس مصوبه هیات مدیره بورس کالا تعیین می گردد.

زمان تحویل

مدت زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد طبق زمان های تعیین شده در اطلاعیه عرضه و مهلت های مقرر در این دستور العمل تحویل داده می شود.

وجوه تضمین

منابع مالی است که از محل پرداخت های اعضاء اتاق پایاپای یا ضمانت نامه های بانکی ایشان توسط (شرکت) تامین شده و نحوه اداره آن طبق ضوابطی است که به پیشنهاد (شرکت) به تصویب هیات مدیره سازمان خواهد رسید. (دستور العمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران مصوب ۱۳۸۹/۸/۲۲ هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار)

گواهی سپرده کالایی

اوراق گواهی سپرده کالایی، اوراق بهاداری است که نشان دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا بوده و پشتوانه این اوراق، قبض انبار استاندارد است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می گردد. منظور از قبض انبار، سندی است که در فرمت مشخص تعیین شده، توسط انباردار صادر شده و به مالکان کالا تحویل می گردد.

عمده مزایای اوراق گواهی سپرده کالایی عبارتند از:

الف: مزایای این اوراق در تامین مالی، شامل:

- ❖ تامین مالی با استفاده از کالاهای موجود در انبار از طریق وثیقه قرار دادن گواهی سپرده
- ❖ کاهش هزینه های تامین مالی ناشی از کاهش اثرات بلایای طبیعی
- ❖ امکان دریافت وام های ارزی به منظور پوشش ریسک های ارزی
- ❖ امکان استفاده از پشتوانه گواهی سپرده کالایی برای تامین مالی و جلوگیری از فروش اجباری در اثر تنگناهای مالی تولید کنندگان
- ❖ امکان بهره گیری همزمان از گواهی سپرده کالا و ابزارهای مدیریت ریسک جهت پوشش ریسک کاهش ارزش کالا (در مواردی که از گواهی سپرده به عنوان وثیقه بانک استفاده می شود)

ب: مزایای معاملاتی اوراق ، شامل:

- ❖ ایجاد زنجیره تأمین کوتاه و کارا تر از طریق ایجاد مزیت اطلاعاتی برای تولیدکنندگان و مصرف کنندگان
- ❖ ایجاد بازاری متمرکز برای محصولات دارای پراگندگی جغرافیایی و مشتریان خرد
- ❖ افزایش مبادلات با توجه به عدم نیاز به جابجایی فیزیکی کالاها
- ❖ کشف مناسب تر قیمت کالاها با توجه به درجه بندی مناسب آن ها و دسترسی فعالان بازار به قیمت ها بصورت برخط
- ❖ افزایش نقد شوندگی کالا برای تولیدکنندگان
- ❖ افزایش هم زمان بازده تولیدکننده در حین کاهش قیمت تمام شده برای قیمت مصرف کننده
- ❖ افزایش اطمینان تولیدکنندگان و خریداران به دلیل نظارت مناسب بر انبارها
- ❖ حل و فصل سریع و کارای اختلافات مربوط به جبران خسارت
- ❖ کاهش ریسک شرکت های بیمه و موسسات تأمین مالی
- ❖ همچنین به دلیل ماهیت دیجیتالی، یک گواهی سپرده الکترونیکی قابلیت تقسیم پذیری و انتقال به اندازه های مورد تقاضا را دارد.

ج: مزایای این اوراق در زمینه نگهداری کالا، شامل:

- ❖ تشویق انبارداری علمی و مناسب کالاها
- ❖ استاندارد سازی درجه بندی مناسب کالاها
- ❖ اطمینان از کیفیت و کمیت کالاهای ذخیره شده در انبارها و این که این کالاها به دارنده این قبض ها تحویل می گیرد.
- ❖ حفظ و مدیریت گواهی های الکترونیکی آسان تر می باشد.
- ❖ نقل و انتقال اسناد کاغذی به همراه مخاطرات آن حذف می شود.
- ❖ انتقال اطلاعات سریع تر انجام می شود.
- ❖ فعالیت ممیزی و نگهداری با وجود نسخه های پشتیبان در روش الکترونیکی آسان تر است.
- ❖ خطر جعل گواهی سپرده کاهش می یابد.

عمده زیرساخت های لازم در این خصوص، فراهم بودن محیط قانونی مناسب برای معاملات اوراق گواهی سپرده کالایی است.

قوانین و مقررات مربوطه باید واجد شرایط ذیل باشد:

- ❖ گواهی سپرده کالایی باید عملکردی معادل کالاهای ذخیره شده داشته باشد.
- ❖ حقوق، تعهدات و وظایف هر یک از طرفین مربوط به یک گواهی سپرده (برای مثال یک کشاورز، یک بانک، و یا انباردار) باید به وضوح مشخص شده باشد.
- ❖ هزینه های انتقال گواهی سپرده باید پایین باشد.
- ❖ در زمان انحلال، این اطمینان وجود داشته باشد که دارنده قبض انبار و گواهی سپرده کالایی در دریافت کالای انبار شده خود در اولویت قرار دارد.
- ❖ بخش بانکی به لحاظ جایگاه حقوقی بایستی این اوراق را به عنوان وثیقه قبول کند.
- الزامات مورد نیاز جهت قابلیت سپرده شدن قبوض انبار:

❖ وجود یک بخش مستقل به منظور تأیید کمیت و کیفیت کالاهای انبار شده بر اساس سیستم استاندارد ملی

❖ قابلیت استفاده از بیمه اموال و تلفات

❖ اطمینان از تضمین عملکرد سیستم انبار

گام های اجرایی معاملات اوراق گواهی سپرده کالایی در بورس:

- ❖ تصویب گواهی سپرده کالایی بعنوان ابزار قابل معامله در بورس کالا
- ❖ همکاری با نهادهای ذی ربط جهت ایجاد و توسعه انبارداری پیشرفته
- ❖ پذیرش انبارها در بورس های کالایی
- ❖ تدوین فرایندها و مقررات مورد نیاز برای صدور قبض انبار استاندارد و انجام معاملات گواهی سپرده کالایی

❖ تهیه سیستم های یکپارچه و الکترونیکی صدور قبض انبار، سپرده گذاری قبوض و راه اندازی سیستم معاملات

❖ فرهنگ سازی برای انجام معاملات

❖ امضای تفاهم نامه با موسسات اعتباری مانند بانک ها

❖امضای تفاهم نامه با شرکت های بیمه در جهت بیمه انبارها و کالاها

❖تعیین تعهدات ، وظایف و تضامین لازم برای انبارها

❖تعیین جرایم ، حل و فصل دعاوی و جریمه های مربوطه

❖تعیین فرمت گواهی سپرده

بانکداری در ایران و نقش اقتصادی آن

در ایران ، پیش از تأسیس بانک های جدید ، صرافان ، عملیات بانکی را انجام می دادند. ناصرالدین شاه قاجار دستور تأسیس بانک شاهنشاهی ایران را در سال ۱۲۶۷ صادر و امتیاز آن را به رویترواگذار کرد. بدین ترتیب بانک تدریجاً مرکز معاملات پولی و بازار سرمایه ایران شد و مؤسسه مزبور قدرت اقتصادی کامل و تسلط قوی بر عملیات بازار پیدا کرد و نرخ بهره و نبض بازار تابع سیاست پولی و اعتباری آن گردید. بعد از این زمان به ترتیب بانک های استقراضی ایران ، عثمانی ، پهلوی (سپه) ، مؤسسه رهنی ایران ، ملی و سایر بانک ها تأسیس شدند. در ایران نیز بانکداری مبتنی بر سود و بهره بوده است.

پیشینه و عقود بانکداری اسلامی

از اوایل قرن بیستم و با نهادینه شدن بانک در نظام های اقتصادی ، عده ای از دانشمندان مسلمان کوشیدند مشکل ربایی بودن بانک های سستی را حل کنند. در میان اندیشمندان شیعه و سنی ، از نخستین افرادی که در این باره به تحقیق پرداخته اند ، می توان از شهید سید محمد باقر صدر ، شهید بهشتی، شهید مطهری نام برد. نخستین و قدیم ترین بانکی که براساس اصل حذف بهره تأسیس شد ، بانک پس انداز مایت گامت مصر در اوایل دهه ۱۹۶۰ بود. پس از آن ، بانک هایی به همین صورت در کویت ، امارات ، اردن ، سودان ، و پاکستان تأسیس شد.

تفاوتهای دو نوع بانکداری ربوی با غیر ربوی عمدتاً در مسئله تجهیز منابع و اعطای تسهیلات می باشد. روش های تجهیز منابع در بانکداری بدون ربا عبارتند از :

سپرده های قرض الحسنه جاری

سپرده قرض الحسنه پس انداز

سپرده سرمایه گذاری مدت دار

و اعطای تسهیلات بر مبنای فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا که به روش اعطای تسهیلات براساس عقود اسلامی می تکیه دارد. روش هایی که در قانون ذکر شده است به ترتیب عقود اسلامی مناسبی

را مطرح می سازد که با بسط روش های عملیاتی در شیوه نامه های بانکی امکان به کارگیری آنها فراهم شده است. اعطای تسهیلات مختلف به جز قرض الحسنه و خرید دین از محل منابع سپرده های سرمایه گذاری مدت دار است ولی اعطای تسهیلات قرض الحسنه و خرید دین از محل منابع بانک صورت می پذیرد.

۱) تسهیلات قرض الحسنه

قرض الحسنه عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین (بانک) به عنوان قرض دهنده مبلغ معینی را طبق ضوابط مقرر به طرف دیگر (افراد یا شرکت ها) واگذار می کند.

۲) تسهیلات مضاربه

مضاربه قراردادی است که به موجب آن یکی از طرفین (مالک) عهده دار تامین سرمایه (نقدی) می شود با قید این که طرف دیگر (عامل) با آن تجارت کند و در سود حاصل شریک باشند. طبق قانون عملیات بانکی بدون ربا

۳) فروش اقساطی

واگذاری عین به بهای معلوم است بر غیر به ترتیبی که تمام یا قسمتی از بهای مزبور به اقساط مساوی یا غیرمساوی در سررسیدهای معینی دریافت شود

۴) تسهیلات مشارکت مدنی

مشارکت مدنی در آمیختن سهم الشرکه نقدی یا جنسی شریک با سهم الشرکه نقدی یا جنسی بانک به نحو مشاع برای انجام کار معینی در زمینه های تولیدی بازرگانی و خدماتی به مدت محدود و به قصد انتفاع است

۵) تسهیلات مشارکت حقوقی

مشارکت حقوقی تامین قسمتی از سرمایه شرکت های سهامی جدید یا خرید قسمتی از سهام شرکت های سهامی موجود است

۶) تسهیلات اجاره به شرط تملیک

اجاره به شرط تملیک قرارداد اجاره ای است به شرط آنکه مستاجر در پایان مدت اجاره عین مورد اجاره را تملیک کند. اجاره به شرط تملیک از عقود خاصی است که بدون واگذاری و تملیک عین مورد اجاره تا پایان دوره اجاره اداره امور اموال و کالاها را همچنان در اختیار بانک باقی می گذارد.

۷) تسهیلات بانکی جعاله

جعاله التزام شخص (جاعل یا کارفرما) به ادای مبلغ با اجرت معلوم (جعل) در مقابل انجام عملی معین است. طرفی که عمل را انجام می دهد عامل یا پیمانکار نامیده می شود

۸) تسهیلات بانکی از طریق بیع سلف

معامله سلف در عملیات بانکی پیش خرید نقدی محصولات تولیدی (صنعتی، کشاورزی و معدنی) است به قیمت معین برای تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی.

۹) تسهیلات بانکی از طریق مزارعه

مزارعه عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین زمینی را برای مدت معین به طرف دیگر می دهد که آن را زراعت کند و حاصل را تقسیم کنند.

۱۰) تسهیلات بانکی از طریق مساقات

مساقات عقدی است شبیه مزارعه و تسهیلات کوتاه مدتی است برای تامین نیازهای مالی در بخش کشاورزی. مساقات معامله ای است که بین صاحب درخت و امثال آن با عامل در مقابل حصه مشاع معینی از ثمره واقع می شود و ثمره اعم است از میوه، برگ گل و غیره

۱۱) بیع دین

خرید دین به تنزیل اسناد و اوراق تجاری اطلاق می شود که مفاد آن حاکی از بدهی ناشی از معاملات تجاری باشد. نکته مهم در خرید دین تاکید بر حقیقی بودن بدهی ناشی از معاملات تجاری است که موضوع این تسهیلات قرار می گیرد.

۱۲) سرمایه گذاری مستقیم

عبارت است از سرمایه گذاری مستقیم بانک برای اجرای طرح های تولیدی و عمرانی انتفاعی. این سرمایه گذاری ها با توجه به اولویت های برنامه توسعه اقتصادی صورت می گیرد و پس از رسیدن به مرحله بهره برداری بانک ها با هماهنگی شورای عالی بانک ها می توانند سهام شرکت سرمایه گذاری را به فروش برسانند و وقتی که نسبت سهام بانک ها در این شرکت ها به ۴۹ درصد یا کمتر کاهش یافت ادامه عملیات تابع مشارکت حقوقی خواهد شد.

تفاوت مبادله الکترونیکی با تجارت الکترونیک

مبادله الکترونیکی داده بصورت مکانیزمی تعریف می شود که به موجب آن انتقال و تبادل داده در راستای تحقق فعالیت های تجاری با ساختار و شکل تعریف شده و بکارگیری پیام های استاندارد شده بین المللی، توسط ابزار الکترونیکی از یک کامپیوتر به کامپیوتر دیگر انجام می شود. در حالی که تجارت الکترونیک عبارت از مبادله تجاری بدون استفاده از کاغذ است که در آن از مبادله الکترونیکی داده ها به عنوان یک ابزار به همراه پست الکترونیک، تابلوی اعلانات الکترونیک، انتقال الکترونیک وب و سایر فناوری های مبتنی بر شبکه استفاده می شود. به عبارت دیگر مبادله الکترونیکی داده ها بعنوان ستون فقرات تجارت الکترونیک عمل می نماید. چنانچه از تعریف فوق بر می آید. تجارت الکترونیک حیطه ای بسیار وسیع تر از مبادله الکترونیکی داده دارد. (دکتر وحید رضا میرابی و دکتر سهیل سرو سعیدی ، تجارت الکترونیک، ۱۳۸۲)

اسناد الکترونیکی

قانون تجارت الکترونیک تعریفی از مدرک الکترونیکی به دست نمی دهد و تنها در بند «الف» ماده ۲ در تعریف داده پیام چنین مقرر می دارد : هر نمادی از واقعه ، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری و یا فناوری جدید اطلاعات تولید ، ارسال ، دریافت ، ذخیره یا پردازش می شود. باید افزود که قانون تجارت همواره از ایمنی و اطمینان سیستم های اطلاعاتی و رایانه ای سخن به میان می آورد. این تصریح فی نفسه دارای اهمیت است. زیرا بدون ایمنی و اطمینان ، داده پیام و امضای الکترونیکی از هر نظر فاقد اعتبار خواهد بود. بنابراین ، چنانچه قانون مذکور نیز به حق تصریح دارد، قابلیت پذیرش اسناد الکترونیکی نیازمند وجود رکن اساسی اطمینان و ایمنی می باشد. به همین دلیل است که قانون تجارت الکترونیکی از موجودیت کامل و بدون تغییر داده پیام به مفهوم عدم خدشه به تمامیت داده پیام در جریان اعمال تصدی سیستم از قبیل ارسال ، ذخیره یا نمایش اطلاعات ، سخن به میان می آورد. بند «ه» ماده ۲ یا در بندهای «ح» و «ط» به ترتیب سیستم های اطلاعاتی ایمن و رویه ایمن را تعریف می کنند. اما می توان گفت که اسناد الکترونیکی داده هایی هستند که در مواردی مثل اسناد تجاری خاص با فرمت های ویژه و در موارد دیگر بدون توجه به فرمت و قالب آنها و فقط با توجه به محتوای سند در شکل الکترونیکی بوسیله دستگاه های پردازش گر مثل رایانه بوجود آمده اند، پیش نویس لایحه اصلاح قانون تجارت در بخش اسناد الکترونیکی ، اسناد الکترونیکی تجاری را به دو نوع اسناد

الکترونیکی اصل و جایگزین تقسیم می‌کند که منظور از سند اصل را ، همان سند اصیل پردازش شده در دستگاه و سند جایگزین را رونوشت مصدق آن می‌داند.

البته اسناد الکترونیکی در فضای مجازی مسائل زیادی را به خود اختصاص می‌دهند که امضای الکترونیکی فقط مشکل امنیتی و اسناد آنها را به اشخاص ، حل کرده است. حائز اهمیت است که اسناد نیازمند ثبت و ذخیره برای مراجعه جهت توجیه یا استناد به عنوان ادله می‌باشند و می‌دانیم که هیچ مدرکی را نمی‌توان بر یک دستگاه پردازشگر برای مدت طولانی بدون تغییر نگهداری نمود. زیرا جریان پیشرفت تکنولوژی و به روز رسانی سخت افزار و نرم افزارهای پشتیبانی‌کننده از اسناد ، موجب می‌شود که اسناد ، غیر قابل دسترس و نا خوانا گردند و این معضلی است که امروزه حقوق با آن دست به گریبان است. زیرا برای این که اسناد برای همیشه در دسترس باشند ، باید آنها را نیز به همراه آلات وابسته به آن به روزرسانی کرد و این امر موجب می‌شود که اسناد قابلیت حقوقی خود را از دست بدهند ، زیرا چنین سندی دیگر یک سند اصل نیست و این مشکل اهل فن و حقوق دانان را واداشته تا وارد یک مسئله جدید (آرشیوهای الکترونیکی) شوند.

یکی از مزایای مبادله الکترونیکی اسناد تجاری این است که در عین مبادله سریع ، داده‌های الکترونیکی قابل چاپ و دریافت در عالم حقیقی تجارت هستند به همین منظور قانون یوتا مقرر می‌دارد : "اگر فرستنده یک سند الکترونیکی از ذخیره یا پرینت بوسیله دریافت‌کننده جلوگیری کند ، آن سند علیه دریافت‌کننده سندیت نخواهد داشت". پیش‌نویس لایحه اصلاح قانون تجارت در ماده ۴۱۳ اعلام می‌دارد: «سند تجاری الکترونیکی به دو روش به وجود می‌آید. سند تجاری الکترونیکی اصل و سند جایگزین آن که منظور از سند جایگزین را در ماده ۴۱۴ قانون فوق همان سند پرینت شده می‌داند.

قابلیت امضای الکترونیک

برای جلوگیری از بروز مشکلات و حملات اینترنتی و ایمن سازی فضای مجازی وب ، مراکزی در جهان بوجود آمده‌اند که خدمات گواهی‌نامه های امضا و اسناد الکترونیکی را انجام می‌دهند. قانون تجارت الکترونیک ایران در این مورد اصول وحدت کلید امضا کننده و انحصار کلید خصوصی و قابلیت تشخیص وضوح تغییرات در داده‌ها را پذیرفته است. اما حقیقت این است که بین کلید امضا و مالک آن ارتباط بسیار ضعیفی وجود دارد ، زیرا به راه‌های مختلف این احتمال وجود دارد که امضاکننده ، مالک

کلید نباشد. بنابراین بسیار مهم است که امضای استفاده شده در سند به وسیله یک نرم افزار ایمن بوجود آمده و اثبات این امضا بر مبنای یک گواهی معتبر از مرجع صدور گواهینامه صورت گرفته باشد. در یک سند تجاری الکترونیکی در مورد امضای خاص آن چند مساله مهم وجود دارد که نیاز به اثبات دارد:

- تشخیص هویت
- تشخیص اهلیت شخص و تایید اعتبار امضا
- تشخیص قانون حاکم

حقوق تجارت الکترونیک

تجارت الکترونیک از زمانی معمول شده است که سامانه های رایانه ای در مبادلات پیام ها وارد شدند و مبادله الکترونیکی داده ها (Electronic Data Interchange EDI) رایج گردید . در EDI حجم زیاد داده ها به صورت متن ، گرافیک حتی صدا ، با سرعت و هزینه کم از یک سامانه رایانه ای در یک نقطه زمین به نقطه دیگر انتقال پیدا می کند و بدین ترتیب بستر مناسبی را برای مبادله پیام ها ، تصاویر و اسناد در تجارت داخلی و بین المللی مهیا می سازد . نتیجه آنکه در آینده مواجهه با تجارتی خواهیم بود که روش و استانداردهای خاص خود را خواهد داشت و آن آمیزه ای خواهد بود از واقعیات تجاری ، احکام حقوقی و مقتضیات فنی . کما اینکه هم اینک نیز در بخشهایی از تجارت نظیر حمل و نقل و خرید و فروش در پاره ای از فروشگاهها در نقاطی از جهان مانند سنگاپور و آمریکا این نوع تجارت به اجراء درآمده است. چشم انداز آینده ، مراجعی نظیر کمیسیون ملل متحد در تجارت بین الملل (Uncitral) و اتاق تجارت بین الملل (ICC) را بر آن داشته تا مقررات نمونه ای را در تجارت الکترونیک تدوین و ارائه نمایند . علاوه بر این سازمان ملل از طریق تشکل های وابسته خود مبادرت به تدوین استاندارد هایی نموده است که در این نوع پیمان های تجاری مورد استفاده قرار گیرد لذا به مواردی در این خصوص اشاره می گردد. الف) انعقاد قرارداد : "عقد محقق می شود به ایجاب و قبول" و به تعبیر ماده ۱۹۱ قانون مدنی عقد محقق می شود به قصد انشاء به شرط مقرون بودن به چیزی که دلالت بر قصد کند . این تعبیر که با تفاوتی در احکام ، در حقوق سایر کشورها نیز وجود دارد محدودیتی در روش اعلام ایجاب و قبول به وجود نیاورده و بنابراین ، همانگونه که ممکن است قصد طرفین کتبی یا شفاهی ، لفظی یا عملی اعلام شود ممکن است به طریق الکترونیک نیز باشد .

در بیع، اعم از داخلی و بین المللی، هنگامی که کالا تحت رویه های تجاری بین المللی (اینکوترمز) منتقل می گردد سهم ریسک را طبق تعاریف پذیرفته اند. در پست الکترونیکی هیچ شخصی حقیقی واسط پیام نیست بنابراین زمان و مکان وصول، ملاک تحقق ایجاب و قبول خواهد بود.

نکته دیگر در این ارتباط زمان وصول پیام به مرسل الیه است. قانون نمونه ۱۹۹۶ یونسیترال در تجارت الکترونیک، تمهیداتی در این زمینه اندیشیده که موجب کاهش اختلاف بین طرفین می شود.

اگر مرسل الیه، سامانه اطلاع رسانی (ormatio System) خاصی را معین و به ارسال کننده اعلام کرده باشد پیام ها از زمان ورود به همان سامانه وصول شده محسوب می شود و گرنه که پیام توسط مرسل الیه بازیافت شود ملاک زمان وصول خواهد بود. اگر مرسل الیه هیچ سامانه ای را معین نکرده باشد، زمان ورود به سامانه اطلاع رسانی متعلق به وی، زمان وصول است. اگر طرفین بیش از یک محل تجارت داشته باشند، سامانه ای که در انتقال پیامهای الکترونیکی به هر حال امکان خطا در متن ارسال شده یا در رسیدن به مقصد نهایی (سامانه وصول کننده) وجود دارد، ممکن است شرط دریافت تأییدیه به (Acknowledgement Confirmation) در وصول و متن بین طرفین مقرر شود. در این خصوص هم قانون نمونه یونسیترال و هم مقررات نمونه تماس اتاق تجارت بین الملل (۱۹۸۷) ضوابطی را پیش بینی کرده اند. اجمالاً اینکه وصول و متن دریافت شده در صورتی معتبر خواهد بود و موجب التزام ارسال کننده خواهد شد که تأییدیه های مزبور از سوی مرسل الیه برای وی فرستاده شود.

با رواج تدریجی EDI و اقتضائات جدید بازار جهانی باید با تلفیق ملاحظات تجاری، حقوقی و فنی استانداردهایی برای شکل و مفاد پیام های تجاری بین طرفین در نظر گرفته شود و طرفین تجاری نیز ملزم به رعایت آنها گردند. البته تاکنون بخش هایی از تجارت خصوصاً حمل و نقل در آمریکا و اروپا برای خود استانداردهایی را مقرر و معمول نموده اند ولی با عنایت به بستر بین الملل تجارت الکترونیک، سازمان ملل در این زمینه دخالت نموده و با هماهنگی کردن اقدامات کشورها، مبادرت به تدوین استانداردهایی بین المللی به نام ادیفاکت (UN/EDIFACT United nation / Elctronic Data Interchange for Administrations Commerce and Transport) نموده است. در محیطی که چنین استانداردهایی به لحاظ قانونی یا عرفی حاکمیت دارند، عدم رعایت آنها، جدای از آنکه موجب اشکالات حقوقی خواهد شد، اساساً انجام تجارت را غیرممکن خواهد ساخت زیرا نرم افزارهای طراحی

و نصب شده در رایانه ها به نحوی خواهد بود که هیچ پیامی خارج از استانداردهای مزبور دریافت نخواهد شد و خروجی رایانه ها مفهوم نخواهد بود و در نتیجه عملیات تجاری انجام نخواهد گرفت.

اعتبار اسناد : آنچه موجب اعتبار قرارداد یا هر سند می شود دو موضوع است : ۱- بقا و ثبات مندرجات سند ۲- صحت انتساب به صادر کننده سند .

بقا و ثبات مندرجات سند : تعهدات کتبی به سبب اینکه مندرجات آنها به میزان قابل توجهی ثابت و باقی است و به سهولت نمی توان در آنها دست برد و تغییر داد، بر تعهدات شفاهی ترجیح و برتری دارند. البته هر قدر جنس سند با دوام تر و غیرقابل تغییر تر باشد ارزش بیشتری از این جهت دارا خواهد بود . از طرف دیگر ، نحوه نگهداری سند نیز از اهمیت زیادی برخوردار است . باید سند در شرایط فیزیکی و محیطی مناسب نگهداری شود تا دچار آسیب دیدگی نگردد و ضمناً از نظر سهولت مراجعه و سرعت دستیابی به آن نیز ایجاب می کند به نحو مؤثر و درستی بایگانی شود .

ملاحظات فوق در مورد اسناد الکترونیکی نیز مطرح است . اگر چه ابزاری که فعلاً برای ذخیره شدن اسناد روی آنها تولید شده اند ، هنوز به اندازه کاغذ قابل اطمینان نیستند ولی نظر به این که اولاً برای بیشتر اسنادی که در تجارت مبادله می شوند و نیازی به عمر زیاد ندارند کافی هستند و ثانیاً به سهولت قابل تکثیر و تجدید می باشند و بنابراین می توان همواره از آنها چند نسخه پشتیبان تهیه و در محلهای مختلف نگهداری کرد و ثالثاً در موارد ضروری می توان نسخه هایی از آنها را روی کاغذ چاپ کرد تا عندالاقضاء مورد استفاده قرار گیرد ، مشکل جدی در این زمینه ایجاد نمی کنند . امتیاز اسناد مزبور ، بایگانی سهل و ساده آنها و در محیطی بسیار کم حجم است .

انتساب سند : آنچه از لحاظ حقوقی موضوعیت دارد آن است که بتوان عمل یا سندی را به شخصی منتسب نمود . تمام ادله اثبات نظیر اقرار ، شهادت ، سوگند امارات قانونی و قضایی بویژه سند کتبی و بویژه در شکل رسمی آنها ، برای احراز موضوع است .

از گذشته دور ، مهر کردن و سپس امضاء نمودن اسناد ، عرفاً به عنوان دلیل معتبری برای تحقق مقصود یاد شده مورد پذیرش قرار گرفته است و به همین سبب قانونگذار نیز همین دو وسیله را مورد تأیید قرار داده اند . در قانون تجارت ماده ۲۲۳ مهر یا امضاء کردن برات (به تبع آن چک و سفته) را ضروری شمرده است . در تجارت الکترونیک نیز این مسأله مطرح است . آنچه مورد خواست قانون است امضاء

است ولی نحوه صورت گرفتن آن مورد نظر قانون گذار نیست . این که به صورت قلم خود نویس باشد یا الکترونیکی ، فرقی نمی کند .

قانون شماره ۱۰۱ - ۳ - ۴۶ ایالت یوتای آمریکا مصوب ۱۹۹۵ در این خصوص اقداماتی را نموده است . لیکن با امضای دیجیتالی که مورد تایید نهاد رسمی دولتی بوده و احتمال ریسک و خطای آن صفر می باشد این مهم نیز مرتفع گردیده است . (صادقی نشاط امیر ، روزنامه حمای)

بانکداری الکترونیک

بانکداری الکترونیکی به عنوان یک مفهوم عام در توسعه دیجیتالی خدمات بانکداری به شمار می رود. بانکداری الکترونیکی عبارت است از استفاده از فناوری های پیشرفته نرم افزاری و سخت افزاری مبتنی بر شبکه و مخابرات برای تبادل منابع و اطلاعات مالی به صورت الکترونیکی و استفاده از ابزارهای نوین جهت ارائه خدمات پولی و بانکی به مشتریان به طوری که کمترین مراجعه به بانک و رضایت مندی لازم از نظر سرعت ، دقت ، آسانی استفاده و امنیت را داشته باشد. در بانک های پیشرو در خدمات بانکداری الکترونیک ، کانال های مختلف بانکداری با هم تلفیق و سیستم های جزیره ای یکپارچه می شود پس مدیریت اطلاعات و مدیریت ارتباط با مشتریان بهبود می یابد و رضایت مشتریان ، صرفه جویی در هزینه های تولید و درآمد بیشتر برای بانک ها را به همراه خواهد داشت.

در صورتی که بخواهیم موارد فوق اجرا شود و بانک ها منفعت برند می بایست به بانکداری الکترونیکی و تعامل الکترونیکی با سایر سازمان ها و بنگاه های اقتصادی توجه گردد. (خادم الحسینی، غدیر، ۱۳۹۱)

تاریخچه قبض انبار الکترونیکی

با استناد تعریف اوراق الکترونیکی و نیز قبض انبار شاید بتوان این تعریف را برای قبض انبار الکترونیکی اظهار داشت : قبض انبار الکترونیکی همان قبض انبار اوراقی و مستند است که از پیام و انتقال داده های الکترونیکی و ابزار های آن بهره مند بوده و در ارتباط با مرکز دادهایی است که اعتبار بخشی به این اسناد را تضمین و اصالت آن را در هر مرحله از صدور ، انتقال و جابجایی بر اساس مکانیزم های مبتنی بر تجارت الکترونیکی تایید و رسمیت می بخشد. اصولا این قبض انبار از لحاظ شکل و محتوا با قبض انبار موجود شباهت داشته اما برای سهولت و تسریع در انجام کار فرایندها و اطلاعات کاربردی آن تا حدودی قابل تغییر و متفاوت می باشد.

در طراحی قبض انبار الکترونیکی با توجه به مرجع صادر کننده و مراکز در ارتباط و ذی نفعان از دامنه فراگیران و گستردگی در سطح کشور برخوردار بوده و از طریق امضای دیجیتالی و در اختیار داشتن مرکز تبادل داده های با امنیت بالا و مورد تایید نهادهای رسمی و قضایی از اعتبار لازم و کافی برخوردار می باشد. الزاماً بمنظور بستر سازی و ایجاد چنین متد لوژی علاوه بر وجود زیر ساختها و قوانین مناسب می بایست از مجریان دارای تجربه و آشنا به امر که از تخصص لازم نیز برخوردار باشند بهره جست. لذا با توجه به طراحی مدل های اولیه قبض انبار قابل معامله و تضمین سپاری توسط این شرکت و با همکاری برخی از بانک های خصوصی و بورس فلزات مبتنی بر اعتبار بخشی از طریق ابزار های مالی و اعتباری بانکداری بدون ربا و همچنین بر اساس توسعه بازار های سرمایه در کشور و توسعه مدل جهت بهره مندی تجار و صاحبان کالایی که در تعامل با این بازارها بسر می بردند در سال ۱۳۸۷ به انجام رسید. اساساً در طراحی مدل، هر سازمانی تمایل به آن داشت تا پایگاه دادها و اعتبار بخشی به سند الکترونیکی را عهده دار شود لیکن بر اساس مطالعات و کارکردهای قبض انبار الکترونیکی طراحان بر آن شدند تا با توجه به شرایط مجری با سابقه و توانمند و الزامات لازم جهت استناد به مبانی حقوقی این مهم، در طراحی بازنگری انجام گرفته و معاونت فناوری وزارت بازرگانی را مرکز پایگاه دادها و تبادل آن قرار داده و این مرکز را بعنوان رگولاتور در طراحی سیستم ملاحظه نمایند.

شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران بعنوان مجری با سابقه و تنها دارنده مجوز صدور قبض انبار با کارکرد قبض رسید و برگ وثیقه در کشور و همچنین مبتکر و رکن اساسی در راهبری پروژه نیز اپراتور و مجری طرح در نظر گرفته شد. با اتکای به برگزاری نشست های تخصصی مختلف با سازمان ها و شرکت های ذی نفع و مرتبط، وزارت بازرگانی طرح یاد شده را بعنوان پروژه بقا نام گذاری نمودند.

برخی اظهار نظر ها در خصوص قبض انبار الکترونیکی

مدیر اتاق پایاپای شرکت بورس کالای ایران از عقد قرارداد با انبارهای مختلف برای تسریع در تحویل کالاهای معامله شده به عنوان برنامه در دست اقدام شرکت بورس کالا خبر داد. طبق همکاری با وزارت بازرگانی در صورت عقد تفاهم نامه با استفاده از سیستم قبض انبار الکترونیک کالاهایی را در انبارهایی با این پوشش سیستمی تحت کلید بورس قرار خواهیم داد. وی درباره نوع کالاهایی که در انبارهایی با

سیستم قبض انبار الکترونیکی نگهداری خواهند شد گفت : نوع کالاها براساس شرایط زمانی تعیین می شود. (روزنامه جهان صنعت، ۱۳۷۸)

مدیرعامل شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران گفت : با پیشرفت جوامع و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و تجارت الکترونیک ، در حوزه انبارداری ، قبوض الکترونیکی انبارها بوجود آمدند. این قبوض که در سیستم های الکترونیکی تولید ، نگهداری و مبادله می شوند ، کارکردی به مراتب سریع تر ، آسان تر و ایمن تر از قبوض انبار سنتی داشته و منافع بسیار زیادی را برای شهروندان و رونق اقتصادی کشورها در برداشته اند.

طرح صدور قبوض الکترونیکی انبار در دستور کار شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی قرار گرفت و با هماهنگی های به عمل آمده با نهادهای ذی ربط از جمله معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیک وزارت صنعت ، معدن و تجارت ، تهیه نسخه الکترونیکی این قبوض در چارچوب طرح ملی بهادار کردن قبوض الکترونیکی انبار (طرح بقا) در شرکت آغاز و مرحله اجرای پایلوت آن نیز در برخی از شعب کلید خورده است و بر این اساس امید می رود این قبوض به زودی به چرخه تجارت الکترونیکی کشور وارد شوند. در این طرح ضمن برقراری ارتباط الکترونیکی بین بورس کالای ایران با نظام ملی اطلاعات انبارها (شبکه بقا) ، تمامی گام های فرآیند ورود کالا به بورس ، دریافت و پرداخت حقوق قانونی و معامله و تحویل کالا به صورت الکترونیکی در اسرع وقت انجام خواهد شد. (اخبار اقتصادی ، ۱۳۹۱)

قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت افزود: حمایت از تشکیل شرکت های تامین سرمایه و حمایت از انتشار اوراق صکوک از جمله برنامه های وزارت صنعت، معدن و تجارت است که بر این اساس امید می رود که انتشار اوراق صکوک از سوی بانک مرکزی برای بخش تولید هرچه زودتر عملیاتی شود. وی تصریح کرد: بر اساس تفاهم های صورت گرفته از سوی شرکت انبارهای عمومی کشور و بانک های عامل، قرار بر این است که قبوض انبارها بهادار شود و بتوان در محدوده بانک ها به عنوان وثایق از آن استفاده کرد. (۱۳۹۲، ایرنا)

مدیرعامل بورس کالای ایران خبر داد : آمادگی بورس کالا برای استقرار نظام انبارداری و صدور اوراق گواهی سپرده کالایی ، بورس کالای ایران مانند سایر بورس های کالایی در جهان ، از دو سال گذشته به طور جدی استقرار نظام انبارداری را در دستور کار خود قرار داده و هم اکنون زیرساخت های اجرایی برای

صدور اوراق گواهی سپرده کالایی (قبض انبار) در این بورس فراهم شده است. (خبرگزاری فارس، ۱۳۹۱)

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: قبض انبار، اوراق بهادار بورس می شود. قرار است شورای عالی بورس و اوراق بهادار، موضوع قبض انبار را بررسی کند که در صورت موافقت، این قبوض به عنوان اوراق بهادار در بورس شناسایی می شوند. (ایرنا، ۱۳۹۳)

گواهی الکترونیکی سپرده کالایی و مزایای تأمین مالی از طریق قبض انبار مدیر نظارت بر بورس های سازمان بورس با اشاره به اینکه انبارهای تحت نظارت سازمان بورس بیمه شده و گواهی الکترونیکی برای محصولات صادر می شود، گفت: قبض انبار صادر شده توسط سپرده گذاری مرکزی قابل توثیق و پشتوانه ای برای تأمین مالی توسط کشاورزان است. (خبرگزاری فارس، ۱۳۹۳)

حسین پناهیان اظهار داشت: الگوی عملیاتی استقرار نظام انبارداری و صدور اوراق گواهی سپرده کالایی (قبض انبار) با بررسی تجربیات جهانی و تطبیق آن با واقعیت های موجود، توسط تیم کارشناسی بورس کالای ایران تدوین و با برگزاری جلسات کارشناسی متعدد با حضور فعالان بازار، کارگزاران، نهادهای تخصصی حوزه انبارداری و... به دفعات مورد بررسی قرار گرفته است. (ایلنا، ۱۳۹۳)

علی ایحال تا کنون سازمان یا شرکت بخصوصی به جمع بندی مناسبی درخصوص قبض انبار الکترونیکی، ذی نفعان، مجریان، پشتیبانی کنندگان و... اقدام موثری ننموده است.

سازمان یا بنگاه های اقتصادی ذی نفع در پروژه قبض انبار الکترونیکی

همانگونه که در قسمت مربوط به هیات موسس و سهامداران شرکت انبارهای عمومی آورده شد به دلیل کارکردهای انبارهای عمومی و خصوصاً ابزار عملیاتی آن که قبض انبار با فرم قبض رسید و برگ وثیقه می باشد مخاطبان اصلی قبض انبار را مطابق ماده ۱ تصویب نامه و اساسنامه شرکت (صاحبان کالاها، صنعتگران، کشاورزان و بازرگانان) دانست و همچنین بمنظور ارائه خدمات به مخاطبان اصلی و تحقق کارکردهای معین شده بنگاه های تأمین مالی همچون بانک ها و بیمه ها نقش آفرین خواهند بود. البته مطابق ماده ۵ تصویب نامه بمنظور تأمین امنیت و خسارات مخاطبان و کاهش ریسک انبارهای عمومی شرکتهای بیمه معتبر مورد تایید بیمه مرکزی ایران نسبت به بیمه آتش سوزی و سایر پوشش های بیمه ای در این زمینه فعالیت نموده و مرتبط خواهند بود. سازمانهای نظارتی نیز مطابق قانون و تصویب نامه بر فعالیت، صدور و قضاوت بر قبض انبار اقدام خواهند نمود و با آن مرتبط می باشند.

علاوه بر مخاطبان اصلی و ارائه کنندگان خدمات به دارندگان قبض انبار که در روش غیر الکترونیکی مطرح بودند مخاطب خاص دیگری نیز وارد عرصه بهره مندی از این ابزار گردید که شرکت بورس کالا نام داشت. عرضه و تقاضا کنندگان بازار تحت نظارت شرکت بورس کالا را عموماً همان مخاطبان انبارهای عمومی تشکیل داده اند که با توجه به شاخص های مثبت همچون (تقاضای مخاطبان اصلی ، تقاضای ارائه کنندگان خدمات ، سهولت در انجام معاملات ، قابلیت دسترسی ، کاهش هزینه ها ، کاهش مسئولیت و ریسک ، اعمال اصل تخصص گرایی و...) این شرکت بعنوان متولی بازار یاد شده به دریافت خدمات خصوصاً در قالب الکترونیکی از شرکت انبارهای عمومی متمایل نمود.

۱- وزارت بازرگانی

۱-۱ معاونت فناوری و اطلاعات

۲-۱ معاونت بازرگانی داخلی

۳-۱ معاونت بازرگانی خارجی

۲- وزارت راه و شهر سازی

۱-۲ سازمان بنادر و دریانوردی

۲-۲ سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای

۳-۲ شرکت فرودگاههای کشوری

۳- وزارت امور اقتصادی و دارایی

۱-۳ بانک ها

۲-۳ بیمه ها و بیمه مرکزی

۳-۳ گمرک ایران

۴-۳ سازمان اموال تملیکی

۵-۳ سازمان امور مالیاتی

۶-۳ سازمان بورس و اوراق بهادار

۱-۶-۳ شرکت بورس کالای ایران

۲-۶-۳ شرکت بورس انرژی

۴- قوه قضائیه

۴-۱ اداره ثبت اسناد کشور

۴-۲ دادگاه های اقتصادی

۵- وزارت دادگستری

۶- سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

۶-۱ شرکت های بازرسی فنی

۷- اتاق بازرگانی صنایع و کشاورزی ایران و استانها

۸- شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران

۹- وزارت جهاد کشاورزی

۹-۱ سازمان تعاون روستایی

۱۰- صاحبان صنایع ، کشاورزان ، بازرگانان

بررسی تطبیقی قبض انبار

الف) حقوق فرانسه : در حقوق کشور فرانسه خصوصاً حقوق تجارت که یکی از منابع قانونی در مطالعه می باشد همان دو قبض و ویژگی های آن قابل ملاحظه می باشد منتهی دارنده برگ وثیقه که با عدم بازپرداخت وام در سررسید مواجه می شود بایستی وفق مقررات عمومی قانون تجارت برای واخواست اقدام نماید. حراج کالا ۸ روز بعد از اعتراض عدم تادیه به اجرا در آید . در صورتی که یک ماه از این تاریخ گذشته باشد دارنده وارانته از حق مراجعه به ظهر نویسان محروم می گردد. اگر دارنده قبض رسید نتواند و یا نخواهد بدهی برگ وثیقه را جهت ترخیص کالا به دارنده آنپردازد راهن ممکن است با تادیه بدهی و ستاندن وارانته از انجام واخواست و رجوع های براتی مانند اجتناب ورزد. (تا حیثیت تجاری وی محفوظ بماند) آن گاه شخص مزبور که به عنوان اولین ظهر نویس متعهد این سند تجاری بوده و اکنون ورقه را در اختیار دارد مجاز در مراجعه به دارنده قبض رسید برای وصول مبلغ مورد پرداخت خواهد بود. اگر دارنده قبض مزبور از تادیه سر باز زند بستانکار می تواند کالا را به حراج گذارده و به حق خود دست یابد. وارانته تنظیمی در انبارهای عمومی و ظهر نویسی آن موجب رهن مقبوض کالاهای تودיעی می گردد. در مقابل انواع وارانته در محل اقامت قانونا ایجاد شده که در آن مال مورد رهن در تصرف راهن باقی می ماند. وارانته های رهن غیر مقبوض شامل وارانته زراعی ، هتل

داری ، تولیدات صنعتی ، نفتی و ذخایر جنگی می باشد که هریک بر اساس قانونی ویژه تاسیس یافته است.

ب) **حقوق انگلیس:** وارانته در انگلیس دارای مقرراتی مدون نبوده است این سند در نسخه واحد به ازای امانت کالا در انبار عمومی تسلیم می شود. برگ مزبور می تواند یا ابزار کسب وام باشد و یا انتقال مالکیت کالا را رقم زند. وقتی صاحب کالا وارانته را به وام دهنده واگذار می کند دیگر چیزی برای تسلیم به خریدار در دست ندارد. برای رفع کمبود در مواردی از سیستم **weight note** بهره می گیرند. این روش دو کاربرد خواهد داشت:

الف) اگر تودیع کننده به فروش بخشی از اجناس تودיעی علاقه مند باشد اختیار دارد وارانته خود را به واحدهای متساوی به نام **sale warrants** تبدیل نماید . در این حالت **duplicafa** یا نسخه ثانی از آن تحت عنوان **weight notes** به این اوراق افزوده می شود.

اگر خریدار قسمتی از مبلغ کالای مورد معامله را پرداخت کند **weight note** به وی تسلیم می گردد که متضمن مشخصات کالای خریداری شده است . مشتری مزبور نیز مجاز به انتقال مجدد کالا به غیر خواهد بود. وقتی ثمن معامله کاملاً به وسیله دارنده **weight note** تادیه شده وارانته را هم به دست می آورد تا با ارائه دو سند نسبت به ترخیص کالا اقدام لازم مبذول دارد.

ب) ممکن است تودیع کننده متقاضی وام بوده اعم از اینکه قصد فروش کالا را داشته یا نداشته باشد. وام دهنده (دلال یا بانک) معمولاً تا سه چهارم مبنای کالا را قرض می دهند و وارانته را تا پرداخت تمام طلب نزد خود نگاه می دارند. اگر کالا فوراً فروش رود و بدهی باز پرداخت گردد وارانته به خریدار مسترد می شود اما بیشتر اوقات مشتری نمی تواند تمام مبلغ را یکجا تادیه کند . لذا نام برده مجاز است به کارسازی بخشی از ثمن مبادرت نماید. وام دهنده نیز با در اختیار گرفتن وارانته مهلتی (معمولاً تا ۹۰ روز) جهت بازپرداخت وام در نظر می گیرد. البته خریدار که **weight note** را در دست دارد می تواند موجب انتقال کالا به غیر شود و این عمل به دفعات صورت پذیرد. در سر رسید اگر دارنده **weight note** نسبت به تادیه بدهی موثق اقدام نکند وام دهنده یا مرتهن وارانته را به اجرا می گذارد و بدون تشریفات قضایی به فروش می رساند و به حق خود می رسد.

ج) **حقوق ایالات متحده آمریکا:** قبض انبار عمومی یا **warehouse receipt** در بخش ۷ مقررات یکنواخت بازرگانی (ucc) احکامی را به خود اختصاص داده است. در صورتی که برگ مزبور به گونه

ای در وجه حامل یا به حواله کرد (to order یا bearer to) تنظیم شده باشد قابل انتقال یا (negotiable) بوده و می تواند جهت دریافت وام یا انتقال کالا به غیر واگذار گردد. بدین صورت دارنده قبض ، حق وثیقه یا حق مالکیت نسبت به کالای امانتی در انبار عمومی خواهد داشت. (صقری ، محمد ، ۱۳۸۰ ، حقوق بازرگانی اسناد)

مقایسه مزیت مدل قبض انبار الکترونیکی

آنچه در قبض انبار و مدل های مشابه در سایر کشورها ملاحظه می گردد دامنه مسئولیت انبارهای عمومی است و میزان مطلوبیتی که تامین اعتبار و یا امنیت در نگهداری کالا برای صاحبان کالا ایجاد می نماید اما مطلوبیت و مزیت مدل مورد اشاره از جنبه های ذیل قابل تامل می باشد:

✓ انتقال ریسک تامین اعتبار از شرکت به بانک

در انبارهای عمومی با دریافت کالا و ارائه قبض انبار در قالب قبض رسید و برگ وثیقه به مشتریان و صاحبان کالا تعهد و مطلوبیت در خصوص تامین اعتبار ایجاد می گردد. عموماً بانک هایی که طرف قرارداد با انبار های عمومی می باشند به اختیار و بر اساس نرخ های مصوب و یا توافقی خود اقدام به تامین مالی می نمایند و یا انبارهای عمومی با توجه به نوع کالا از صندوق در اختیار تامین مالی می نماید. در مدل مورد اشاره با توجه به محدودیت تامین اعتبار بر مبنای عقود اسلامی برای صاحبان کالا ، شرکت از طریق برون سپاری این فعالیت امکان چانه زنی و یا استفاده از قابلیت های صاحبان کالا را مورد نظر قرارداده لیکن در صورت عدم توانایی در این امر با بانک های عامل قرارداد های دو و چند جانبه ای را امضا نموده که بتواند اقدام به معرفی صاحبان کالا نماید.

✓ پرداختن به امور عملیاتی و تخصصی در حوزه لجستیک

در انبارهای عمومی امور مرتبط با بازرسی کالا ، ارزش گذاری کالاها ، حراج و فروش کالا ، تامین اعتبار و... بصورت متعارف انجام می پذیرد. در مدل مورد اشاره انبارهای عمومی بازرسی کالا را به شرکت های بازرسی کالا سپرده است و ارزش گذاری کالا را به شرکت های ارزش گذاری و نهادهای مالی سپرده است و از این طریق به انجام امور عملیاتی و تخصصی پرداخته و تمرکز خود را بر این اساس استوار کرده است.

✓ ایجاد فرصت مناسب برای صاحبان کالا که مشتریان شرکت می باشند

در انبارهای عمومی صاحبان کالا از خدمات متعارف استفاده می برند لیکن بدلیل فقدان ارائه خدمات کامل در کشورمان به صاحبان کالا این فرصت از طریق پیاده سازی این مدل فراهم خواهد آمد که صاحبان کالا بتوانند از خدمات بصورت استاندارد بین المللی بهره مند گردند. بعنوان مثال انجام معامله کالای در وثیقه انبارهای عمومی از طریق قبض انبار قانونی و معتبر و مورد تایید در بورس کالا بدون الزام به سپردن تعهد و تضمین های مالی

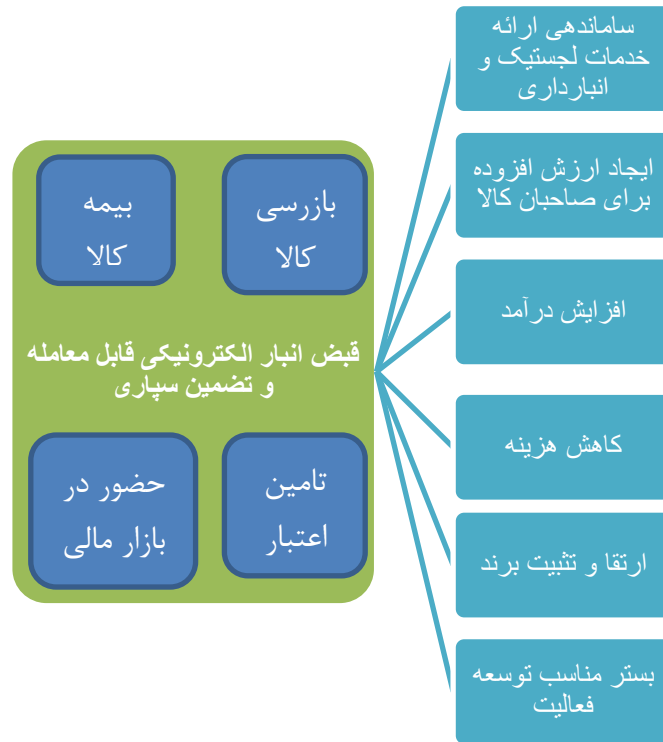
✓ استفاده مناسب و تخصصی از ابزار حمایت قانونی در اختیار

انبارهای عمومی در اکثر کشورها بمنظور ارائه خدمات مناسب و جلب رضایت مشتریان در قالب قانون و مقررات کشورهای خود به این امر اقدام می نمایند لذا این ابزار صرفا جنبه تکمیل خدمات و رعایت الزامات و استانداردهای بین المللی را دارا می باشد. با پیاده سازی این مدل در کشورمان یک مزیت تقریبا مطلق برای انبارهای عمومی ایران خلق شده که امکان بهره مندی از آن تقریبا برای سایر رقبا دشوار خواهد بود و همچنین با بکارگیری تکنولوژی روزآمد و مقوله الکترونیک موضوعیت حمایت قانونی و تخصصی ابتکاری خاص در صنعت و فعالیت لجستیک ایجاد خواهد نمود.

مدل مفهومی تحقیق حاضر

مدل مفهومی ایالت متحده آمریکا

خلاصه فصل دوم

در ابتدا این فصل مقدمه ای در خصوص لجستیک ، صنعت انبارداری و جایگاه ویژه ای که این صنعت در زنجیره تامین کالا دارد اشاراتی آورده شده است.

در ادامه بحث به تعریف انبار و انبارداری پرداخته شد . در این بخش انواع انبار توضیح داده شد. تعریف قبض انبار بعنوان موضوع اصلی مورد بحث قرار گرفت . سپس یکی دیگر از اسناد مهم در زنجیره فعالیت کالاها در انبارداری بیجک مورد بررسی قرار گرفت . در ادامه سند تجاری ، انواع سند از نظر اعتبارقانونی ، جایگاه اسناد تجاری ، نقش و کارکرد اسناد تجاری و مقایسه قبض انبار با سایر اسناد ، اوصاف اسناد تجاری و ماهیت سند قبض انبار تشریح گردید. سپس تعریف انبار عمومی ، تاریخچه ، تصویب نامه قانونی مطرح گردید. ویژگی قبض انبار (قبض رسید و برگ وثیقه) بعنوان کارکرد اساسی توضیح داده شد و مزایای آن، مرجع صالح صدور ، ظهر نویسی ، شرایط انتقال سند ، تادیه و تضمینات ، تعهد صادر کننده و مسئولیت انبار و امنیت سند مورد اشاره قرار گرفت. طرح موضوع حقوقی تبدیل ید

استیمانی انبار به ید امانی مفهوم مهمی بود که بیان گردید. بدلیل ارتباط موضوع با سازمان ها و بنگاه های اقتصادی فعال در عرصه اقتصاد کشور به توضیحاتی در خصوص بورس کالا، انواع قراردادهای قابل معامله در بورس کالا، و سپرده کالایی و همچنین به بانکداری، بانکداری اسلامی، بانکداری الکترونیکی نیز پرداخته شد. الزاماً به دلیلی طرح موضوع الکترونیک به تفاوت مبادله الکترونیک با تجارت الکترونیک، اسناد الکترونیکی، حقوق تجارت الکترونیکی نیز پرداخته شد. در خاتمه به تاریخچه قبض انبار الکترونیکی از مرحله مطالعه و طرح موضوع تا کنون نگاه اجمالی صورت پذیرفت و سازمان های و بنگاه های اقتصادی ذی نفع و مرتبط در قبض انبار الکترونیکی در حد توان توصیف شد و بررسی تطبیقی قبض انبار نیز صورت پذیرفت.

به بیان مشخص باید گفت پیاده سازی متدلوژی قبض انبار عمومی بیانگر احترامی است که قانون برای صاحبان کالا و سیستم به روز رسانی شده اقتصاد کشور قائل گردید و طراحی این مدل بستر سازی لازم جهت تحقق اهداف کلان اقتصادی کشور در زمان اجرای آن را فراهم آورده است.

فصل سوم

روش تحقیق

مقدمه

این فصل در مورد روش تحقیق، منابع جمع آوری اطلاعات و چگونگی و نحوه گردآوری اطلاعات صحبت می کنیم. سپس فرایند تحقیق مورد بررسی و موشکافی قرار می گیرد. پس از آن با جامعه آماری تحقیق آشنا می شویم. نحوه نمونه گیری و تعیین اندازه آن از بخش های دیگر این فصل می باشد. ابزار جمع آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه می باشد که در پایان به چگونگی طراحی آن پرداخته خواهد شد.

اما هدف تمام علوم شناخت و درک دنیای پیرامون ماست. به منظور آگاهی از مسائل و مشکلات دنیای امروزی روشهای علمی تغییرات قابل ملاحظه ای پیدا کرده اند. این روندها و حرکت ها سبب شده است که برای بررسی رشته های مختلف بشری از روش علمی استفاده شود. از جمله ویژگی های مطالعه علمی که هدفش حقیقت یابی است استفاده از یک روش تحقیق مناسب می باشد. اکنون تحقیق در علوم انسانی روش علمی است که به بسیاری از مسائل و رویدادها با دید بهتری می نگرد و آنها را با روش های مخصوص و از ابعاد و جنبه های گوناگون بررسی می کند تا به علت آنها پی ببرد و راهکار یا الگویی جدید جهت بهبود شرایط ارائه نماید. انتخاب روش تحقیق مناسب به هدف ها ماهیت و موضوع مورد تحقیق و امکانات اجرایی بستگی دارد (سخدری، ۱۳۸۵).

هر تحقیق تلاشی است نظامند به منظور دست یافتن به پاسخ یک پرسش یا ارائه راه حلی برای یک مسئله است. با توجه به این که پرسش ها و مسئله ها ماهیت های گوناگونی دارند لذا می توان بر پایه چگونگی این پرسش ها و مسئله ها، تحقیقات را طبقه بندی کرد. نوع جهت گیری پژوهشی که در برخی کتابها از آن تحت عنوان طبقه بندی تحقیقات بر حسب هدف نام برده می شود (سرمد و

همکاران، ۱۳۸۰)، قبل از هر چیز بر «میزان کاربرد مستقیم یافته ها و درجه تعمیم پذیری آنها در شرایط دیگر» توجه دارد. کلیه پژوهش ها در حقیقت سه هدف متفاوت را دنبال می کنند. گاهی هدف تحقیق حل مشکل متداول و معمول در محیط کسب و کار است و گاهی هدف تحقیق افزودن به مجموعه کلی دانش در یک حوزه خاص است و گاهی اوقات هدف تحقیق بررسی اثرات پیشنهادی تحقیقات کاربردی است. وقتی پژوهشی به قصد کاربرد عملی دانش یا به قصد کاربرد نتایج یافته هایش برای حل مشکلات خاص متداول درون سازمان انجام می شود، چنین تحقیقی پژوهش کاربردی نامیده می شود. اما زمانی که پژوهش برای افزایش دانش و درک ما از مشکلات خاص که عموماً در محیط های سازمانی اتفاق می افتد، انجام می شود پژوهش بنیادی نامیده می شود و در واقع هدف عمدتاً انجام این پژوهش، ایجاد دانش بیشتر و درک بهتر به گونه ای که بر اساس نتایج تحقیق تئوری های جدید بنا شوند، چنین تئوری هایی بعداً به صورت مبنایی برای بررسی آتی پدیده ها در می آیند. سومین نوع جهت گیری پژوهش، پژوهش ارزیابی نامیده می شود (دانایی فر و همکاران، ۱۳۸۳).

روش تحقیق

این تحقیق از نظر ماهیت، از نوع تحقیقات کاربردی است، زیرا موجب بهبود شرایط انجام کار می شود و به صورت غیر مستقیم به افزایش اطلاعات مربوط به پژوهش نیز می انجامد، و بر حسب روش اجرا توصیفی، همبستگی و پیمایشی است. در این تحقیق روابط بین متغیرها با استفاده از روش همبستگی و با بکارگیری روش معادلات ساختاری بررسی و مسیر تاثیر متغیرها بر یکدیگر با مدل یابی علی مشخص می شود.

بطور خلاصه تر می توان گفت که تحقیق توصیفی آنچه را که هست توصیف می کند و به شرایط یا روابط موجود، عقاید متداول، فرایندهای جاری، آثار مشهود یا روندهای در حال گسترش توجه دارد. توجه آن در درجه اول به زمان حال است، هر چند غالباً رویدادها و آثار گذشته را نیز که به شرایط موجود مربوط می شوند، مورد بررسی قرار می دهد. (بست، ۱۳۷۱).

در این پژوهش نیز به توصیف و بررسی قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و یا تضمین سپاری با تاثیر بر شاخص های عملیاتی و مالی شرکت انبار های عمومی و خدمات گمرکی ایران می پردازد. بنابراین روش تحقیق مناسب که در این پژوهش بکار رفته است، روش تحقیقی توصیفی می باشد. در تحقیقات توصیفی می توان جامعه مورد مطالعه را از طریق پیمایشی تحت بررسی و آزمون قرار داد.

پیمایش عبارت از جمع آوری اطلاعات است که با طرح و نقشه و به عنوان راهنمای عملی توصیف یا پیش بینی و یا به منظور تجزیه و تحلیل روابط برخی متغیرها، صورت می گیرد. پیمایش توصیفی، به توصیف پدیده های خاص در محیطی معین می پردازد، برای آزمون نظریه ها و پاسخگویی به پرسش های پژوهشی به کار می رود و شامل توصیف و نتیجه گیری است. (کومار، ۱۳۷۴، ۴۹-۴۷).

مراحل مختلف اغلب پیمایش ها به ترتیب زیر است: (اوپنهام، ۱۳۶۹، ۱۵۰).

۱- مطالعه کتب و نشریات مربوطه و مصاحبه با افراد صاحب نظر و با تجربه.

۲- تدوین فرضیه و طراحی روش تحقیق.

۳- طراحی فنون و روشهای مورد نیاز تحقیق، اجرای طرح مقدماتی و رفع نواقص ابزار تحقیق.

۴- انتخاب افراد و نمونه هایی که باید مورد بررسی قرار گیرند.

۵- کار میدانی و جمع آوری و دریافت اطلاعات و داده ها.

۶- کد گذاری و پردازش داده ها.

۷- تجزیه و تحلیل آماری.

۸- گردآوری نتایج و آزمون فرضیه ها.

۹- تحلیل نتایج بدست آمده و نگارش تحقیق.

روش تحقیق در پژوهش ما، روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی و همبستگی می باشد.

دست بندی روش های تحقیق بر اساس نحوه گردآوری داده ها:

پژوهش ها براساس نحوه گردآوری داده ها به دو دسته تقسیم می شوند: تحقیق توصیفی و تحقیق آزمایشی

تحقیق توصیفی یا غیر آزمایشی شامل ۵ دسته است: پیمایشی، همبستگی، پس رویدادی، اقدام پژوهی، بررسی موردی

روش تحقیق پیمایشی: (Survey Research) مورد استفاده در تحقیق حاضر بوده است. در این نوع

تحقیق هدف بررسی توزیع ویژگی های یک جامعه است و بیشتر تحقیق های مدیریت از این نوع می

باشد. در پژوهش پیمایشی پارامترهای جامعه بررسی می شوند. در اینجا پژوهشگر با انتخاب نمونه ای

که معرف جامعه است به بررسی متغیرهای پژوهش می پردازد.

فرایند تحقیق

تحقیق حاضر بررسی قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و یا تضمین سپاری با تاثیر بر شاخص های عملیاتی و مالی شرکت انبار های عمومی و خدمات گمرکی ایران را مورد مطالعه و بررسی قرار می دهد. این پژوهش با بررسی و مطالعه منابع مختلف در زمینه موضوع ، به بیان مسئله می پردازد. سپس مفهوم قبض انبار ، انواع ویژگی های آن و مقایسه تطبیقی مدل ها و الگوهای قبض انبار قابل معامله و یا تضمین سپاری و چگونگی شکل گیری و تداوم آن را بیان می کند و پس از آن مفهوم قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و یا تضمین سپاری ، تبادل داده های الکترونیکی و قوانینی مرتبط ، ارتباط بانکداری با قبض انبار قابل معامله و یا تضمین سپاری ، بانکداری الکترونیکی ، عقود قابل استفاده جهت اعطای تسهیلات برای مدل قبض انبار الکترونیکی ، بیمه ، بورس کالا و انرژی و چگونگی برقراری تعامل و ارائه خدمات به صاحبان کالا از طریق قبض انبار الکترونیکی قابل معامله ، قبض انبار الکترونیکی قابل معامله یک ابزار معاملاتی یا زیر ساخت توسعه و تسهیل فعالیت بازار سرمایه ، و در پایان فرایند اجرای قبض انبار قابل معامله در کشور را مورد بررسی دقیق قرار می دهد.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق شامل مدیران و کارشناسان شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران ، مدیران و کارشناسان شرکت بورس کالای ایران ، و مدیران و کارشناسان شرکت سپرده گذاری مرکزی ، مدیران و کارشناسان مطلع در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و برخی از بانک ها و برخی از شرکت های بیمه ، صاحبان کالا و بازرگانان ، مدیران و کارشناسان مطلع در گمرک جمهوری اسلامی ایران می باشند ، را تشکیل می دهند. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد مورد تایید استفاده شده است و با استفاده از نرم افزار SPSS و آلفای کرونباخ میزان پایایی تحقیق محاسبه می گردد.

روش نمونه گیری و حجم نمونه

گروه نمونه ، مجموعه کوچکی از جامعه آماری است مشتمل بر برخی اعضاء که از جامعه آماری انتخاب شده اند. در واقع گروه نمونه یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن محقق قادر است نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم دهد. نمونه گیری فرایند انتخاب کردن تعداد کافی از میان اعضای جامعه آماری است ، بطوری که مطالعه گروه نمونه و فهمیدن خصوصیات یا ویژگی ها و آزمودنی های

گروه نمونه قادر خواهیم بود این خصوصیات یا ویژگی ها را به اعضاء جامعه آماری تعمیم دهیم (سکاران، ۱۳۸۱، ۲۹۶).

در این تحقیق جهت نمونه گیری از روش تمام شماری استفاده شده است. چرا که تعداد جامعه آماری ۲۴۰ نفر بوده است که ما موفق شدیم از ۲۲۳ نفر از آنان جهت اجرای پرسشنامه همکاری شان را جلب کنیم.

روش های جمع آوری اطلاعات

هر پدیده ای از نظر کمی و کیفی ویژگی هایی دارد که آگاهی در مورد این ویژگی ها به ماهیت و نحوه دستیابی به آنها وابسته است. هدف هر تحقیق اعم از توصیفی یا تبیینی، دستیابی به اطلاعات در مورد این تغییرات است. یافتن پاسخ و راه حل برای مساله انتخاب شده در هر تحقیق، مستلزم دست یافتن به داده هایی است که از طریق آنها بتوان فرضیه هایی که بعنوان پاسخ های احتمالی و موقتی برای مساله تحقیق مطرح شده اند را آزمون کرد. ابزار استفاده در این تحقیق پرسشنامه می باشد. پرسشنامه و مقیاس های بررسی، احتمالاً پرکاربرد ترین ابزارهای تحقیق در علوم اجتماعی هستند. هزینه پایین، عدم نیاز به منابع زیاد و قابلیت های بالقوه زیاد برای جمع آوری نمونه، آنها را به عنوان یک ابزار تحقیقی مؤثر و جذاب برای محققان و متخصصان تبدیل کرده است. (اعرابی و آقازاده، ۱۳۸۵، ۱۶۲).

اعتبار یا روایی تحقیق

یکی از مهم ترین جنبه های هر تحقیق، مناسب بودن ابزار اندازه گیری آن است. زیرا اطلاعات و داده های لازم جهت تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری نهائی بوسیله ابزار اندازه گیری بدست می آید. همانطور که بیان شد ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسشنامه است جهت سنجش میزان مناسب بودن این ابزار دو مؤلفه روایی و پایائی آن می بایست سنجیده شوند. روایی تعیین می نماید که ابزار تهیه شده تا چه حد مفهوم خاص مورد نظر را اندازه می گیرد. به بیان دیگر روایی به ما می گوید که آیا مفهوم واقعی سنجیده می شود و پایائی تعیین می نماید که در صورت تکرار آزمون در شرایط مشابه نتایج یکسانی استخراج خواهد شد. (سکاران، ۱۳۸۰).

به طور کلی دو سوال مهم در بررسی یافته های یک طرح تحقیق مطرح می شود، اول این که نسبت به یافته های تحقیق یک طرح تا چه اندازه می توان اطمینان داشت؟ و دوم اینکه تا چه اندازه می توان یافته های تحقیق را به جوامع دیگر و شرایط گوناگون تعمیم داد؟ در پاسخ به سوال اول باید اعتبار درونی

تحقیق را مورد نظر قرار داد و سوال دوم با اعتبار بیرونی تحقیق سروکار دارد. روایی و پایایی از ویژگی هایی هستند که برای مفید و مؤثر واقع شدن روشهای جمع آوری داده ها شرط اساسی به شمار می روند. (بست ، ۱۳۷۱ ، ۲۰۰)

در این تحقیق از پرسشنامه استاندارد مورد تایید در خصوص متغیر اول و متغیر دوم استفاده شده است. لذا با توجه به استاندارد بودن و فراگیر بودن سئوالات ، پرسشنامه ها از روایی کامل برخوردار است.

اعتماد یا پایایی تحقیق

کسانی که برای تحلیل داده های خود از نرم افزار SPSS استفاده می کنند ، می توانند قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری را با روش آلفای کرونباخ محاسبه نمایند که البته برای محاسبه آن فرمولی نیز وجود دارد. هر چه درصد بدست آمده به ۱۰۰٪ نزدیک تر باشد بیانگر قابلیت اعتماد بیشتر پرسشنامه است. (مقیمي ، ۱۳۷۷ ، ۳۵)

در این پژوهش که از پرسشنامه برای اندازه گیری داده ها استفاده گردیده و برای تحلیل داده ها نرم افزار SPSS بکار گرفته شده ، پایایی یا قابلیت اعتماد پرسشنامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه گیری از جمله پرسشنامه یا آزمون هایی که خصیصه های مختلف را اندازه گیری می کنند بکار می رود. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا باید واریانس نمره های هر مجموعه سؤال های پرسشنامه و واریانس کل را محاسبه کرد. (سرمد وهمکاران ، ۱۳۷۶ ، ۶۹)

در این تحقیق مقدار آلفا با توجه به فرمول بالا ۸۰٪ بدست آمد که نشان می دهد پرسشنامه استفاده شده پایا می باشد.

متغیرهای تحقیق

متغیر شامل هر چیزی است که بتواند ارزش های گوناگون و متفاوت را بپذیرد. این ارزش ها می تواند در زمان های مختلف برای شخص یا یک چیز متفاوت باشد یا اینکه در یک زمان برای اشخاص یا چیزهای مختلف تفاوت داشته باشد. (سکاران ، ۱۳۸۱ ، ۸۲)

متغیر بر اساس نقشی که در پژوهش بر عهده دارد به دو دسته تقسیم می شود:

الف) متغیر مستقل

ب) متغیر وابسته

الف) متغیر مستقل ، متغیر محرک درونداد است که بوسیله پژوهش گر اندازه گیری ، دست کاری ، یا انتخاب می شود تا تأثیر یا ارتباط آن با متغیر دیگری معین شود. متغیر مستقل ، مقدمه و متغیر وابسته ، نتیجه است.

ب) متغیر وابسته ، متغیر پاسخ ، برون داد یا ملاک است و عبارت است از وجهی از رفتار یک ارگانیزم که تحریک شده است. متغیر وابسته مشاهده یا اندازه گیری می شود تا تأثیر متغیر مستقل بر آن معلوم و مشخص شود. (دلاور، ۱۳۸۳: ۵۹)

متغیرهای مستقل در تحقیق حاضر عبارتند از ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری ، ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا ، افزایش درآمد ، کاهش هزینه ، ارتقا و تثبیت برند ، بستر مناسب توسعه فعالیت ، تعامل و ارزش افزوده برای بنگاه های می باشد. همچنین تغییر شاخص های شرکت (عملیاتی و مالی) بعنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است.

خلاصه فصل سوم

در این فصل به روش شناسی پژوهش پرداخته شده است. روش تحقیق در این پژوهش ، روش توصیفی از نوع پیمایشی است و نوع تحقیق کاربردی است. جامعه آماری تحقیق ، شامل مدیران و کارشناسان شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران ، مدیران و کارشناسان شرکت بورس کالای ایران ، و مدیران و کارشناسان شرکت سپرده گذاری مرکزی ، مدیران و کارشناسان مطلع در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و برخی از بانک ها و برخی از شرکت های بیمه ، صاحبان کالا و بازرگانان ، مدیران و کارشناسان مطلع در گمرک جمهوری اسلامی ایران می باشند که تعداد آنها ۲۴۰ نفر است. تعداد نمونه آماری این تحقیق نیز ۲۲۳ نفر می باشد.

روش جمع آوری اطلاعات در این تحقیق ، روش کتابخانه ای برای جمع آوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری و سوابق تحقیق ، تدوین مدل تحلیل و تنظیم فرضیات تحقیق و پرسشنامه برای آزمون فرضیات تحقیق از پرسشنامه استفاده شده است.

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه

پژوهش گر پس از این که روش تحقیق خود را مشخص کرد و با استفاده از ابزارهای مناسب ، داده های مورد نیاز را برای آزمون فرضیه های خود جمع آوری کرد. اکنون نوبت آن است که با بهره گیری از تکنیک های مناسب آماری که با روش تحقیق و نوع متغیرها سازگاری دارد ، داده های جمع آوری شده را دسته بندی و تجزیه و تحلیل نماید و در نهایت فرضیه هایی را که تا این مرحله او را در تحقیق هدایت کرده اند ، در بوته آزمون قرار دهد و تکلیف آنها را روشن کند و سر انجام بتواند پاسخی (راه حلی) برای پرسش تحقیق بیابد. (خاکی، ۱۳۸۲: ۳۰۳)

تجزیه و تحلیل داده ها

بطور کلی داده ها نمایان گری از واقعیت ها ، مفاهیم ، یا دستورالعمل هاست. چنانچه داده ها بصورت واژه ها (و نه بصورت ارقام) به توصیف واقعیت ها پردازد ، آنها را داده های کیفی می نامند. اینگونه داده ها از طریق مشاهده ، مصاحبه ، استخراج از اسناد و مدارک و امثال آن گردآوری می شوند. (سرمد و دیگران ، ۱۳۸۱: ۲۰۷) تحلیل اطلاعات شامل عملیات متعددی است ، اما سه عمل از میان آنها مجموعاً گذرگاه اجباری را تشکیل می دهند : ابتدا شرح و آماده سازی داده های لازم برای آزمون فرضیه ها ؛ سپس تحلیل روابط میان متغیرها ؛ بالاخره ، مقایسه نتایج مشاهده شده با نتایجی که فرضیه ها انتظار داشتند. (کیوی و کامپنوهود، ۱۳۸۱: ۲۱۴)

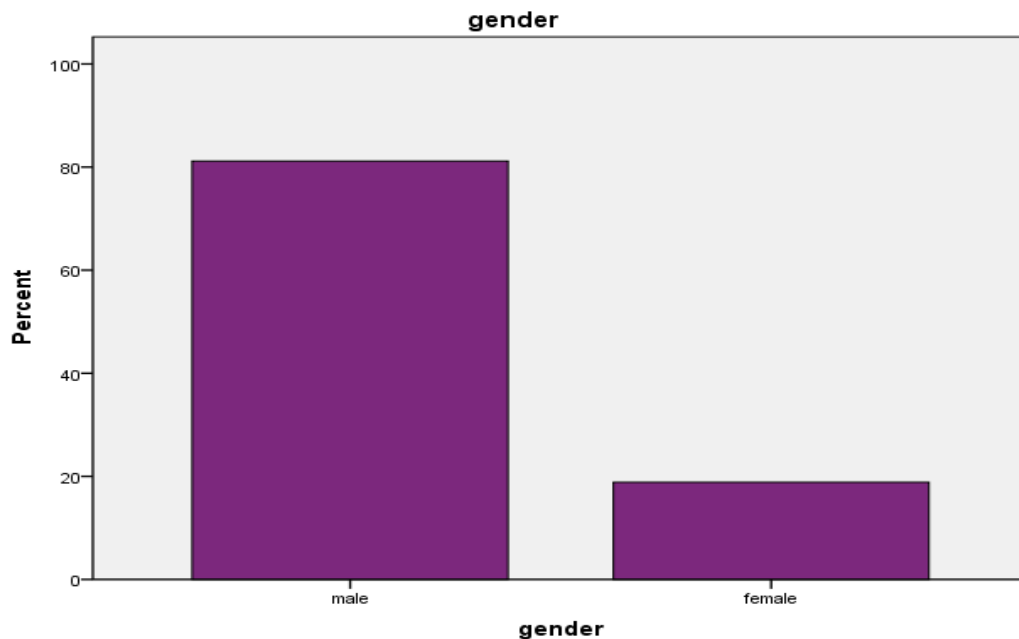
در این تحقیق از فنون آمار توصیفی شامل جداول فراوانی و نمودار میله ای برای تجزیه و تحلیل داده های تحقیق استفاده شده است و با استفاده از آزمون های آماری مختلف به بررسی صحت و سقم فرضیات تحقیق پرداخته شده است.

توصیف داده ها

الف-ویژگی های جمعیت شناختی

جدول الف-توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان

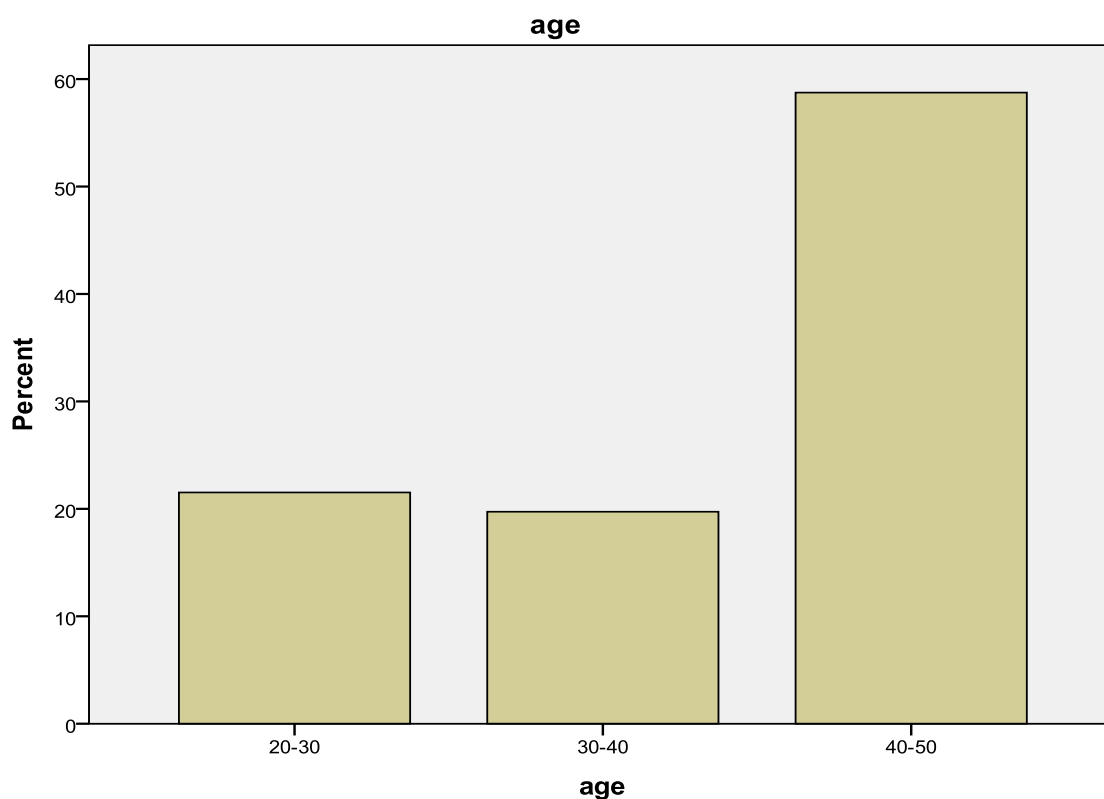
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
81.2	81.2	69.5	155	مرد
100.0	18.8	16.1	36	زن
	100.0	85.7	191	مجموع
		14.3	32	بدون پاسخ
		100.0	223	مجموع

۱۵۵ نفر پاسخگویان مرد و ۳۶ نفر زن بوده اند؛ ۳۲ نفر نیز پاسخ نداده اند.

جدول ب- توزیع فراوانی سن پاسخگویان

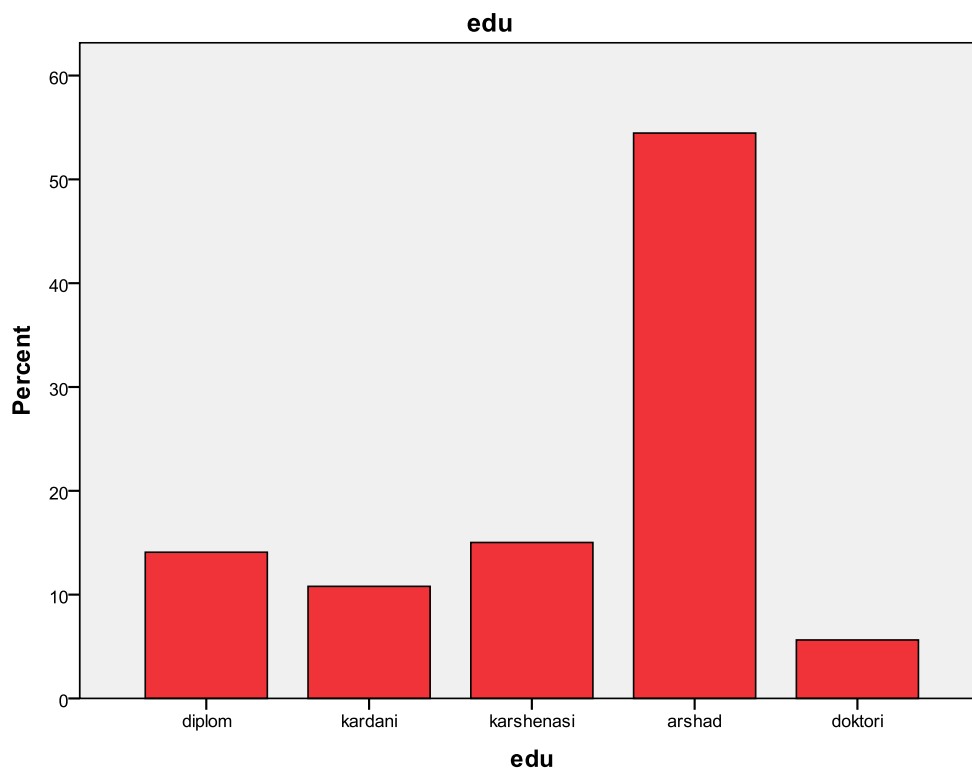
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
21.5	21.5	21.5	48	20-30
41.3	19.7	19.7	44	30-40
100.0	58.7	58.7	131	40-50
	100.0	100.0	223	مجموع

بنابر جدول فوق ۴۸ نفر از پاسخگویان بین ۲۰ تا ۳۰ سال سن دارند، ۴۴ نفر بین ۳۰ تا ۴۰ و ۱۲۱ نفر ۴۰ تا ۵۰ ساله اند.

جدول ج- توزیع فراوانی میزان تحصیلات پاسخگویان

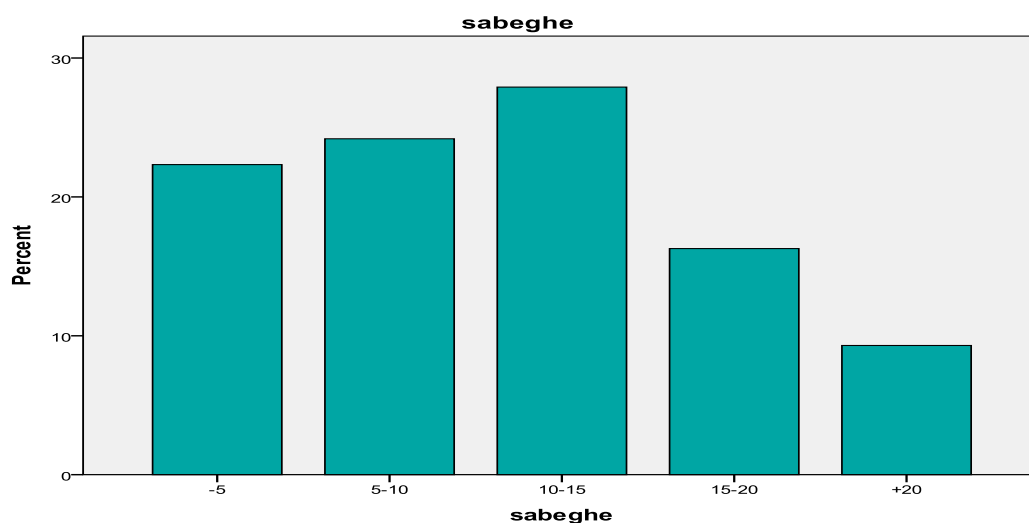
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
14.1	14.1	13.5	30	دیپلم
24.9	10.8	10.3	23	کاردانی
39.9	15.0	14.3	32	کارشناسی
94.4	54.5	52.0	116	کارشناسی ارشد
100.0	5.6	5.4	12	دکتری
	100.0	95.5	213	مجموع
		4.5	10	بدون پاسخ
		100.0	223	مجموع

چنانچه مشاهده می شود ۳۰ نفر دیپلم، ۲۳ نفر در سطح فوق دیپلم، ۳۲ نفر کارشناسی، ۱۱۶ کارشناسی ارشد و ۳۲ نفر دارای تحصیلات دکتری هستند.

جدول د- توزیع فراوانی سابقه فعالیت پاسخگویان

کمیتر از ۵ سال	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کمیتر از ۵ سال	48	21.5	22.3	22.3
5-10 سال	52	23.3	24.2	46.5
10-15 سال	60	26.9	27.9	74.4
15-20 سال	35	15.7	16.3	90.7
بیش از ۲۰ سال	20	9.0	9.3	100.0
مجموع	215	96.4	100.0	
بدون پاسخ	8	3.6		
مجموع	223	100.0		

طبق جدول فوق، ۴۸ نفر کمیتر از ۵ سال سابقه فعالیت، ۵۲ نفر ۵ تا ۱۰ سال، ۶۰ نفر ۱۰-۱۵ سال، ۳۵ نفر ۱۵ تا ۲۰ سال و ۲۰ نفر بالای ۲۰ سال سابقه فعالیت دارند.

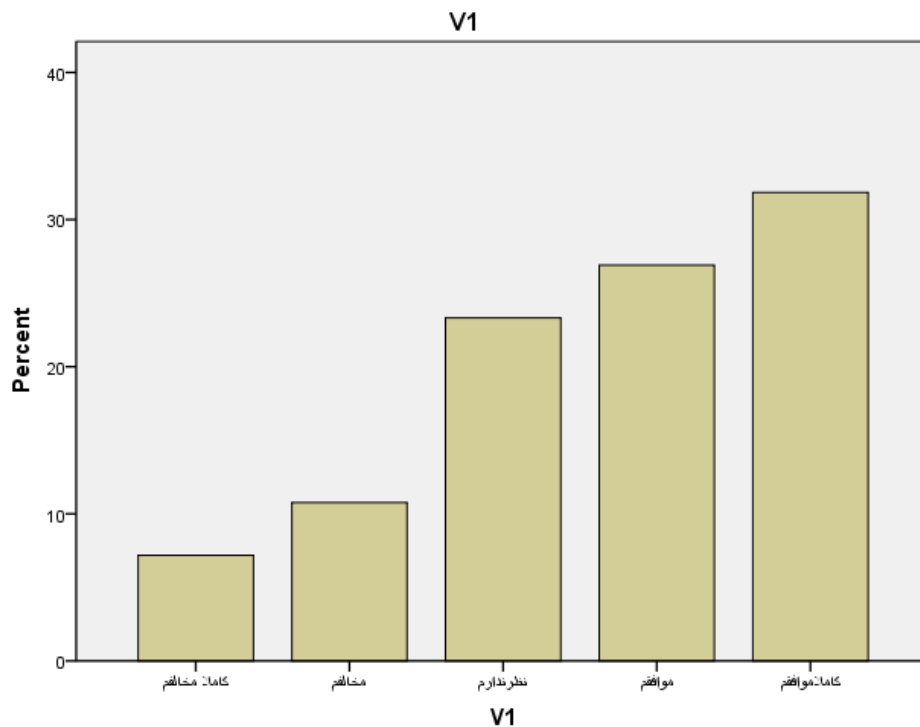
ب-توزیع فراوانی نظرات پاسخگویان درباره مولفه ها

جدول شماره ۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد آشنایی با قبض انبار قابل وثیقه گذاری

شرکت انبارهای عمومی وجود دارد

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
7.2	7.2	7.2	16	کاملاً مخالفم
17.9	10.8	10.8	24	مخالفم
41.3	23.3	23.3	52	نظر ندارم
68.2	26.9	26.9	60	موافقم
100.0	31.8	31.8	71	کاملاً موافقم
	100.0	100.0	223	مجموع

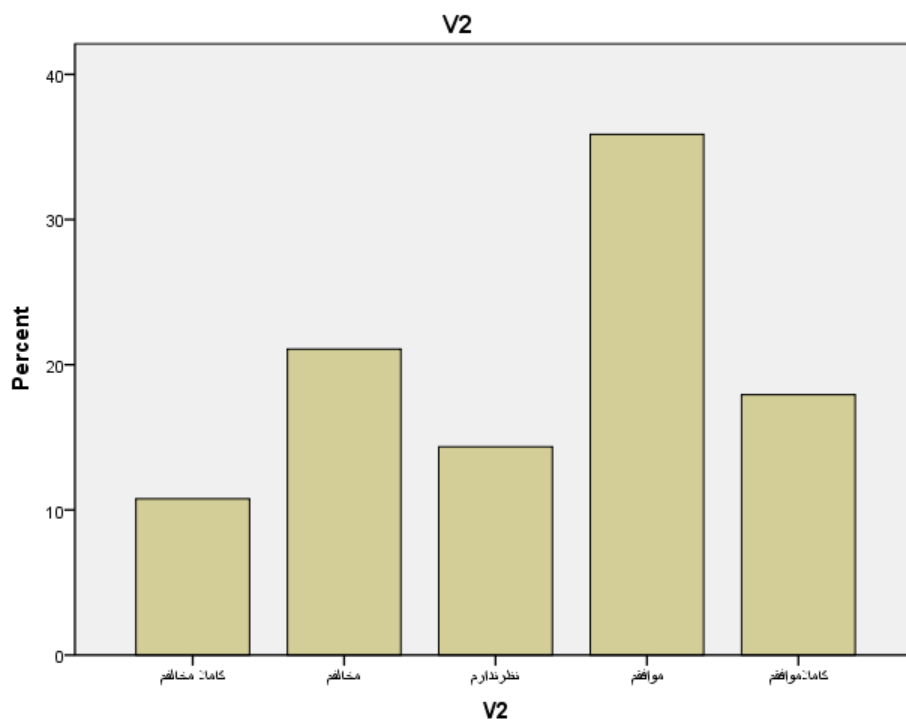
باتوجه به جدول بالا ، ۳۱٫۸ درصد معتقدند و کاملاً موافق اند که آشنایی با قبض انبار قابل وثیقه گذاری شرکت انبارهای عمومی وجود دارد و ۲۶٫۹ درصد موافق بودند اما نزدیک ۷٫۲ درصد این موضوع را قبول ندارند.

جدول شماره ۲- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه مخاطبان شرکت انبارهای عمومی از کارکرد های قبض انبار بعنوان ابزار تامین مالی آشنایی دارند.

کاملاً مخالفم	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	24	10.8	10.8	10.8
مخالفم	47	21.1	21.1	31.8
نظر ندارم	32	14.3	14.3	46.2
موافقم	80	35.9	35.9	82.1
کاملاً موافقم	40	17.9	17.9	100.0
مجموع	223	100.0	100.0	

براساس درصد های این جدول ۳۵,۹ درصد با اینکه مخاطبان از کارکرد های قبض انبار بعنوان ابزار تامین مالی آشنایی دارند موافقت و ۱۰,۸ درصد این عقیده را ندارند.

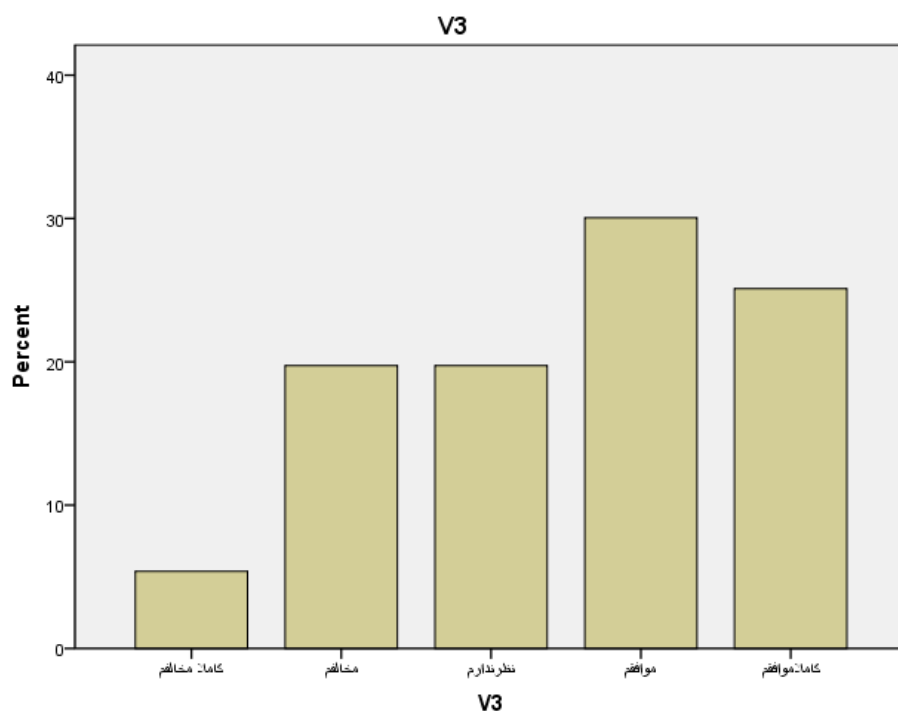
جدول شماره ۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه کارکرد های قبض انبار شرکت انبارهای

عمومی در تامین رضایت مشتریان موثر است.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	12	5.4	5.4
مخالفم	44	19.7	25.1
نظر ندارم	44	19.7	44.8
موافقم	67	30.0	74.9
کاملاً موافقم	56	25.1	100.0
مجموع	223	100.0	

براساس جدول فوق ۳۰ درصد پاسخگویان موافق اند که در کارکرد های قبض انبار شرکت انبارهای عمومی در تامین رضایت مشتریان

توجه می شود و ۵,۴ درصد با این موضوع کاملاً مخالف اند .

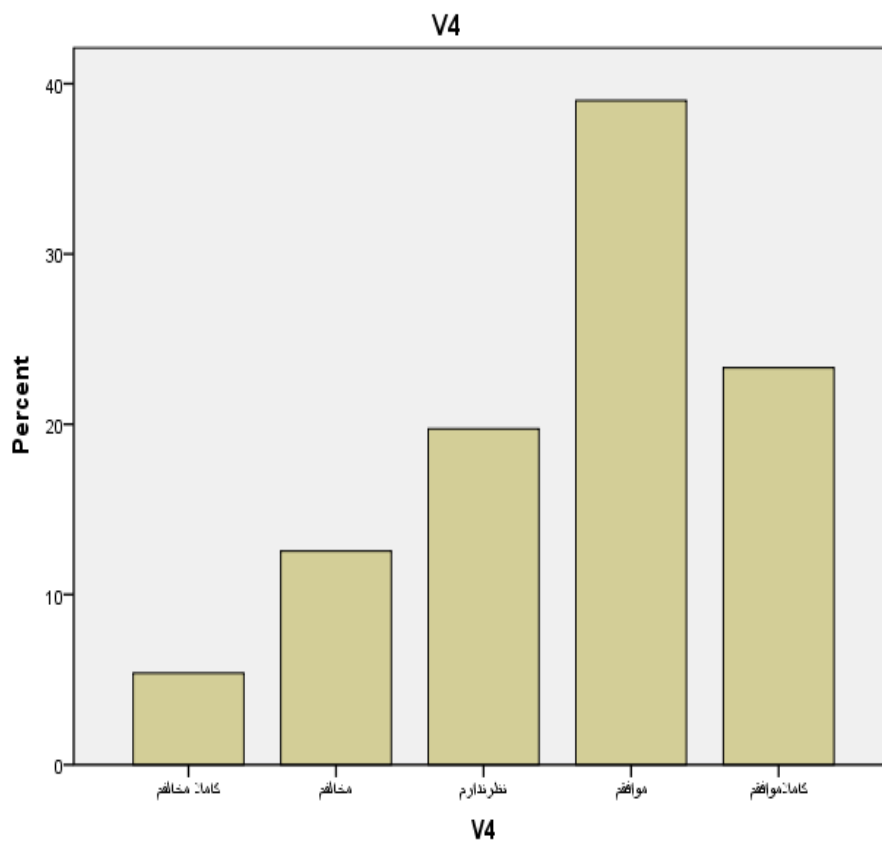
جدول شماره ۴- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که کارشناسی بانک ها بعنوان تامین کننده

اعتبار قبض انبار وثیقه سپاری شده مورد قبول مخاطبان می باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	12	5.4	5.4
مخالفم	28	12.6	17.9
نظر ندارم	44	19.7	37.7
موافقم	87	39.0	76.7
کاملاً موافقم	52	23.3	100.0
مجموع	223	100.0	

طبق این جدول و درصد های آن ۳۹ درصد معتقدند که کارشناسی بانک ها بعنوان تامین کننده اعتبار قبض انبار وثیقه سپاری شده مورد

قبول می باشد به همین دلیل از گزینه زیاد استفاده کردند. ولی ۵,۴ در این رابطه کاملاً مخالف بودند.

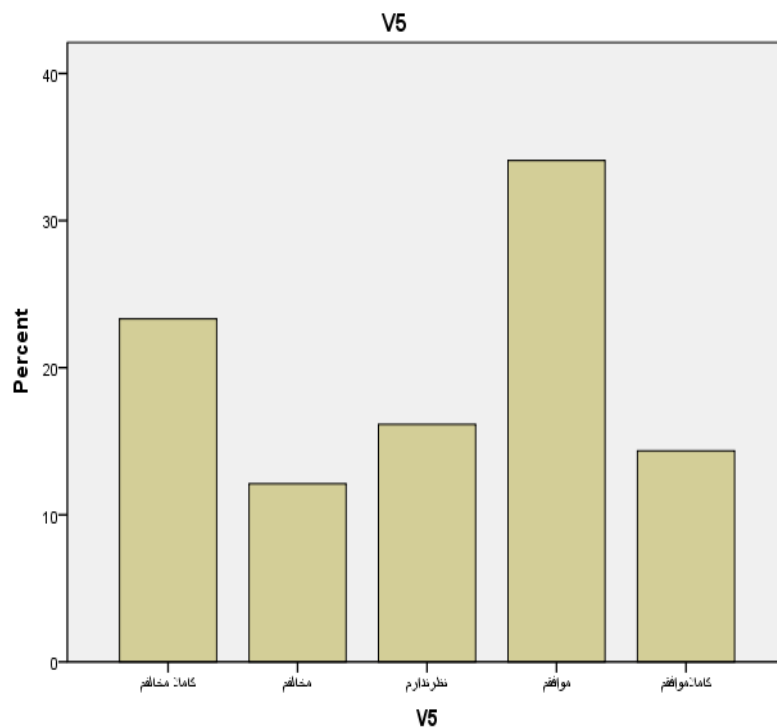

جدول شماره ۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه تامین اعتبار و سرمایه در گردش برای صاحبان کالا از طریق وثیقه سپاری کالا در شرکت انبارهای عمومی را چگونه ارزیابی می نمائید.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	52	23.3	23.3
مخالفم	27	12.1	35.4
نظر ندارم	36	16.1	51.6
موافقم	76	34.1	85.7
کاملاً موافقم	32	14.3	100.0
مجموع	223	100.0	

این جدول نشان می دهد که تعداد زیادی از پاسخگویان در باره ی این موضوع

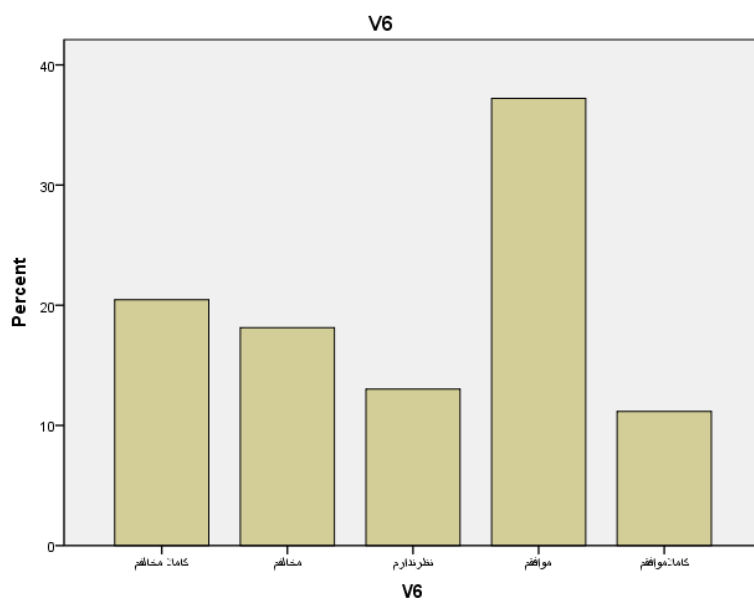
کاملاً موافق اند ولی ۱۲,۱ درصد مخالف اند .

جدول شماره ۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه نقش بیمه ها در تضمین پرداخت اعتبار بانکیها و کاهش ریسک خطرات برای کالاها و قبض انبار شرکت انبارهای عمومی موثر است.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کاملاً مخالفم	44	19.7	20.5	
مخالفم	39	17.5	38.6	
نظر ندارم	28	12.6	51.6	
موافقم	80	35.9	88.8	
کاملاً موافقم	24	10.8	100.0	
مجموع	215	96.4	100.0	
بدون پاسخ	8	3.6		
مجموع	223	100.0		

چنانچه در این جدول مشاهده می شود ۳۷,۲ درصد نظرشان در این باره موافق است و ۱۱,۲ کاملاً این مسئله را قبول دارند، ۱۳ درصد پاسخگویان گویا نظری ندارند و ۲۰,۵ درصد کاملاً مخالف می باشند.

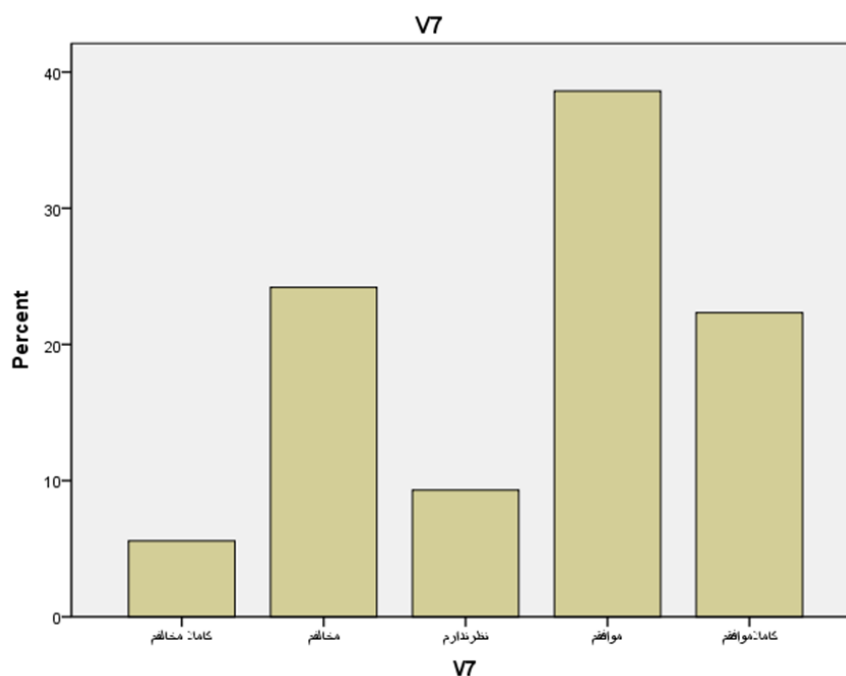

جدول شماره ۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که تضمین بیمه و تعهدات آن نسبت به

کالاهای مورد وثیقه شرکت انبارهای عمومی را موثر می دانید

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کاملاً مخالفم	12	5.4	5.6	5.6
مخالفم	52	23.3	24.2	29.8
نظر ندارم	20	9.0	9.3	39.1
موافقم	83	37.2	38.6	77.7
کاملاً موافقم	48	21.5	22.3	100.0
مجموع	215	96.4	100.0	
بدون پاسخ	8	3.6		
مجموع	223	100.0		

در این جدول ۳۸,۶ درصد موافقت پاسخگویان مشاهده می شود و ۲۲,۳ درصد کاملاً موافق می باشند

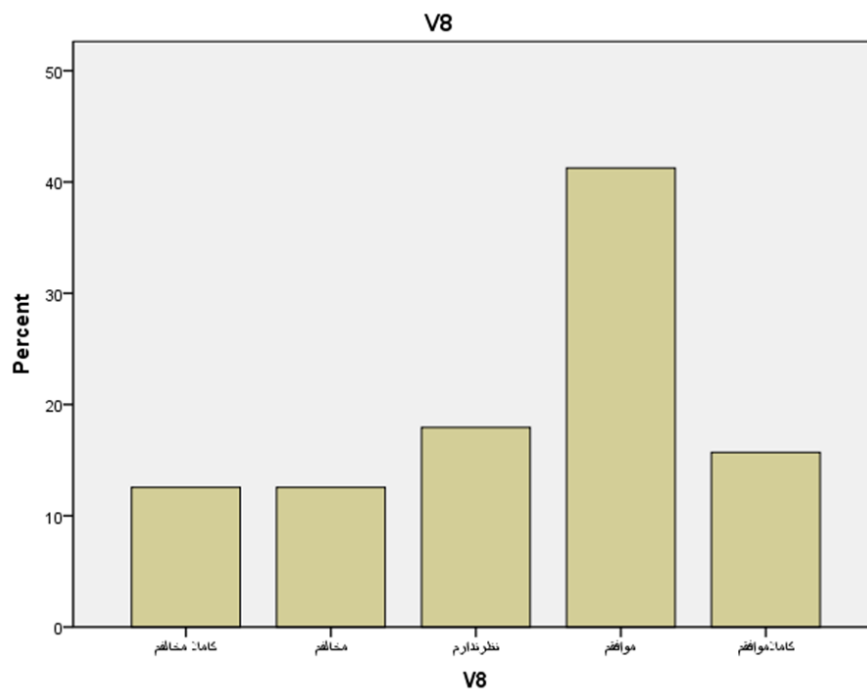

جدول شماره ۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که شرکتهای استاندارد بعنوان مرجع

تشخیص اصالت و هویت کالاها را مناسب ارزیابی می نمایند

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	28	12.6	12.6
مخالفم	28	12.6	25.1
نظر ندارم	40	17.9	43.0
موافقم	92	41.3	84.3
کاملاً موافقم	35	15.7	100.0
مجموع	223	100.0	

مطابق این جدول ۴۱,۳ درصد موافق اند و ۱۲,۶ مخالف و ۱۲,۶ درصد کاملاً نظر مخالف دارند

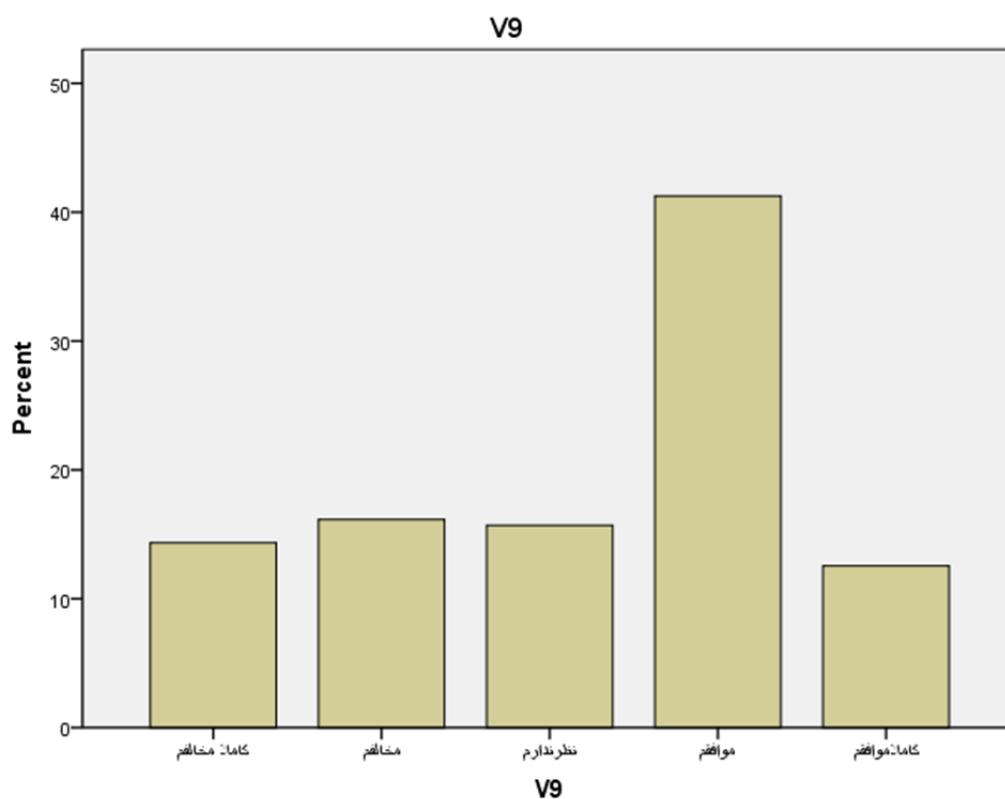

جدول شماره ۹- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد ارزیابی کالا توسط شرکتهای بازرسی و ارائه

گزارش آنها مورد تایید می باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
32	14.3	14.3	14.3	کاملاً مخالفم
36	16.1	16.1	30.5	مخالفم
35	15.7	15.7	46.2	نظر ندارم
92	41.3	41.3	87.4	موافقم
28	12.6	12.6	100.0	کاملاً موافقم
223	100.0	100.0		مجموع

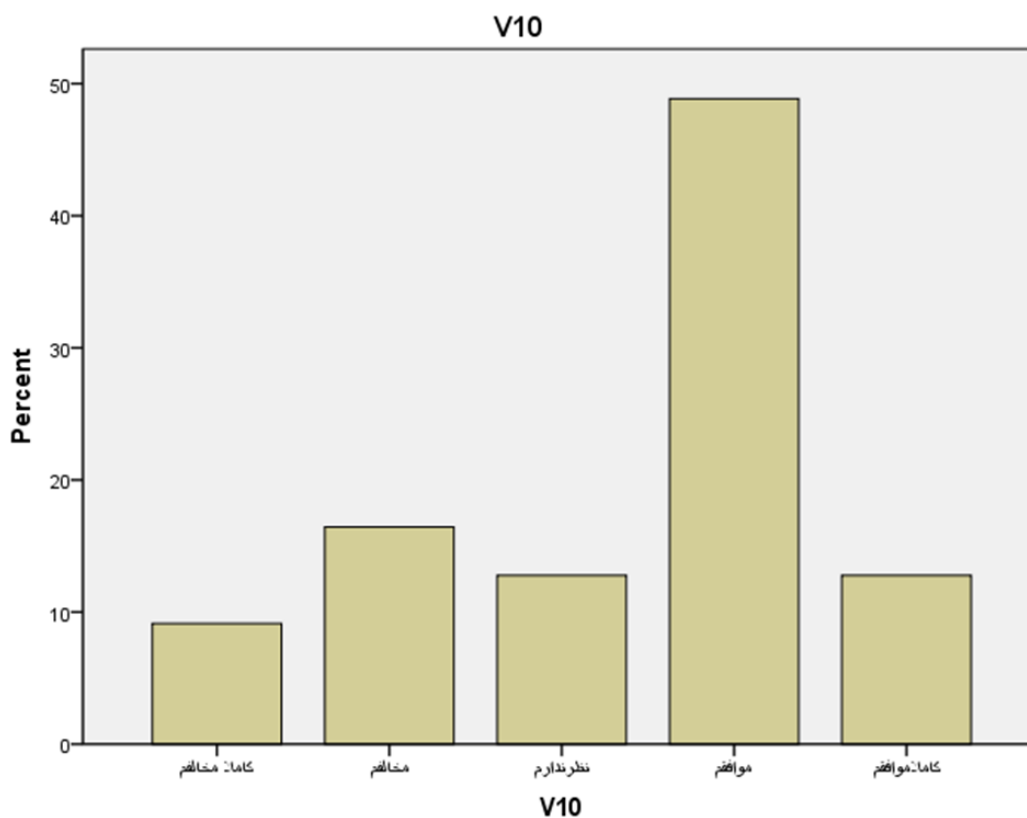
باتوجه به درصد های جدول ۴۱,۳ از پاسخگویان با ارزیابی کالا توسط شرکتهای بازرسی و ارائه گزارش موافق بوده ولی ۱۴,۳ مخالف این موضوع بودند .

جدول شماره ۱۰- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که شرایط و تسریع در زمان اعطای تسهیلات در روند اجرایی قبض انبار الکترونیکی موثر می باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	20	9.1	9.1
مخالفم	36	16.4	25.6
نظر ندارم	28	12.8	38.4
موافقم	107	48.9	87.2
کاملاً موافقم	28	12.8	100.0
مجموع	219	100.0	
بدون پاسخ	4	1.8	
مجموع	223	100.0	

طبق جدول ۱۰ نظر پاسخگویان در این موضوع ۴۸٫۹ موافق و نزدیک ۹٫۱ درصد کاملاً مخالف این مسئله هستند

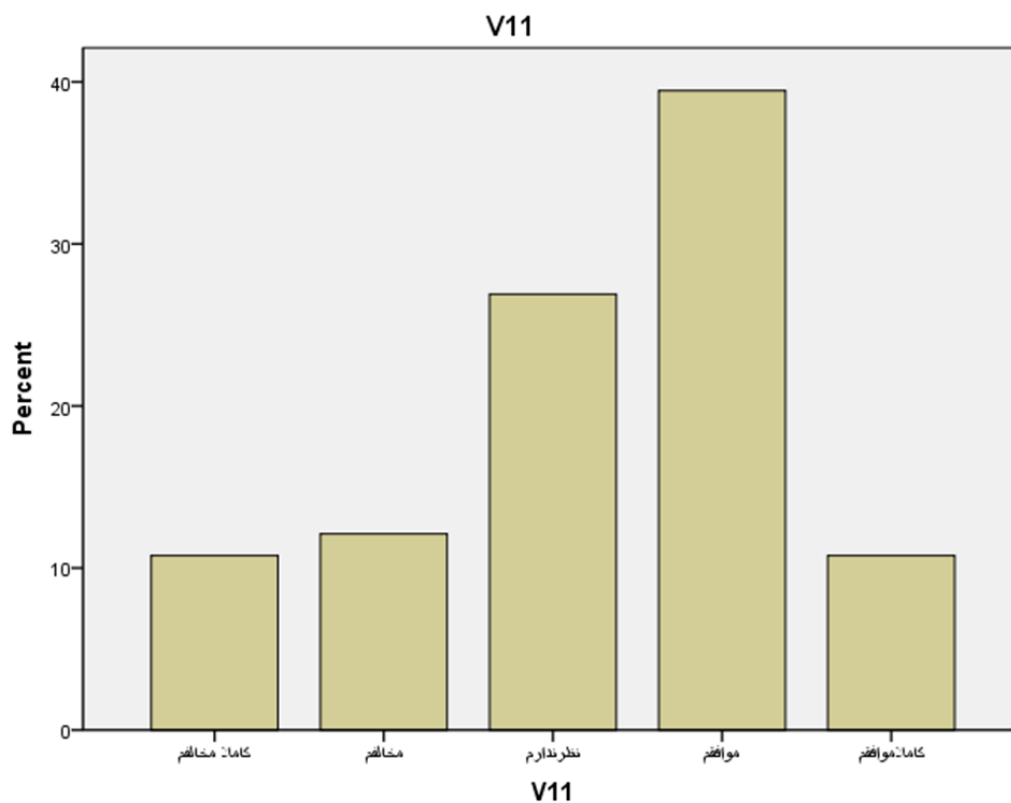
جدول شماره ۱۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که تمایل به تامین اعتبار از طریق قبض

انبار الکترونیکی شرکت انبارهای عمومی وجود دارد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
24	10.8	10.8	10.8	کاملاً مخالفم
27	12.1	12.1	22.9	مخالفم
60	26.9	26.9	49.8	نظر ندارم
88	39.5	39.5	89.2	موافقم
24	10.8	10.8	100.0	کاملاً موافقم
223	100.0	100.0		مجموع

براساس آمار و درصد های جدول ۳۹,۵ درصد از گزینه موافقم استفاده کردند و ۱۰,۸ از

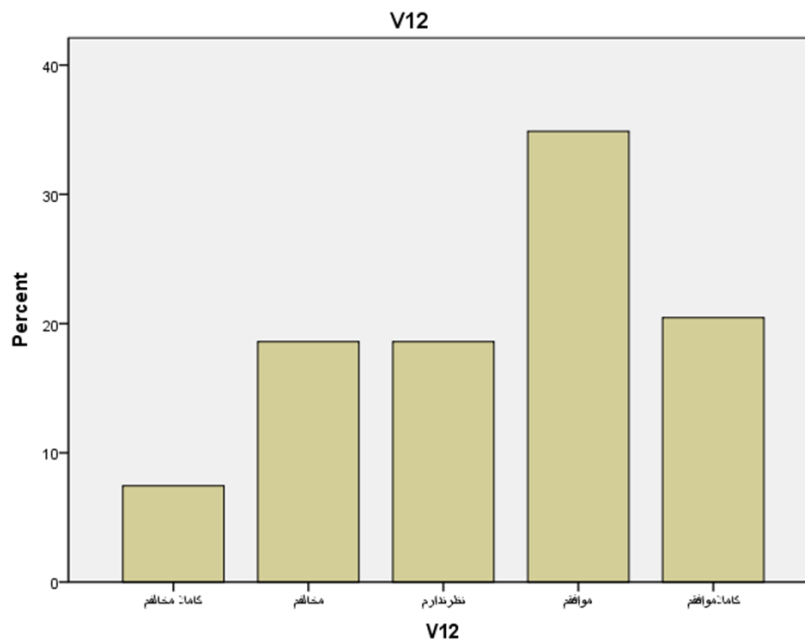
از گزینه ی کاملاً مخالفم برای این سوال استفاده کردند .

جدول شماره ۱۲ - فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که صاحبان کالا از مکانیزم عرضه کالا در بورس کالا یا انرژی آگاهی دارند

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	16	7.4	7.4
مخالفم	40	18.6	26.0
نظرندارم	40	18.6	44.7
موافقم	75	34.9	79.5
کاملاً موافقم	44	20.5	100.0
مجموع	215	100.0	
بدون پاسخ	8		3.6
مجموع	223	100.0	

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می شود ۳۴٫۹ درصد موافق این سوال بودند ولی حدود ۷٫۴ درصد مخالف بودند.

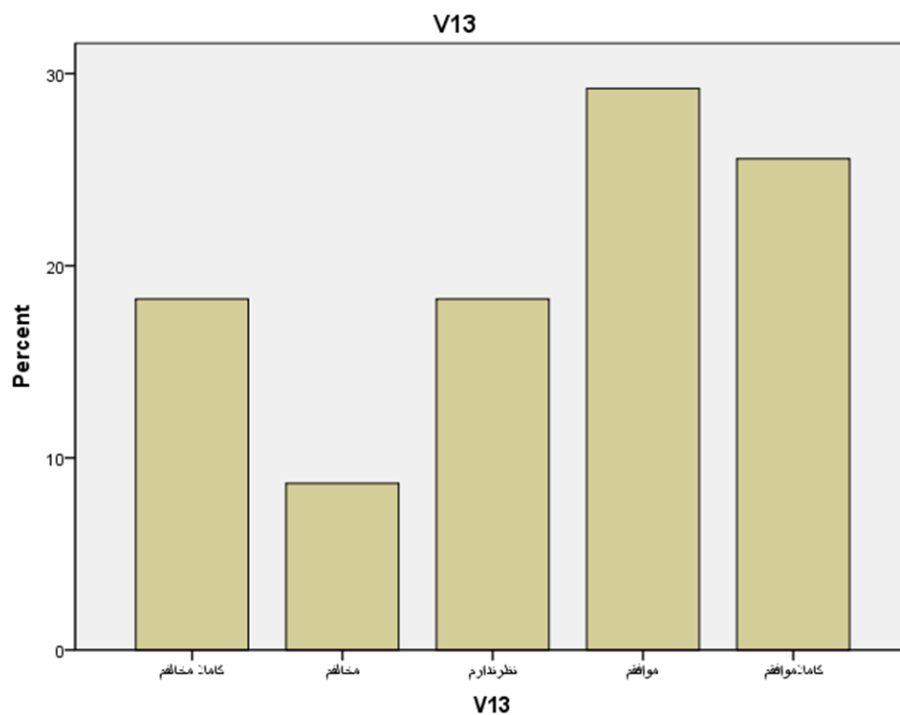
جدول شماره ۱۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که مطلوبیت نگهداری کالا در انبارهای

شرکت انبارهای عمومی را چگونه ارزیابی می‌نمائید

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	40	17.9	18.3
مخالفم	19	8.5	26.9
نظر ندارم	40	17.9	45.2
موافقم	64	28.7	74.4
کاملاً موافقم	56	25.1	100.0
مجموع	219	98.2	100.0
بدون پاسخ	4	1.8	
مجموع	223	100.0	

این جدول نشان می دهد که ۲۹,۲ درصد موافق و ۲۵,۶ درصد کاملاً این عقیده

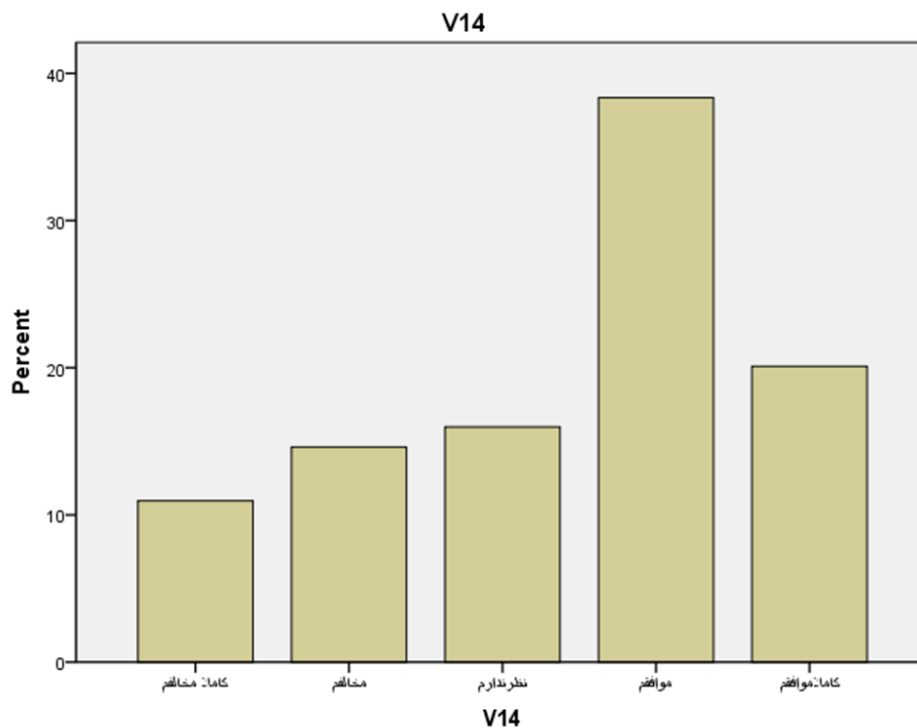
رادارند، اما ۸,۷ مخالف هستند .

جدول شماره ۱۴ - فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که حذف هزینه های تضمین سپاری صاحبان کالا جهت انجام معامله کالا در بورس با اجراء قبض انبار الکترونیکی را چگونه ارزیابی می نمایند

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کاملاً مخالفم	24	10.8	11.0	
مخالفم	32	14.3	25.6	
نظر ندارم	35	15.7	41.6	
موافقم	84	37.7	79.9	
کاملاً موافقم	44	19.7	100.0	
مجموع	219	98.2	100.0	
بدون پاسخ	4	1.8		
مجموع	223	100.0		

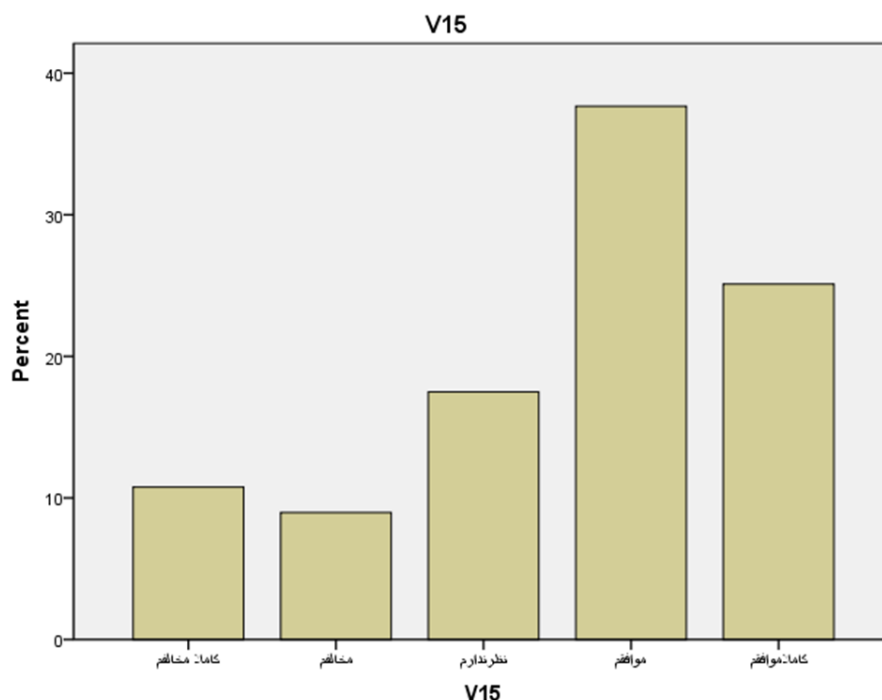
براساس جدول بالا ۳۸,۴ درصد موافق بوده و ۱۱ درصد کاملاً مخالف اند

جدول شماره ۱۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که نگهداری، امنیت و انتقال داده های الکترونیکی توسط معاونت فناوری وزارت بازرگانی را چگونه ارزیابی می نمائید

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	24	10.8	10.8
مخالفم	20	9.0	19.7
نظر ندارم	39	17.5	37.2
موافقم	84	37.7	74.9
کاملاً موافقم	56	25.1	100.0
مجموع	223	100.0	

باتوجه به این جدول ۳۷,۷ درصد موافق با نگهداری، امنیت و انتقال داده های الکترونیکی توسط معاونت فناوری وزارت بازرگانی بوده و ۲۵,۱ درصد کاملاً موافق که درصد مطلوبی است. البته ۹ درصد با این موضوع مخالف اند و تعدادی هم (۱۷,۵ درصد) در این باره نظری ندارند.

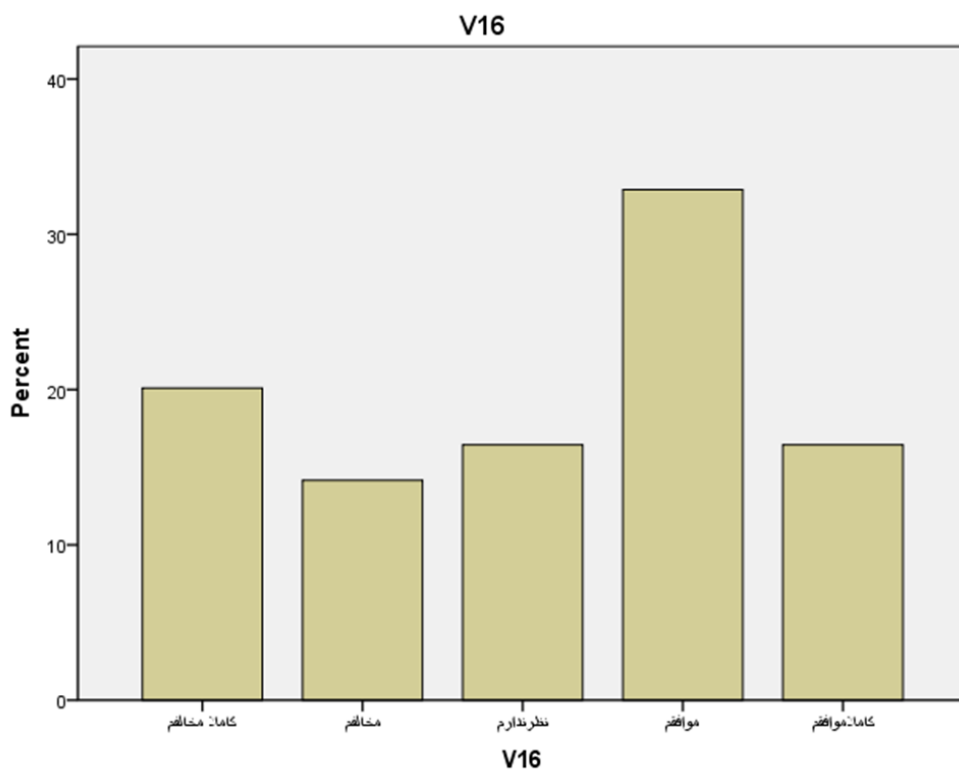
جدول شماره ۱۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که به توانایی بورس در نگهداری و

انجام امور کارشناسی کالاها چه امتیازی می دهید

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	44	19.7	20.1
مخالفم	31	13.9	34.2
نظر ندارم	36	16.1	50.7
موافقم	72	32.3	83.6
کاملاً موافقم	36	16.1	100.0
مجموع	219	98.2	100.0
بدون پاسخ	4	1.8	
مجموع	223	100.0	

مشاهده می شود نظر پاسخگویان در باره ی این پرسش ،حدود ۳۲,۹ درصد موافق و

۱۴,۲ راجع به این پرسش نظر مخالف دارند و ۲۰,۱ درصد کاملاً مخالف هستند.

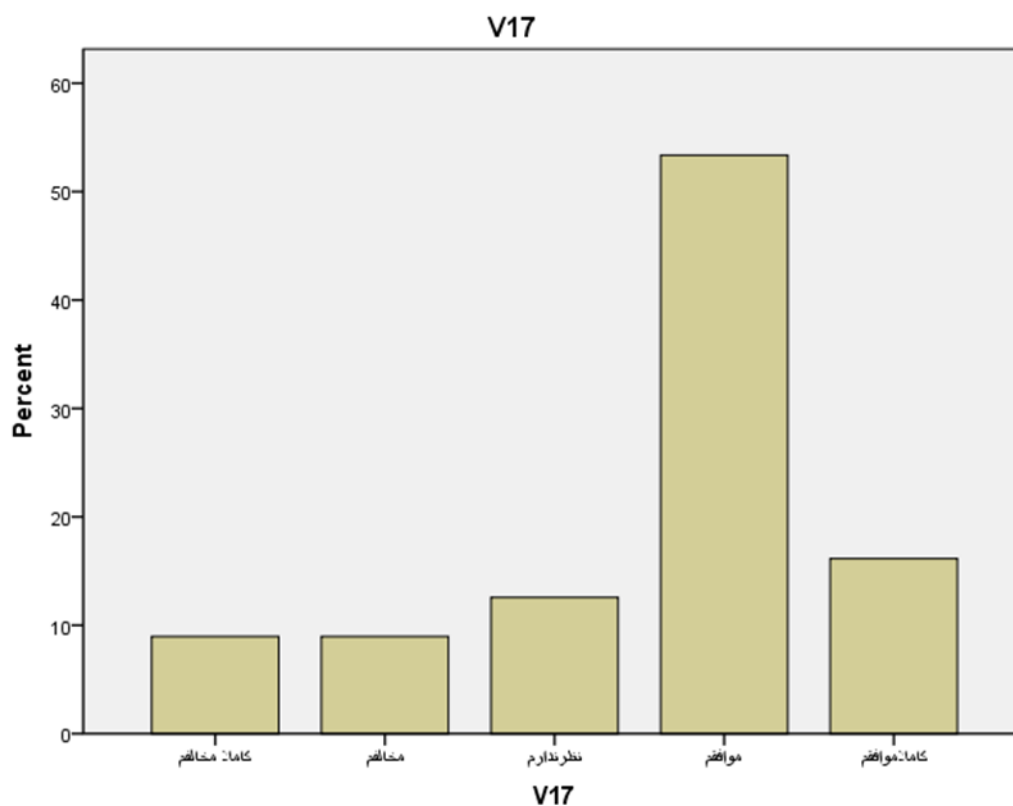
جدول شماره ۱۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که روش کد گذاری و طبقه بندی کالاها بر اساس رویه

یکسان دارای اهمیت است

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	20	9.0	9.0
مخالفم	20	9.0	17.9
نظر ندارم	28	12.6	30.5
موافقم	119	53.4	83.9
کاملاً موافقم	36	16.1	100.0
مجموع	223	100.0	

مطابق این جدول حدود نیمی از پاسخگویان (۵۳,۴ درصد) موافق این موضوع هستند

و ۱۸ درصد یا کاملاً مخالف یا مخالف اند. (۹ درصد کاملاً مخالف و ۹ درصد مخالف)

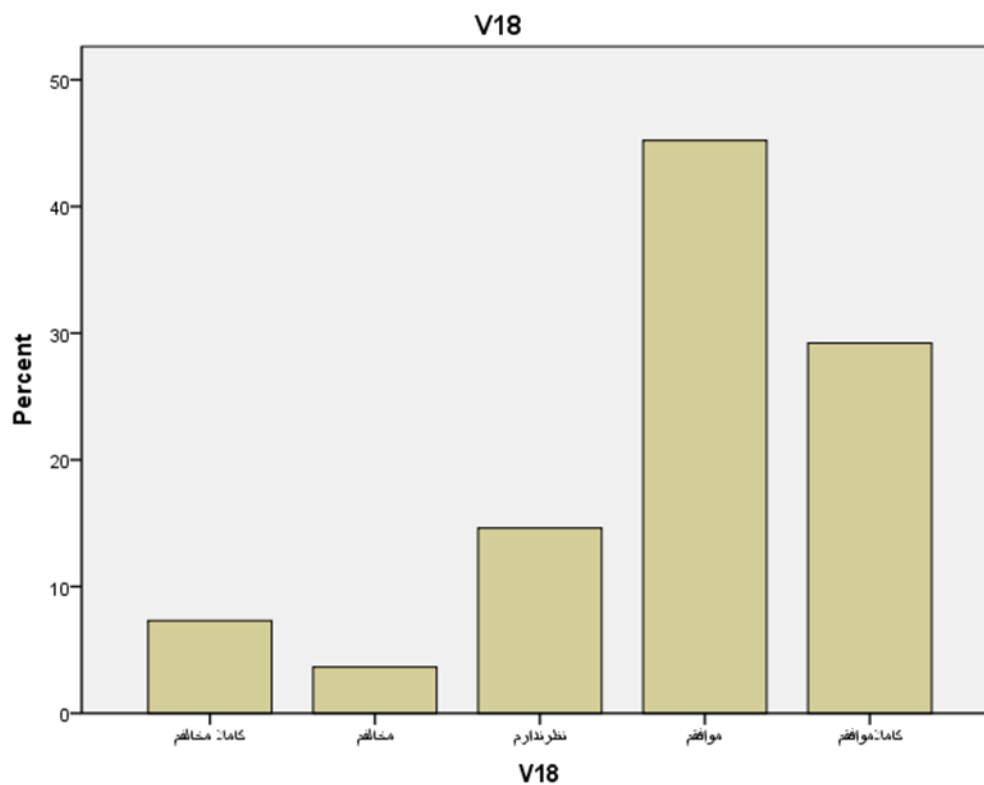

جدول شماره ۱۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که آیا نرخ سود و مبلغ تسهیلات

پرداختی توسط بانک ها مورد قبول مخاطبان می باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کاملاً مخالفم	16	7.2	7.3	
مخالفم	8	3.6	3.7	11.0
نظر ندارم	32	14.3	14.6	25.6
موافقم	99	44.4	45.2	70.8
کاملاً موافقم	64	28.7	29.2	100.0
مجموع	219	98.2	100.0	
بدون پاسخ	4	1.8		
مجموع	223	100.0		

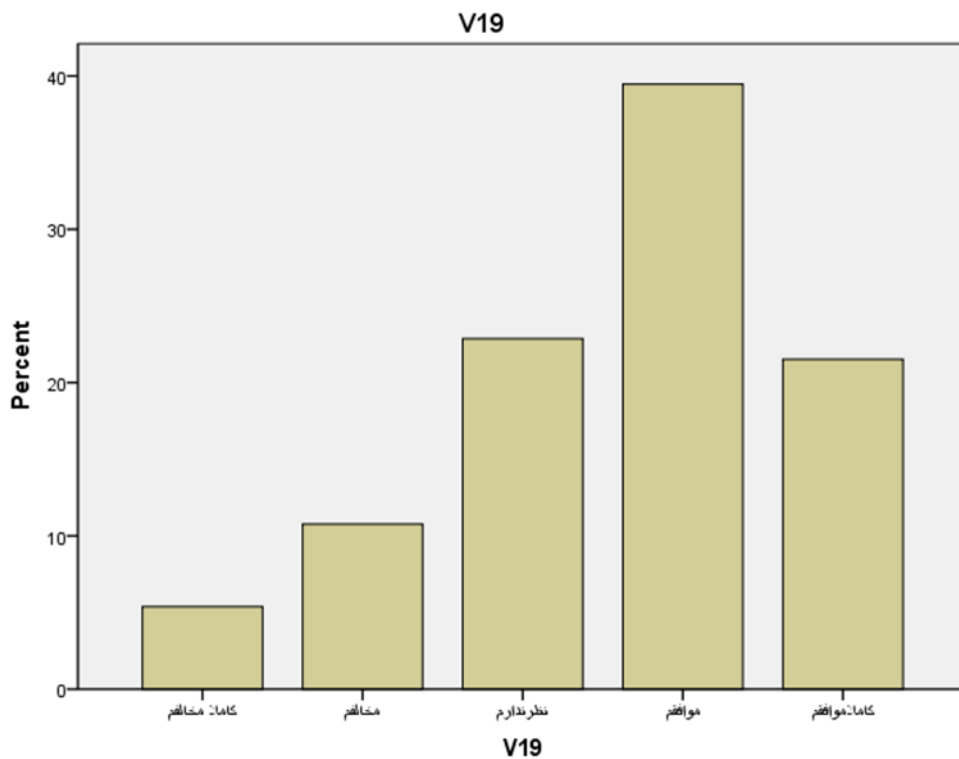
طبق جدول فوق درصد ۴۵,۲ پاسخگویان برای این سوال از گزینه ی زیاد استفاده کردند و ۳,۷ مخالف این موضوع بودند .

جدول شماره ۱۹- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که بکارگیری قبض انبار الکترونیکی و شیوه های تجارت الکترونیک برای شما دارای اهمیت می باشد.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	12	5.4	5.4
مخالفم	24	10.8	16.1
نظر ندارم	51	22.9	39.0
موافقم	88	39.5	78.5
کاملاً موافقم	48	21.5	100.0
مجموع	223	100.0	

براساس این درصدهای جدول ۳۹,۵ موافق این موضوع بودند و ۵,۴ درصد نظری کاملاً برعکس موافقان دارند.

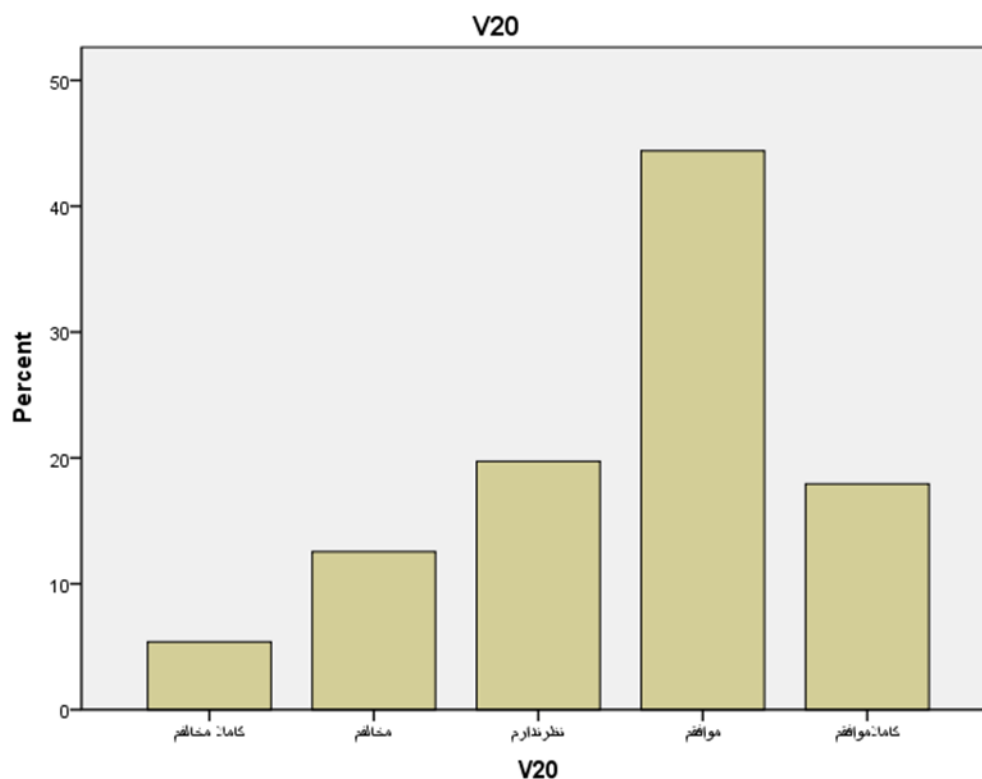

جدول شماره ۲۰- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که قبض انبار الکترونیکی در تثبیت نام

تجاری شرکت تاثیر دارد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	12	5.4	5.4
مخالفم	28	12.6	17.9
نظر ندارم	44	19.7	37.7
موافقم	99	44.4	82.1
کاملاً موافقم	40	17.9	100.0
مجموع	223	100.0	

باتوجه به جدول ۴۴،۴ درصد پاسخگویان نظر مثبت در رابطه به این سوال داشته اند و ۵،۴ درصد هم نظر منفی در این باره داشته اند.

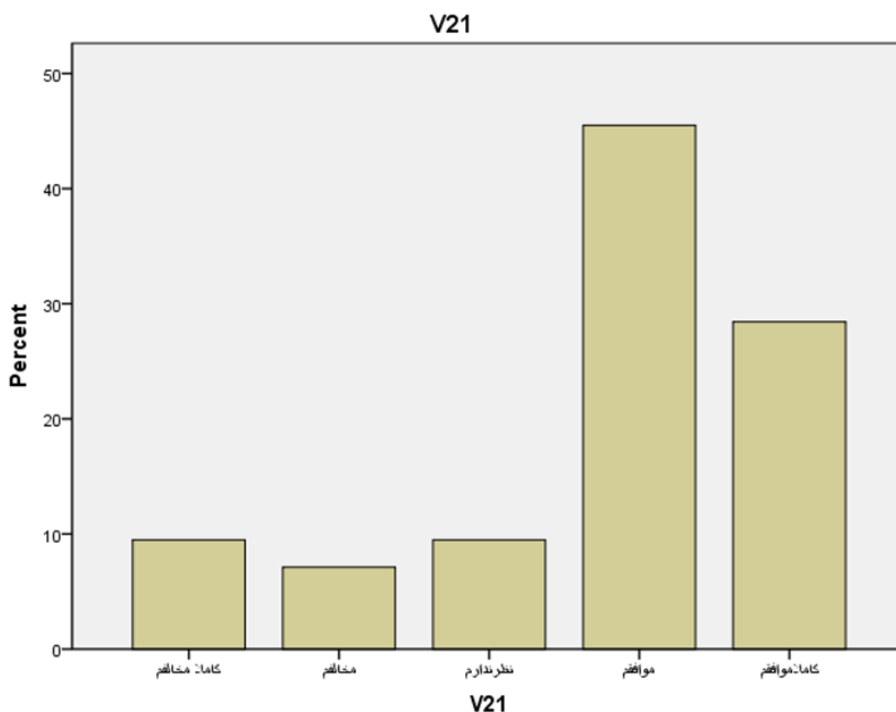

جدول شماره ۲۱- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد اینکه قبض انبار الکترونیکی می تواند در

ارتقا و یا تثبیت برند شرکت انبارهای عمومی موثر باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کاملاً مخالفم	20	9.5	9.5	
مخالفم	15	7.1	16.6	
نظر ندارم	20	9.5	26.1	
موافقم	96	45.5	71.6	
کاملاً موافقم	60	28.4	100.0	
مجموع	211	100.0		
بدون پاسخ	12			5.4
مجموع	223			100.0

چنانچه در جدول بالا مشاهده می شود ۴۵,۵ درصد از پاسخگویان موافق بودند ولی نزدیک ۷,۱ درصد مخالف بودند .

الکترونیکی را چگونه ارزیابی می نمائید

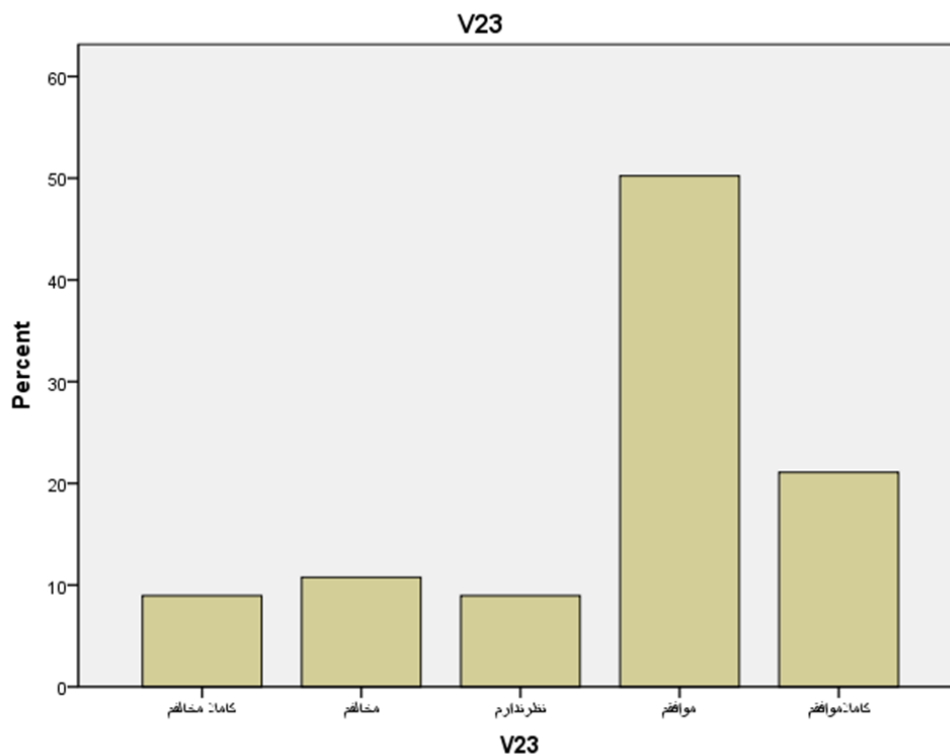
درصد ها نشان می دهد که فقط ۱,۸ درصد مخالف می باشند ولی ۴۲ درصد موافق اند و ۲۱,۹ درصد کاملاً موافق می باشند.

جدول شماره ۲۳- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای شرکت تاثیر دارد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	۲۰	۹,۰	۹,۰
مخالفم	۲۴	۱۰,۸	۱۹,۷
نظر ندارم	۲۰	۹,۰	۲۸,۷
موافقم	۱۱۲	۵۰,۲	۷۸,۹
کاملاً موافقم	۴۷	۲۱,۱	۱۰۰,۰
مجموع	۲۲۳	۱۰۰,۰	

مطابق جدول نیمی از جواب دهندگان ۵۰,۲ درصد معتقدند قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای شرکت موثر است و ۲۱,۱ درصد کاملاً موافق بوده اند و در مقابل ۹ درصد کاملاً عقیده ای برعکس دارند.

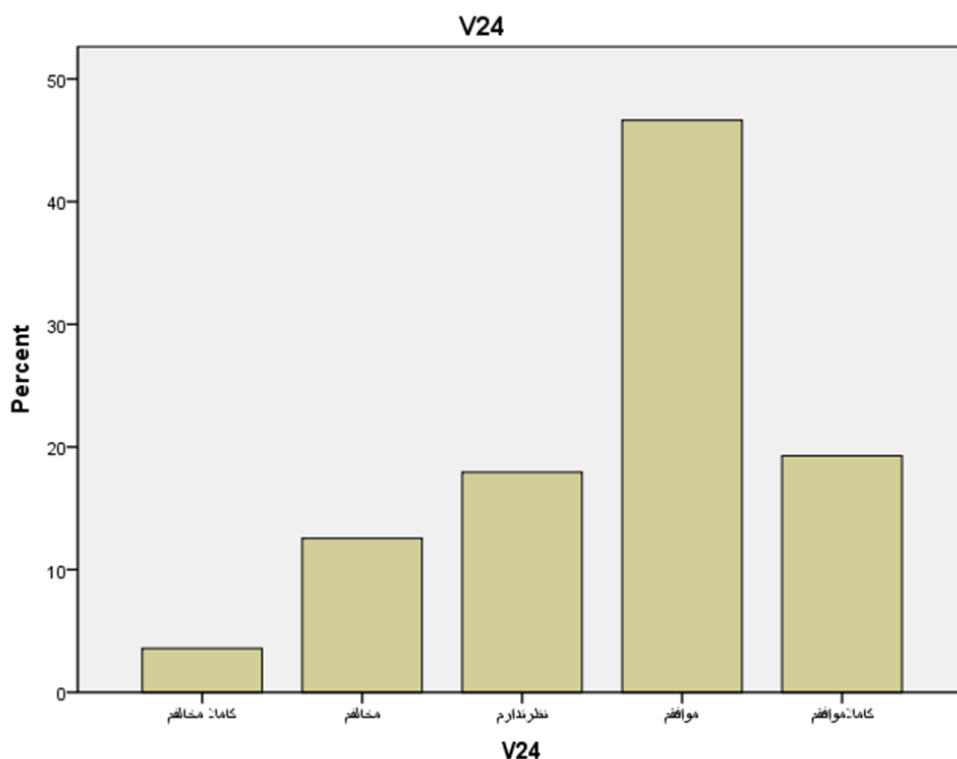
جدول شماره ۲۴- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که قبض انبار الکترونیکی در توسعه

فعالیت های عملیاتی شرکت موثر می باشد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	۸	۳,۶	۳,۶
مخالفم	۲۸	۱۲,۶	۱۶,۱
نظر ندارم	۴۰	۱۷,۹	۳۴,۱
موافقم	۱۰۴	۴۶,۶	۸۰,۷
کاملاً موافقم	۴۳	۱۹,۳	۱۰۰,۰
مجموع	۲۲۳	۱۰۰,۰	

باتوجه به جدول ۴۶,۶ درصد موافق و ۱۹,۳ کاملاً موافق این هستند که قبض انبار الکترونیکی در توسعه فعالیت های

عملیاتی شرکت موثر می باشد و تنها ۳,۶ درصد کاملاً مخالف این موضوع هستند .

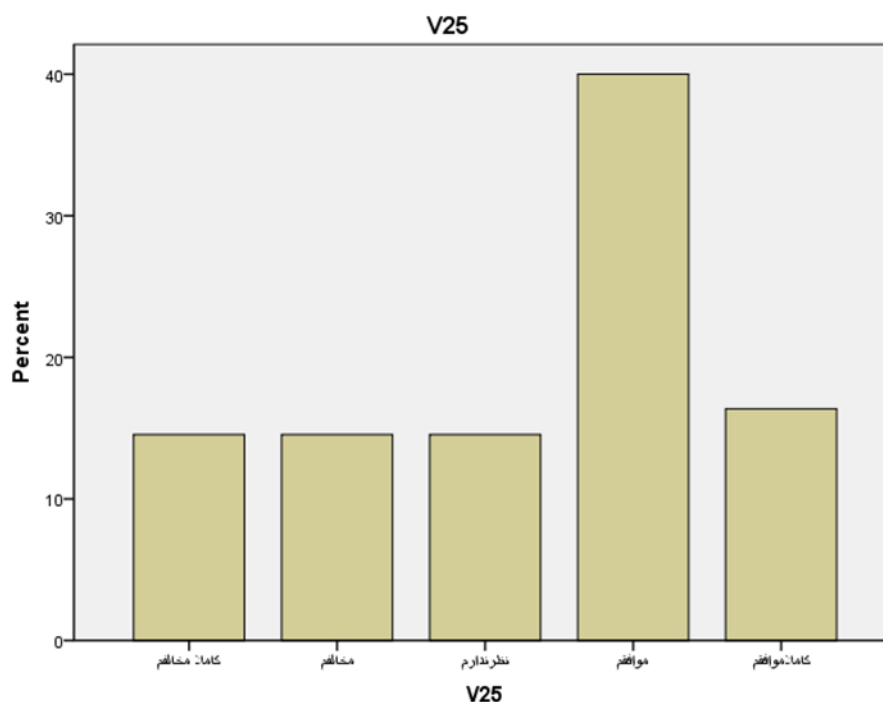

جدول شماره ۲۵- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که مدیریت بر اجرا و نظارت بر بازار

بورس و همچنین اموراتجاری انبارها را چگونه ارزیابی می نمایند

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۳۲	۱۴,۳	۱۴,۵	۱۴,۵	کاملاً مخالفم
۳۲	۱۴,۳	۱۴,۵	۲۹,۱	مخالفم
۳۲	۱۴,۳	۱۴,۵	۴۳,۶	نظر ندارم
۸۸	۳۹,۵	۴۰,۰	۸۳,۶	موافقم
۳۶	۱۶,۱	۱۶,۴	۱۰۰,۰	کاملاً موافقم
۲۲۰	۹۸,۶	۱۰۰,۰		مجموع
۳	۱,۳			بدون پاسخ
۲۲۳	۱۰۰,۰			مجموع

براساس جدول فوق ۴۰ درصد از پاسخ دهندگان با این که مدیریت بر اجرا و نظارت بر بازار بورس و همچنین اموراتجاری انبارها توسط شرکت بورس موافق اند ولی حدود ۲۹ درصد یا مخالف اند یا کاملاً مخالف اند (۱۴,۵ درصد مخالف و ۱۴,۵ درصد کاملاً مخالف اند)

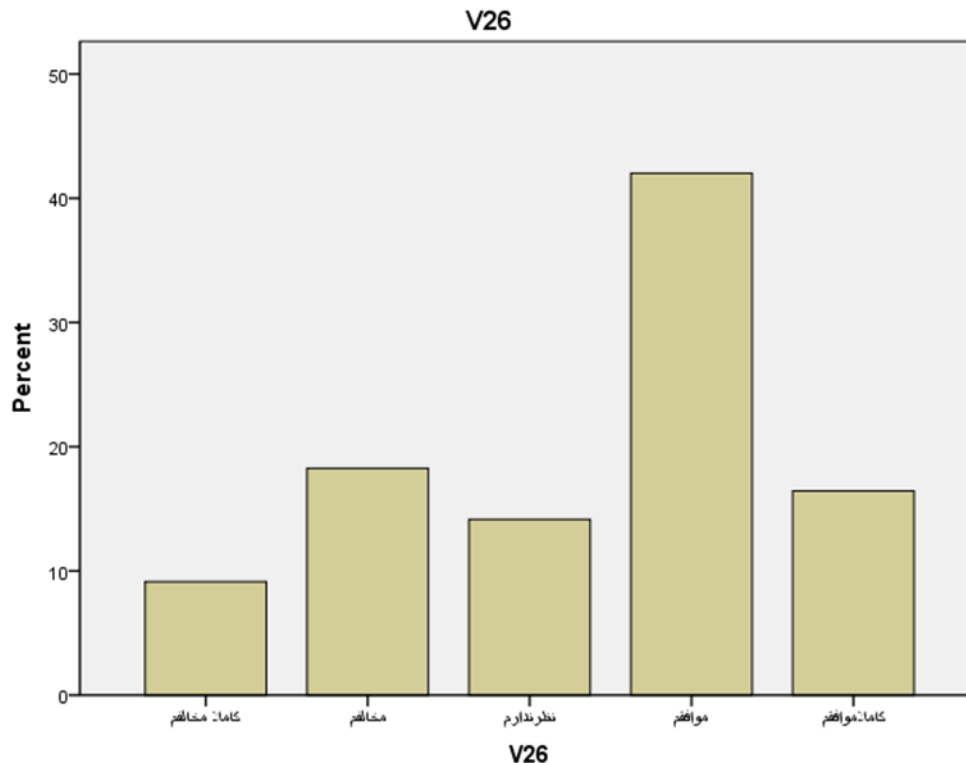
جدول شماره ۲۶- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که مدیریت در اجرای قبض انبار

الکترونیکی در افزایش درآمدهای عملیاتی شرکت موثر است

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۲۰	۹,۰	۹,۱	۹,۱	کاملاً مخالفم
۴۰	۱۷,۹	۱۸,۳	۲۷,۴	مخالفم
۳۱	۱۳,۹	۱۴,۲	۴۱,۶	نظر ندارم
۹۲	۴۱,۳	۴۲,۰	۸۳,۶	موافقم
۳۶	۱۶,۱	۱۶,۴	۱۰۰,۰	کاملاً موافقم
۲۱۹	۹۸,۲	۱۰۰,۰		مجموع
۴	۱,۸			بدون پاسخ
۲۲۳	۱۰۰,۰			مجموع

طبق جدول بالا و آمار و درصدها ۴۲ درصد موافق و ۱۶,۴ درصد کاملاً موافق این موضوع هستند

و ۹,۱ درصد کاملاً مخالف و ۱۸,۳ درصد مخالف این موضوع هستند و این عقیده را ندارند.

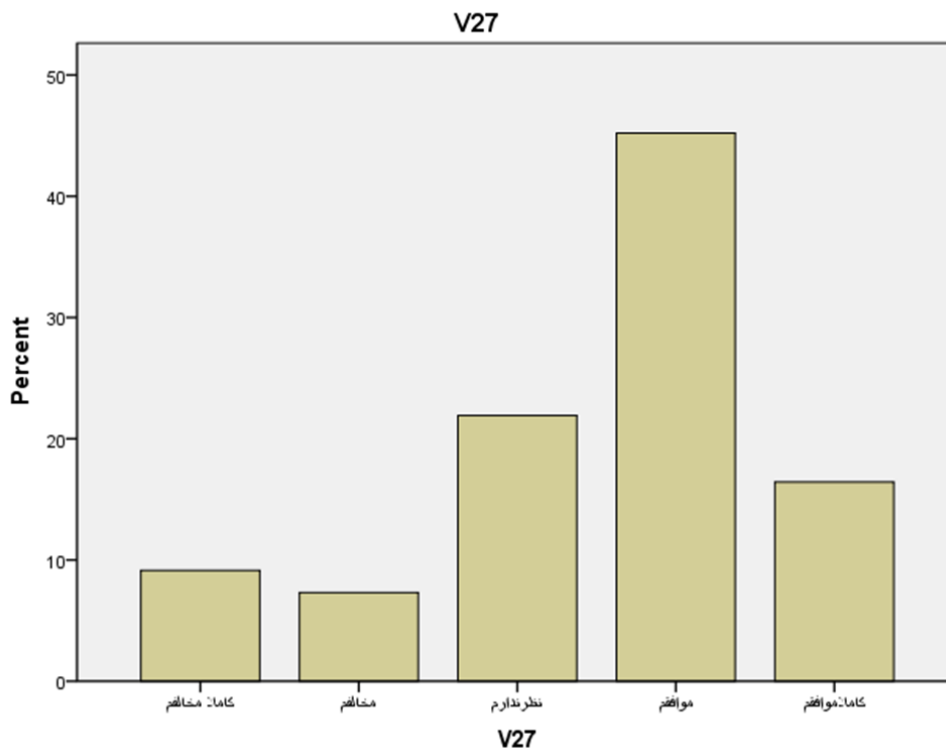
جدول شماره ۲۷- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که توسعه فعالیت های عملیاتی در

کاهش هزینه های شرکت تاثیر دارد

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	۲۰	۹,۱	۹,۱
مخالفم	۱۶	۷,۳	۱۶,۴
نظرندارم	۴۸	۲۱,۹	۳۸,۴
موافقم	۹۹	۴۵,۲	۸۳,۶
کاملاً موافقم	۳۶	۱۶,۴	۱۰۰,۰
مجموع	۲۱۹	۱۰۰,۰	
بدون پاسخ	۴	۱,۸	
مجموع	۲۲۳	۱۰۰,۰	

در جدول مشاهده می شود ۴۵,۲ درصد موافق بوده و ۱۶,۴ درصد یقین دارند که توسعه فعالیت

های عملیاتی در کاهش هزینه های شرکت تاثیر دارد. ۷,۳ درصد مخالف هستند.

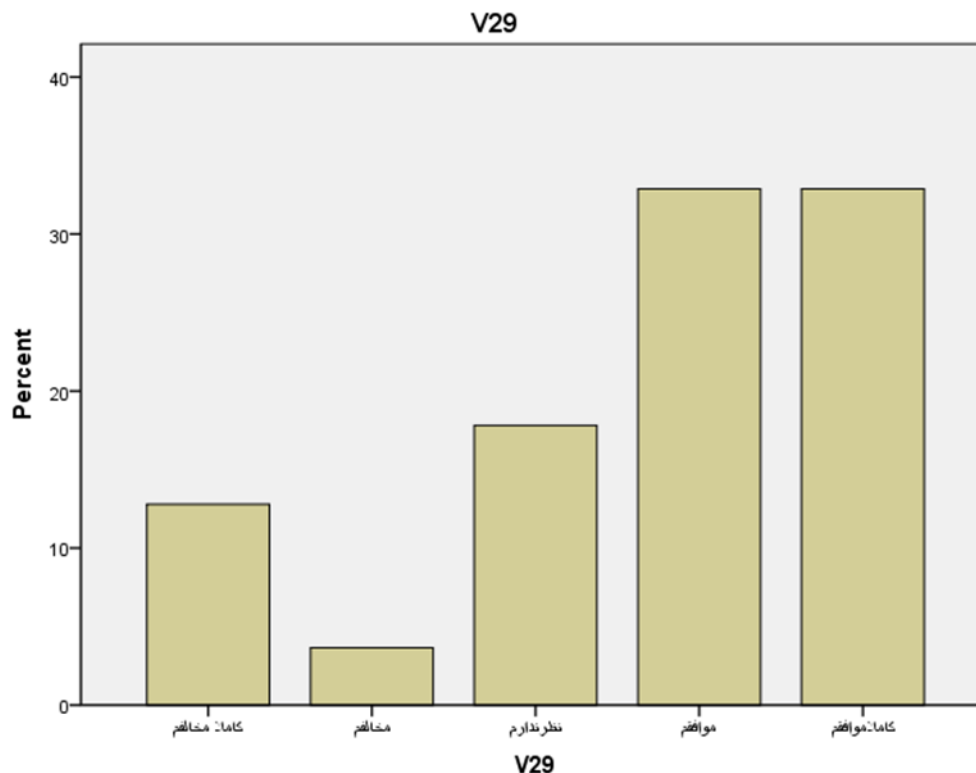

جدول شماره ۲۸- فراوانی نظر پاسخگویان در مورد این که قبض انبار الکترونیکی را بعنوان ابزار

توسعه کسب و کار مناسب ارزیابی می نمایند

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کاملاً مخالفم	۳۶	۱۶,۱	۱۶,۴
مخالفم	۱۲	۵,۴	۲۱,۹
نظر ندارم	۲۰	۹,۰	۳۱,۱
موافقم	۱۱۹	۵۳,۴	۸۵,۴
کاملاً موافقم	۳۲	۱۴,۳	۱۰۰,۰
مجموع	۲۱۹	۹۸,۲	۱۰۰,۰
بدون پاسخ	۴	۱,۸	
مجموع	۲۲۳	۱۰۰,۰	

باتوجه به این جدول بیش از نیمی از پاسخگویان معتقدند که قبض انبار الکترونیکی بعنوان ابزار توسعه کسب و کار مناسب بوده با این حال ۵,۵ درصد مخالف و ۱۶,۴ درصد کاملاً مخالف این موضوع هستند و از گزینه کم استفاده کردند .

جدول شماره ۲۹- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۲۵,۲۴۴	.۰۰۰	۴	۷۷,۲۵	۸	کاملاً مخالفم	ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری
				۶۱,۱۷	۴۸	مخالفم	
				۱۰۰,۶۷	۱۲	نظری ندارم	
				۸۸,۷۹	۷۱	موافقم	
				۱۱۳,۷۵	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۷۱	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با میزان موافقت خود را با ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری وجود دارد.

جدول شماره ۳۰- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۳۷,۰۴۸	.۰۰۰	۴	۲۰,۵۰	۴	کاملاً مخالفم	ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا
				۶۲,۰۹	۴۴	مخالفم	
				۹۳,۵۰	۱۲	نظری ندارم	
				۸۶,۳۷	۷۵	موافقم	
				۱۱۵,۱۹	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۶۷	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با میزان موافقت خود را با ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا وجود دارد.

جدول شماره ۳۱- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه افزایش درآمد
با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۴۴,۱۵۶	.۰۰۰	۴	۱۵,۵۰	۸	کاملاً مخالفم	افزایش درآمد
				۷۲,۸۳	۴۸	مخالفم	
				۱۱۸,۵۰	۱۲	نظری ندارم	
				۹۲,۱۸	۷۹	موافقم	
				۱۱۸,۳۱	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۷۹	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با
میزان موافقت خود را با افزایش درآمد وجود دارد.

جدول شماره ۳۲- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه کاهش هزینه
قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۴۷,۰۳۸	.۰۰۰	۴	۱۳,۵۰	۸	کاملاً مخالفم	کاهش هزینه
				۶۲,۱۷	۳۶	مخالفم	
				۷۸,۶۷	۱۲	نظری ندارم	
				۹۲,۹۲	۸۳	موافقم	
				۱۱۵,۷۵	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۷۱	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با
میزان موافقت خود را با کاهش هزینه وجود دارد.

جدول شماره ۳۳- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ارتقا و تثبیت برند
با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۳۰,۳۳۴	.۰۰۰	۴	۱۰,۵۰	۸	کاملاً مخالفم	ارتقا و تثبیت برند
				۷۲,۱۰	۴۰	مخالفم	
				۱۱۴,۵۰	۸	نظری ندارم	
				۸۸,۳۹	۷۶	موافقم	
				۹۱,۵۰	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۶۴	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با میزان موافقت خود را با ارتقا و تثبیت برند وجود دارد.

جدول شماره ۳۴- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه بستر مناسب توسعه فعالیت
با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۲۱,۱۱۱	.۰۰۰	۴	۲۵,۲۵	۸	کاملاً مخالفم	بستر مناسب توسعه فعالیت
				۷۲,۶۱	۳۶	مخالفم	
				۷۲,۳۳	۱۲	نظری ندارم	
				۹۰,۶۶	۷۹	موافقم	
				۹۹,۴۴	۳۲	کاملاً موافقم	
					۱۶۷	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با میزان موافقت خود را با بستر مناسب توسعه فعالیت وجود دارد.

جدول شماره ۳۵- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه ارزش افزوده برای بنگاههای اقتصادی با قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	آمادگی برای تغییر	
تفاوت معنی دار	۳۲,۷۸۳	.۰۰۰	۴	۱۰,۵۰	۸	کاملاً مخالفم	ارزش افزوده برای بنگاههای اقتصادی
				۶۵,۱۱	۳۶	مخالفم	
				۱۱۳,۷۵	۸	نظری ندارم	
				۸۹,۲۳	۸۳	موافقم	
				۸۲,۳۳	۲۴	کاملاً موافقم	
					۱۵۹	مجموع	

چنانکه جدول نشان می دهد رابطه معنی داری بین قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با میزان موافقت خود را با ارزش افزوده برای بنگاههای اقتصادی وجود دارد.

جدول شماره ۳۶- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری باتوجه تحصیلات پاسخگویان

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	تحصیلات	
تفاوت معنی دار	۵۲,۶۵۱	.۰۰۰	۴	۱۲۱,۳۷	۲۶	دیپلم	آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری
				۱۱۷,۵۵	۱۹	فوق دیپلم	
				۱۰۷,۷۱	۲۸	لیسانس	
				۶۱,۹۸	۸۸	فوق لیسانس	
				۹۹,۳۳	۱۲	دکتری	

طبق جدول فوق رابطه مستقیمی بین تحصیلات پاسخگویان و آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری وجود دارد.

جدول شماره ۳۷- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی آمادگی برای پیاده سازی مدل

قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری باتوجه سن پاسخگویان

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	سن	
تفاوت معنی دار	۲,۰۱۹	۰,۳۶۴	۲	۹۰,۵۶	۳۶	۲۰-۳۰ سال	آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری
				۱۰۲,۵۰	۳۶	۳۰-۴۰ سال	
				۸۹,۰۶	۱۱۱	۴۰-۵۰ سال	

طبق جدول فوق رابطه مستقیمی بین سن پاسخگویان و آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار

الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری وجود ندارد.

جدول شماره ۳۸- نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی آمادگی برای پیاده سازی مدل

قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با توجه به سابقه فعالیت پاسخگویان

نتیجه	خی دو	P	درجه آزادی	میانگین	تعداد	سابقه فعالیت	
تفاوت معنی دار	۵۰,۸۰۹	.۰۰۰	۴	۱۰۱,۱۱	۳۶	کمتر از ۵ سال	آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری
				۱۱۰,۸۲	۴۴	۵-۱۰ سال	
				۶۰,۷۵	۴۸	۱۰-۱۵ سال	
				۱۱۲,۰۰	۲۷	۱۵ تا ۲۰ سال	
				۴۷,۲۰	۲۰	بیش از ۲۰ سال	

طبق جدول فوق رابطه مستقیمی بین سابقه فعالیت پاسخگویان و آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض

انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری وجود دارد.

فصل پنجم

نتیجه گیری

مقدمه

هدف از تحقیق حاضر بررسی رابطه پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران بوده است. به منظور نیل به اهداف تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته پس از اجرای مقدماتی و حصول اطمینان از پایایی آن در بین جامعه تحقیق اجراء گردید. پس از توزیع کلیه پرسشنامه ها در بین نمونه آماری مورد مطالعه و گردآوری آنها، اطلاعات ۲۲۳ پاسخ نامه کد گذاری و داده ها به رایانه انتقال داده شد. سرانجام، داده های آماری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS / ۱۹ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج و یافته های بدست آمده به شرح ذیل ارائه شده است.

یافته های توصیفی مربوط به پاسخگویان به تفکیک متغیرهای تحقیق:

جنسیت پاسخگویان: ۱۵۵ نفر پاسخگویان مرد و ۳۶ نفر زن بوده اند.

سن پاسخگویان: ۴۸ نفر از کارکنان بین ۲۰ تا ۳۰ سال سن دارند، ۴۴ نفر بین ۳۰ تا ۴۰ و ۱۲۱ نفر ۴۰ تا ۵۰ ساله اند.

تحصیلات پاسخگویان: ۳۰ نفر دیپلم، ۲۳ نفر در سطح فوق دیپلم، ۳۲ نفر کارشناسی، ۱۱۶ کارشناسی ارشد و ۳۲ نفر دارای تحصیلات دکتری هستند.

سابقه فعالیت پاسخگویان: نفر کمتر از ۵ سال سابقه فعالیت دارند، ۵۲ نفر ۵ تا ۱۰ سال، ۶۰ نفر ۱۰ تا ۱۵ سال، ۳۵ نفر ۱۵ تا ۲۰ سال و ۲۰ نفر بالای ۲۰ سال سابقه فعالیت داشته اند.

مقایسه میانگین ها

مقایسه میانگین ابعاد و سؤال قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری پس از تجميع مولفه ها

میانگین	انحراف معیار	تعداد		
		بدون جواب	معتبر	
۳,۶۷۱۵	۱,۱۶۰۹۸	۱۶	۲۰۷	ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری
۳,۶۷۳۸	۱,۰۷۲۸۵	۲۴	۱۹۹	کاهش هزینه
۳,۹۴۵۲	۰,۹۶۵۸۰	۴	۲۱۹	افزایش درآمد
۴,۰۰۰۰	۰,۸۳۶۰۸	۱۶	۲۰۷	ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا
۳,۷۶۴۷	۱,۲۱۷۰۹	۱۹	۲۰۴	ارتقا و تثبیت برند
۳,۸۲۴۶	۱,۰۴۵۸۹	۲۰	۲۰۳	بستر مناسب توسعه فعالیت
۳,۷۹۴۹	۱,۰۵۴۶۸	۲۸	۱۹۵	ارزش افزوده برای بنگاههای اقتصادی

پس از تجميع شاخص ها (compute) میانگین ابعاد مختلف با یکدیگر مورد مقایسه قرار گرفت تا بتوان یک شمای کلی از قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری بدست آید، چنانکه مشخص است، در بعد « ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا » با میانگین ۴ مواجه هستیم که می توان اظهار نظر کرد که قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری در این بعد از میزان بالایی برخوردار بوده است و کمترین میزان موافقت پاسخگویان متوجه بعد «(ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری)» است که البته همه میانگین ها بالای عدد ۳ هستند و نزدیک به عدد ۴ که نشان دهنده سطح بالایی از تمایل پاسخگویان به پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری می باشد.

بررسی وضعیت ارتقا شاخص های فعالیت شرکت (متغیرهای وابسته)

انحراف معیار	میانگین	تعداد		
		بدون جواب	معتبر	
۱,۳۰۵	۲,۸۵	۴	۲۱۹	قبض انبار الکترونیکی در تثبیت نام تجاری شرکت تاثیر دارد.
۱,۰۳۱	۳,۶۶	۱۲	۲۱۱	قبض انبار الکترونیکی میتواند در ارتقا و یا تثبیت برند شرکت انبارهای عمومی موثر باشد.
۱,۱۵۰	۲,۸۹	۰	۲۲۳	تبدیل قبض انبار اوراقی به قبض انبار الکترونیکی را مناسب می دانم .
۰,۷۷۷	۴,۰۳	۱۲	۲۱۱	قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای شرکت تاثیر دارد.
۰,۹۳۰	۴,۱۰	۸	۲۱۵	قبض انبار الکترونیکی در توسعه فعالیت های عملیاتی شرکت موثر می باشد.
۱,۱۶۲	۳,۲۷	۰	۲۲۳	مدیریت بر اجرا و نظارت بر بازار بورس و همچنین امور اجرایی انبارها امری غیر تخصصی است.
۱,۱۱۶	۳,۹۰	۰	۲۲۳	مدیریت در اجرای قبض انبار الکترونیکی در افزایش درآمدهای عملیاتی شرکت موثر است.
۱,۰۲۹	۳,۵۱	۴	۲۱۹	توسعه فعالیت های عملیاتی در کاهش هزینه های شرکت تاثیر دارد.
۱,۲۶۸	۳,۲۸	۰	۲۲۳	قبض انبار الکترونیکی را بعنوان ابزار توسعه کسب و کار مناسب ارزیابی می نمایم.

پس از تجمیع شاخص ها (compute) میانگین ابعاد مختلف بایکدیگر مورد مقایسه قرار گرفت تا بتوان یک شمای کلی از آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری بدست آید ، چنانکه مشخص است ، مولفه « قبض انبار الکترونیکی در تثبیت نام تجاری شرکت تاثیر دارد » با میانگین ۲/۸ کمترین میزان موافقت و بیشترین مولفه « قبض انبار الکترونیکی در توسعه فعالیت های عملیاتی شرکت موثر می باشد» بوده است.

معنی داری تفاوت بین نظرات پاسخگویان در مورد رابطه پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) بر اساس متغیرهای زمینه ای:

سن	سابقه فعالیت	وضعیت تحصیلی	جنسیت
۰,۳۶۴	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۲۰۰
معنی دار نیست	معنی دار است*	معنی دار است*	معنی دار نیست

بر اساس یافته های تحقیق بین وضعیت تحصیلی و سابقه خدمت پاسخگویان و آمادگی برای پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری رابطه معنی داری وجود دارد.

آزمون فرضیه ها

در ادامه ضمن مرور فرضیه های تحقیق رابطه متغیر مستقل (پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری) بر متغیر وابسته (ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) سنجیده می شود. بدین منظور بین متغیرها آزمون کروسکال والیس انجام شده است .

۱- ساماندهی ارائه خدمات لجستیک و انبارداری با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۲- ایجاد ارزش افزوده برای صاحبان کالا با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۳- افزایش درآمد با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۴- کاهش هزینه با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۵- ارتقا و تثبیت برند با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۶- بستر مناسب توسعه فعالیت با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

۷- ایجاد ارزش افزوده برای بنگاه های اقتصادی با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی) در شرکت سهامی عام انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران رابطه دارد.

نتایج آزمون کروسکال والیس برای بررسی رابطه قبض انبار الکترونیکی قابل معامله وتضمین سپاری با ارتقاء شاخص های فعالیت (عملیاتی و مالی)

درجه آزادی	P	خی دو	نتیجه
۴	.000	۲۵,۲۴۴	تفاوت معنی دار
۴	.000	۳۷,۰۴۸	تفاوت معنی دار
۴	.000	۴۴,۱۵۶	تفاوت معنی دار
۴	.000	۴۷,۰۳۸	تفاوت معنی دار
۴	.000	۳۰,۳۳۴	تفاوت معنی دار
۴	.000	۲۱,۱۱۱	تفاوت معنی دار
۴	.000	۳۲,۷۸۳	تفاوت معنی دار

محدودیت های تحقیق

با توجه به اینکه این تحقیق از جنبه های عملیاتی و فرایندی نسبت به موضوع قبض انبار در شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران پرداخته است و در کشورمان تا کنون چنین تحقیق در دسترس نبوده و به انجام نرسیده است لذا اولین محدودیت در ارجاع و اتکا به تحقیق و پژوهش دانشگاهی در این خصوص بود که محقق از در اختیار داشتن چنین منابع ای بی بهره بود. در خصوص منابع خارجی نیز دسترسی کتابخانه ای و اینترنتی بسیار سخت و محدود صورت می پذیرفت.

در زمینه مقایسه و تطبیق مدل و مطالعات نیز محدودیت در قوانین امکان تطبیق مناسب را از محقق سلب نموده بود چراکه مدل ها از متغیرهای یکسان و یا همسانی در بخشهای گوناگون برخوردار نبودند که عموماً از جنس قوانین و در برخی موارد از جنس اجرا بودند.

نتیجه گیری

آنچه مسلم است دنیای جدید دنیای E ها یا دنیای الکترونیک ها است. تجارت الکترونیک (E-BUSINESS)، بانکداری الکترونیک (E-BANKING)، آموزش الکترونیک (E-LEARNING)، بازاریابی الکترونیک (E-MARKETING)، پزشکی الکترونیک (E-MEDICINE) و خلاصه همه چیز الکترونیک (E-EVERY THING) است بطوری که می گویند (TO E NOT TO BE) و یکی از مصادیق بارز E ها، (E-BUSINESS) یا تجارت الکترونیک است. (درخشان، ۱۳۸۳).

برخی بر این باورند که بزودی پسوند E الکترونیکی از تجارت حذف خواهد شد زیرا بزودی جز روش الکترونیکی، انتخابی وجود ندارد. (حاجیلی، ۱۳۸۵)

بنابر نظر اکثریت صاحب نظران بازاریابی بمنظور حفظ و بقا سازمان یا بنگاه اقتصادی می بایست جایگاه آن را در روند فعالیت و منحنی عمر پیدا نمود و متناسب با شرایط، پروژه های بهبود و یا رشد تعریف نمود. از جمله متغیرهای مورد بررسی در این خصوص میزان تغییرات تکنولوژی در محیط و صنعت می باشد. شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران با خلق مدل الکترونیکی قبض انبار و بهره گیری از آن در انجام فعالیت خود در بستر تبادل داده های الکترونیکی امکان حفظ روزآمدی و تعالی در عرصه صنعت و کشور را خواهد داشت.

نکته دیگر در پیاده سازی و بهره گیری از قبض انبار الکترونیکی پیروی از نظریه ایجاد و حفظ مزیت نسبی و تبدیل آن به مزیت مطلق می باشد. قبض انبار قابل معامله و تضمین سپاری بعنوان مزیت مطلق برای شرکت انبارهای عمومی طی دهه های گذشته مطرح بوده است که با ایجاد مناطق آزاد و صدور قبض انبار ویژه منطق آن دگرگون گردید لیکن با اتکا به برخی از تغییرات و اعمال روشهای نوین اجرایی قابلیت یاد شده مجدداً احصاء خواهد گردید.

با تغییر در رویه های اعطای تسهیلات و اعتبار در قالب عقود بانکداری اسلامی، قطعاً این مدل شرایط خود را در باز طراحی فرایند تغییر داده و شیوه مناسبی برای آن در نظر گرفته خواهد شود.

روشهای نوین مدیریت همگی بر اصل تخصص گرایی توافق دارند. بنابراین طرح قبض انبار قابل معامله بعنوان ابزار مالی در بازار سرمایه قابل بررسی است لیکن اجرای پروژه خصوصاً در بخش لجستیک تخصص ویژه ای را مطالبه می نماید که احتمالاً توان آن در بازار سرمایه وجود ندارد. بنابراین نقش اصلی در پیاده سازی و اجرا قبض انبار الکترونیکی قابل معامله و تضمین سپاری خصوصاً در بخشهای لجستیک با توجه به تخصص بر عهده متولی (شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران) خواهد بود و به تناسب تخصص، هر کدام از نهادها ویا بنگاه های اقتصادی امکان نقش آفرینی در زنجیره ارزش قبض انبار را خواهند یافت.

پیشنهادهات:

- با بررسی نقش قبض انبار بعنوان یکی از اسناد اساسی در زنجیره تجارت و تامین کالاها برنامه ریزی مناسب، تعیین نقش و وظایف متولیان و مجریان و قوانین مرتبط با آن به روز رسانی و کاربردی گردد.
- وزارت بازرگانی بعنوان متولی اصلی تجارت داخلی و خارجی و ناظر و بعضاً حاکم و مجری بر روند اجرایی آن در کشور که از بستر مناسب سخت افزاری و نرم افزاری برخوردار است، نقش پایگاه دادها و تبادل الکترونیکی داده ها در این امر را عهده دار گردد.
- شرکت انبارهای عمومی که مطابق قانون متولی قبض انبار قابل وثیقه گذاری و معامله بوده است بعنوان مجری پروژه قبض انبار الکترونیکی قابل تضمین سپاری و معامله شناخته شود تا از این طریق امکان اجرایی نمودن و گسترش دامنه آن برای کشور فراهم گردد.
- با هماهنگی بانک مرکزی و بانک های عامل شرایط ویژه ای مطابق عقود بانکداری اسلامی و الکترونیکی برای ارائه تسهیلات و اعتبار به صاحبان کالا فراهم نمود.
- با ساماندهی پروژه و طراحی مکانیزم مناسب اجرایی و همچنین همکاری شرکت بورس کالا و انرژی شرایط مناسبی را برای صاحبان کالایی که کالای خود را در این بازار ها داد و ستد می نمایند فراهم ساخت.
- با بکارگیری و توسعه استفاده از قبض انبار الکترونیکی قابل تضمین سپاری و معامله، ساماندهی مناسبی را در بخش لجستیک کشور ایجاد نمود چراکه سایر سازمان ها و فعالان در این صنعت

برنامه های خود را مبتنی بر هماهنگ سازی با رویه های جهانی و منطقه ای و الکترونیکی شدن امور تدوین نموده و در حال پیاده سازی می باشند.

- با پیاده سازی مدل قبض انبار الکترونیکی نسبت به تامین خواست صاحبان کالا، سازمانهای حاکمیتی جهت تسریع و تسهیل و به روز رسانی ارائه خدمات به مخاطبان ، سازمان های ذی مدخل ایجاد ارزش افزوده و برای شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران برند ، افزایش درآمد ، کاهش هزینه ها ، رهبری بازار ، بکارگیری دانش و تکنولوژی ، ساماندهی فعالیت بخشی از صنعت لجستیک را فراهم خواهد نمود.

منابع و مآخذ

۱. عالیدایی احمدی، مرتضی، ۱۳۹۳، حقوق قبض انبار عمومی، انتشارات بهنامی، چاپ اول
۲. احمدی، علی، ۱۳۷۷، برگ وثیقه انبارهای عمومی، انتشارات شرکت ملی انبارهای عمومی
۳. اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۲، حقوق تجارت، ناشر سمت، چاپ هفتم
۴. امیر شاهی، منوچهر، اصول کارپردازی و انبارداری در سازمان های دولتی و موسسات تولیدی، تهران، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
۵. بندر ریگی، محمد، ۱۳۷۲، فرهنگ جدید عربی- فارسی، انتشارات اسلامی، چاپ نهم
۶. بهرامی، بهرام، ۱۳۷۸، وصف تجریدی در اسناد تجاری، سلسله درس های حقوق تجارت کاربردی ویژه کارآموزان قضایی و وکالت، انتشارات روزنامه رسمی کشور.
۷. پیش نویس قانون تجارت
۸. دستور العمل صدور قبض انبار مناطق ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۱۳
۹. ستوده تهرانی، حسن، ۱۳۸۸، حقوق تجارت، چاپ چهاردهم، جلد سوم
۱۰. صقری، محمد، ۱۳۸۰، حقوق بازرگانی اسناد، شرکت سهامی انتشار، چاپ اول
۱۱. عمید، حسن، ۱۳۶۳، فرهنگ فارسی عمید، انتشارات امیر کبیر
۱۲. قانون آئین دادرسی مدنی، قانون مدنی ایران
۱۳. قانون تجارت ایران
۱۴. مسعودی، بابک، اصول حاکم بر اسناد تجاری، مجله کانون وکلاء. شماره ۲
۱۵. درخشان، سید علیرضا، ۱۳۸۳، مجله تجارت الکترونیک، شماره ۱۵
۱۶. حاجیلی، محمود، ۱۳۸۵، مجله تجارت الکترونیک، شماره ۲۷
۱۷. خانم حسینی، ۱۳۸۵، مجله تجارت الکترونیک، شماره ۲۸
۱۸. قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی
۱۹. تصویب نامه برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیک، به استناد ماده ۷۹ قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۴/۴/۵ هیات وزیران
۲۰. آئین نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۶/۶/۱۱ هیات وزیران

۲۱. الوانی، سید مهدی، سازمان مجازی، مدیریت دولتی، شماره ۴۱ و ۴۲، ۱۳۷۷.
۲۲. رضائیان، علی، مبانی سازمان و مدیریت، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۹، چاپ اول.
۲۳. رایینز، استیفن. (۱۳۸۵) تئوری سازمان، ترجمه سید مهدی الوانی و حسن دانائی‌فر، تهران، انتشارات صفار
۲۴. زارعی‌متین، حسن، مبانی سازمان و مدیریت رویکرد اقتضایی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۹، چاپ اول
۲۵. اعرابی، سید محمد. «ارائه مدلی برای افزایش عملکرد از طریق هماهنگ سازی استراتژی‌های تغییر سازمانی» مقاله SID. مهر ماه ۱۳۸۸.
۲۶. طرح پیشنهادی آئین نامه اجرایی قبض انبار ویژه موضوع بند ۷ تصویب نامه شماره ۳۵۹۸۵/ت/۲۰۰۳ مورخ ۱۳۷۷/۶/۳ هیات وزیران. طرح ساماندهی اقتصادی کشور، اداره کل تامین و توزیع کالا، سازمان بورس، شرکت انبارهای عمومی
- (قانون متحد الشکل تجاری ایالات متحده آمریکا. ۲۷-Uniform commercial code American.
- ۲۸-commercial code France. (قانون تجارت فرانسه، ۲۰۰۷)